

UDK 94971 : 002
Prethodno saopćenje

Dnevnik Glavnog štaba Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Hrvatske (studeni 1941 – studeni 1942)*

Do početka vođenja ovog Dnevnika Glavni štab NOP odreda Hrvatske zvao se Glavni štab za Hrvatsku, od 16. studenog 1941. zove se Glavni štab narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Hrvatske, od studenog 1942. Glavni štab Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda za Hrvatsku, od 1. ožujka 1945. Glavni štab Jugoslavenske armije za Hrvatsku. Formiranju Glavnog štaba za Hrvatsku prethodilo je formiranje Vojnog komiteta pri CK KPH u svibnju 1941, a zatim u lipnju 1941. formiranje Operativnog partijskog rukovodstva za Hrvatsku. Oba ova tijela obavila su značajne poslove u pripremanju ustanka u Hrvatskoj.

Glavni štab Hrvatske formiran je na Petrovoj gori (selo Vučkovići) 19. listopada 1941. i bio je potčinjen Vrhovnom štabu NOP odreda Jugoslavije. Kad je započelo pisanje ovoga Dnevnika, nalazio se u selu Zbjegu kod Slunja, zatim u selu Tomićima kraj Drežnice, a zatim u Korenici (Titova Korenica), pa u Donjem Lapcu, selu Šekićima pokraj Drežnice, te u Gornjem Budačkom i Slunju — kad i završava ovaj Dnevnik.** U vrijeme vođenja ovoga Dnevnika komandant Glavnog štaba bio je Ivan Rukavina. Politički komesar do 29. studenog 1941. bio je Franjo Ogulinac Seljo. Tada je na tu dužnost naređenjem Vrhovnog štaba postavljen dr Vladimir Bakarić. Franjo Ogulinac je tada postavljen za operativnog oficira i ujedno pomoćnika komandanta. Trinaestog kolovoza 1942. postavljen je na dužnost zamjenika komandanta Glavnog štaba Hrvatske Ivan Gošnjak.

Dnevnik je od početka do 25. kolovoza 1942. godine vodila Nada Galjer. Od tada dalje vodila ga je Marija Šoljan-Bakarić. Pisan je na papiru formata 21,5 × 34, ljubačistom, plavocrnom i zelenom tintom.

Prvi dio Dnevnika, tj. onaj do 1. svibnja 1942, objavljen je u Časopisu za suvremenu povijest, br. 3 za 1981. godinu. Kad ga je pročitala Marija Šoljan-Bakarić, dopunila ga je s 19 raznih objašnjenja. Zbog tih dopuna kao i zbog

* Dnevnik... koji je pronađen u Arhivu Vojnoistorijskog instituta u Beogradu pripremio je za tisak i napisao uvodnu napomenu potpukovnik Anton Miletić.

** Rekonstrukciju puta GŠH koju je dr Vladimir Bakarić sastavio 11. studenog 1959. godine objavljujemo kao prilog Dnevniku.

dobivanja cjeline ovaj se dio Dnevnika ponovo objavljuje. I drugi dio Dnev-

nika od 1. svibnja do 15. studenog 1942. godine, koji se po prvi puta objavljuje, dopunila je s 89 objašnjenja Marija Šoljan-Bakarić uz konzultaciju s drom Vladimirom Bakarićem. Sve ove dopune su u cijelom Dnevniku označene kao dopune M. Šoljan-Bakarić, koja u jednom pismu upućenom Časopišu za suvremenu povijest, između ostaloga, piše: »Dnevnik je izuzetno važan tekst iz etape NOB, jer svojom čvrstom kronologijom markira političku, vojnu i organizacionu šemu GŠH, rukovodeći kadar GŠH i njegove vojno-političke i akcione djelatnosti, on po prvi puta daje uvid i u rekonstrukciju puta GŠH u etapi NOB, na koju se odnosi. Do sada nisam naišla niti na jedan dokumenat koji na ovakav način kronološkim redoslijedom otvara put i omogućuje da se niz događaja, na ponešto drugačiji način, historijski poveže i objasni. Mislim stoga da će u ovom pravcu ovaj dnevnik biti od velike koristi.«

Svakako da ovaj Dnevnik daje mogućnost potpunijeg sagledavanja djelatnosti Glavnog štaba Hrvatske u prvoj ratnoj godini.*** Isto tako mora se konstatirati da je to za sada jedini dnevnik Glavnog štaba iz tog perioda rata i revolucije koji je sačuvan i pronađen.

Iako je uz ovaj Dnevnik napisano 187 objašnjenja, sve ipak nije moglo biti objašnjeno, dešifrirano, pročitano. I bez svih tih intervencija, koje samo olakšavaju i razjašnjavaju tekst, Dnevnik GŠH je dokument od izuzetne naučne vrijednosti i koristit će naučnim radnicima, kao i svakom drugom korisniku koji se interesira i proučava NOR i revoluciju u Hrvatskoj, pa i šire u cijeloj Jugoslaviji.

*** Usp. Putovima Glavnog štaba Hrvatske, Zagreb 1976, izd. Republički štab teritorijalne obrane SRH i Zavod za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu; V. Bakarić, To su bila čudesna vremena, dani herojstva, *Vjesnik*, 17—26. X 1976. i Kazivanja *dra Vladimira Bakarića*, To su bila čudesna vremena, *Vjesnik* 1976.

1941. godina

S t u d e n i

16. 11. 1941, nedjelja

Nastanili smo se kod (Mine) Baraća u maloj sobici.¹ Ujutro počinje čišćenje mašine. Čisti se čitav dan.

17. 11. 1941, ponedjeljak

Napisana je naredba br. 1², zatim tri dopisa. Nada³ slabo piše na mašini. Predveče dođe drug Drago⁴ (privremeni komandant 3. bataljona⁵ poslije smrti druga Šilje⁶), drug doktor,⁷ drug Šišo,⁸ drug Miloš i drug Brujić.⁹ Drug doktor i Drago odu sa Milošem u štab 3. bataljona, a drug Brujić odvede Nadu i druga Šišu Jeki Baraćevoj da tamo prespavaju.

18. 11. 1941, utorak

Došli su drug Drago i drug doktor i odmah zatim odu u Tobolić. U podne je otišao drug Šišo u svoju četu.

19. 11. 1941, srijeda

Uveče dođe kapetan¹⁰ iz Plaškog. Kreće sa drugom komandantom.¹¹

¹ Glavni štab NOP odreda Hrvatske smjestio se u selu Zbjeg.

² Riječ je o naredbi broj 1 GŠ NOP odreda Hrvatske prema kojoj se imenuju članovi GŠ i određuje način održavanja veze s potčinjenim partizanskim jedinicama. (Zbornik dokumenata i podataka o narodnooslobodilačkom ratu jugoslavenskih naroda, tom V, knjiga 2, dokumenat 12; dalje Zbornik).

³ Nada Galjer, sekretarica Glavnog štaba.

⁴ Drago Domjanović, tj. Adolf Štajnberger, španjolski borac, ubili ga četnici 1942. godine.

⁵ Odnosi se na 3. bataljon NOP odreda Korduna i Banije.

⁶ Šiljo Španić, tj. Stjepan Milašinčić, poginuo je iznoseći sa bojnog polja poginulog druga Žarka Čuića.

⁷ Vjerojatno se odnosi na dra Savu Zlatića.

⁸ Taj je nadimak imao Vilim Galjer.

⁹ Dragić, politički komesar 3. bataljona NOP odreda Korduna i Banije.

¹⁰ Odnosi se na Danu Latasa.

¹¹ Ivan Rukavina, komandant Glavnog štaba Hrvatske.

20. 11. 1941, četvrtak

Došao je iz Plaškog drug Đuro i javi nam da je poštar Sekulić uhapšen, kao i poštarica Bosiljka. Drug komandant je pošao u Plaški, ali se vratio za dva sata. Uveče selimo u kuću Rade Pilje. Pomaže nam drug Simo¹² kurir. Dosta velika sala, svježe obijeljena, a u njoj velika peć koja dobro grije, dva kreveta, stol i dvije stolice.

21. 11. 1941, petak

U podne poslije ručka odlaze drug komandant i kurir drug Simo za Plaški. Poslije podne je došao drug Drago po zemljopisne karte i odmah odlazi. Došao je kurir iz Petrove gore i donese vijest o akciji u Karlovcu koja je povoljno uspjela.¹³ Uveče je došao drug Šišo.

22. 11. 1941, subota

U podne drug Seljo¹⁴ je otišao sa Šišom u štab 3. bataljona. Seljo se vratio. Uveče vratio se drug komandant i kurir drug Simo iz Plaškog. Kasnije je došao drug doktor i Šišo sa drugom Mićom¹⁵ (komandir 3. č. 3. bat.). Drug Mića, doktor i drug Simo odlaze u selo na spavanje.

23. 11. 1941, nedjelja

Jutros su otišli drug doktor i Seljo u Petrovu goru, a drug Šišo u svoju četu. Oko 5 sati po podne pošalje drug Drago po komandanta da dođe u logor. Vratio se nakon 1 sat.

24. 11. 1941, ponedjeljak

Drug Simo je otišao u logor po ručak. Iz Skrada smo dobili radio izvještaj.

25. 11. 1941, utorak

Drug komandant je nešto bolestan. Simo odlazi u Tobolić u podne, a vratio se uveče, i donese vijest iz Plaškog za vezu sa Zagrebom. Došla je drugarica Mica¹⁶ i noćit će kod nas.

26. 11. 1941, srijeda

Ujutru drugarica Mica i drug Simo su otišli u štab 3. bataljona. U podne su nam drugovi donijeli stol iz škole. Vratila se drugarica Mica i Simo.

27. 11. 1941, četvrtak

Ujutru je otišao drug Dane kurir u Tobolić. Drug Seljo se vratio iz Petrove gore. Poslije ručka Nada je otišla sa drugaricom Micom na ženski sastanak. Uveče su se vratile.

¹² Livada.

¹³ Odnosi se na akciju spašavanja Marijana Čavića Grge iz bolnice u Karlovcu 17. XI 1941, a koju je izveo s 24 partizana politički komesar NOP odreda Korduna i Banije Večeslav Holjevac.

¹⁴ Snagić Milan Seljo, tj. Franjo Ogulinac Seljo.

¹⁵ Barić.

¹⁶ Milašinčić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

28. 11. 1941, petak

Došao je materijal (šapirograf, matrice itd.) iz Zagreba. Kurir Dane se vratio iz Tobolića. Drug Seljo je otišao sa drugaricom Micom na međuseoski zbor. Vratili su se u 2 sata, a sa njima je došao drug Dušan Livada i razgovarao sa drugom Ivom o važnim stvarima. Drug komandant je otišao u štab 3. bataljona. Došao je k nama u posjetu drug komandant 3. bataljona Drugarica Mica, drug kurir Dane i komandant 3. bataljona su otišli u štab. Predveče je Nada također otišla u štab 3. bat. da pita šta je sa obećanom stalažom. Svi su se vratili, a sa njima i drug Drago. Drago je otišao. Neuspjeli rad sa šapirografom.

29. 11. 1941, subota

Drug Seljo je otišao u štab 3. bataljona da se obrije. U podne smo dobili krive vijesti da su ustaše u selu. Evakuirali smo sve naše stvari i sakrili ih u šumu. Nakon pola sata smo selili natrag. Seljaci su vidjeli partizane koji su se vraćali iz akcije i njih su zamijenili sa ustašama. Nada je išla sa drugaricom Micom u Mokro Polje na sastanak sa ženama koji se nije mogao održati, jer su se seljaci razbježali. Drug komandant i drug Seljo otišli su u Plaški. Nada i Mica su se vratile, a sa njima je došao i drug Drago. Drug Drago ode i prati ga drug Dane, koji se odmah vratio.

30. 11. 1941, nedjelja

Poslije podne otišla je drugarica Mica, a sa njom i Nada k ranjenicima. Drug komandant i drug Seljo su se vratili a sa njima i Nada koju su putem sreli. Posjetio nas je drug Milutin,¹⁷ koji je jučer došao iz Petrove gore. Otišao je drug Milutin. Pisali smo do pola noći.

P r o s i n a c

1. 12. 1941, ponedjeljak

Prije podne je došao drug Milutin. Sa njim je u štab 3. bataljona otišao i drug Ivo. Komandant se vratio. Došao je Miloš,¹⁸ Miloš i Mica odlaze. Oko 7 sati došao je Miloš, koji je postao privremeni oficir Glavnog štaba. Miloš je dobio potrebne upute od komandanta i uputio se na put u Liku. Odnio je i poštu za Liku. Mica se vratila. Prepisali smo nekoliko narodnih pjesama.

2. 12. 1941, utorak

Drugarica Mica je otišla na sastanak. Kurir drug Simo je otišao u Skrad, i odnio poštu za Komandu Kordunaškog partizanskog odreda (prijepise br. 9, 10 i 11 od V. Š. i dopis br. 14¹⁹) i za Komandu partizan. odreda Gorskog Kotara i Primorja. Došao je drug komandant 3. bataljona da kaže da su u Močila došli šumar i njegova žena doktorica da razgovaraju sa partizanima. On i drug Seljo su odmah otišli u Močila. Drug

¹⁷ Baltić, tada član OK KPH za Karlovac (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁸ Kukić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁹ Dopis broj 11 nije pronađen.

Dane je otišao na sastanak SKOJ-a. Nada je otišla u štab 3. bat. da preko šapirografa izvuče nekoliko primjeraka — Brojno stanje partizana — i odmah se vratila natrag, a sa njom i drug Dane. Uveče se vratio drug kurir Pajo (kurir 3. bat.) iz Petrove gore, koji je i nama donio poštu. Šalju izvještaj o akciji u Karlovcu i druge izvještaje. Drug Pajo je otišao u štab 3. bataljona. Mica se vratila. Oko 10 sati se vratio drug Seljo.

3. 12. 1941, srijeda

Drugarica Mica je otišla u štab 3. bataljona. Cijeli dan smo prepisivali izvještaj konferencije Korduna i Banije. Predvečer je otišao drug Dane na sastanak. Vratila se drugarica Mica, sa njom i Dane. Došao je drug Pajo i drug Šišo. Pajo se odmah vratio. Nada i Šišo su otišli u selo na spavanje.

4. 12. 1941, četvrtak

Ujutru se vratila Nada i Simo, kojeg je sreća na putu iz Skrada. Dane je otišao u logor po so i odmah se vratio, a s njim je došao i drug Šišo. Po podne je došao drug komandant 3. bataljona i donio neke vojničke knjige. Drugarica Mica je otišla na sastanak sa ženama, a vodi ju drug Simo. Otišao je drug komandant 3. bataljona. Vratio se Simo i Dane. Drug Šišo je otišao u štab 3. bataljona. Vratili se drugarica Mica i Šišo. Uveče Nada i Šišo su otišli na spavanje.

5. 12. 1941, petak

Nada se vratila. Drug Dane je otišao u štab 3. bataljona. Došli su drugovi Milutin i Šišo. Drugarica Mica je otišla u štab 3. bataljona da zavije jednom drugu ruku, koji je ranjen. Drug Seljo je otišao u Močila bez ručka. Došli su drugovi Brujić i Keser, koji su nakon pola sata otišli sa Milutinom i Šišom u štab 3. bataljona. Mica se vratila. Drug Simo kurir otišao je za Skrad. Drugarica Mica je otišla u štab 3. bataljona. Drug Seljo se vratio. Mica se vratila, sa njom su došli drugovi Šišo, Dane i Milutin. Oko 7 sati došli su drugovi Drago i Čort²⁰ i pričaju o neuspjeloj akciji kod (Modruše). Poslije večere odmah, Nada i Šišo su otišli na spavanje u selo. Došao je drug komandant 3. bataljona da javi da dolaze Talijani, neka se spremimo. Drugovi su se odmah prihvatili spremanja. Drugovi Drago, Čort i komandant 3. bataljona su otišli. Cijelu noć smo nemirno spavali, ali nije bilo Talijana.

6. 12. 1941, subota

Nada i Šišo su se vratili. Došao je drug Pajo i javio da Talijani kreću prema Mrzlom Polju. Dane je otišao u štab 3. bataljona. Drugovi Šišo, Pajo a sa njima Seljo i Mica su otišli na konferenciju 3. bataljona. Vratio se Dane. Iskopao je u dubrištu veliku rupu kao za spremište u slučaju potrebe. O Talijanima da dolaze bila je alarmantna vijest. Po podne je Dane otišao u Plaški za vezu sa Zagrebom. Uveče su se vratili sa sastankom Seljo, Mica i Šišo. Nada i Šišo su otišli na spavanje.

²⁰ Slavko Klobučar.

7. 12. 1941, nedjelja

Došao je drug Drago i Milutin, sa njima Nada. Nada je drugu Dragi prepisala nešto na mašini. Drugarica Mica je otišla sa Dragom u Močila, a Šišo u 2. četv. Drug Milutin je također otišao. Došao je drug Pajo da prenese ako imamo poštu za P. Goru. Došao je drug komandant 3. bataljona zbog jedne naredbe iz P. Gore. Drug Ivo mu je dao jedan primjerak »Uputstvo«. Pajo i komandant 3. bataljona su otišli u štab. Drug Dane se vratio iz Plaškog. Doznao je od drugarice iz Zagreba da je drugarica Nada pala. Iz Zagreba je poslano mnogo sapuna, 1 britva i aparat za brijanje itd. Drug komandant i Seljo su otišli u štab 3. bataljona slušati radio. Nakon 1 sat su se vratili.

8. 12. 1941, ponedjeljak

Dane je otišao u štab 3. bataljona po četku za brijanje. Vratio se, donio je od njih radio vijesti, izvještaj o akciji i njihovo brojno stanje. Dane je otišao u svoje selo Gornje Primišlje da nam nabavi slamarice, plahte, ručnike itd. Drug Ivo otišao je u Močila da pregleda mjesto za stanovanje. Oko 6 sati se vratio. Uveče se drug Seljo prihvatio krojenja kapa od Nadinog šinjela. Bilo je smijeha.

9. 12. 1941, utorak

Drug Seljo je otišao u štab 3. bataljona da se sa njima dogovori zbog naših štabskih prostorija (izgleda da ćemo seliti tamo gdje su oni, a oni nekud drugdje). Seljo se vratio. U podne vratio se Dane. Donio je od kuće čilim, ručnik, plahu, i kruh i mesa. Oko 1 sat vratio se drug Miloš iz Like sa šest drugova Ličana, među njima drug komandant Ličkih partizanskih odreda Vlado.²¹ Drugovi su sa Milošem otišli u štab 3. bataljona da se odmire, samo je drug Vlado ostao kod nas. Drug Dane kurir je otišao u P. Goru sa listom. Poslat je dopis br. 18. Poslije večere drug Seljo i Vlado otišli su u štab 3. bataljona da slušaju radio vijesti. Drug komandant i Nada su napunili slamarice za spavanje. Seljo i Vlado se vratili.

10. 12. 1941, srijeda

Ujutru je stigao drug Simo iz P. Gore. Donio nam je puru od svoje kuće. Iz P. Gore poslat je izvještaj o akcijama tokom ovog mjeseca i brojno stanje. Drug Ivo i Vlado su otišli u štab 3. bataljona i u podne se vratili. Poslije ručka je Simo makar jako umoran morao ići u Plaški zbog druga koji sutra dolazi iz Zagreba. Nada i drug Seljo su otišli do Jekke Baračevce da kroje partizanske kape. Kada su svršili svratili su u štab 3. bataljona da posude mast. Tamo su našli drugove Vladu i Ivu. Mast smo dobili, zatim krenuli odmah kući zbog pripravljanja večere. Iza njih su odmah došli i drugovi Ivo i Vlado. Poslije večere smo šivali na kape trobojke. Oko pola noći su došli drugovi iz Primišlja i donijeli nam masti, plahte, dvije šarenice i mesa. U dva sata smo se spremili za spavanje. Drugovi iz Primišlja su otišli spavati na šajer.

²¹ Četković.

11. 12. 1941, četvrtak

Drugovi iz Primišlja su otišli. Došli su nam u posjete drugovi Ličani, a malo zatim otišli. Vratio se drug Simo iz Plaškog. Došla su i dva druga iz Zagreba.

12. 12. 1941, petak

Poslije ručka Nada i jedan drug iz Zagreba krojač otišli su k Jeki Barać da on sašije Nadi kaput. Uveče su se vratili. Došla su tri druga opet iz Zagreba preko Plaškog. Sa njima je došao i Micin brat. Zatim su otišli u štab 3. bataljona. Oko 10 sati došao je drug komandant Korduna i Banije.²²

13. 12. 1941, subota

Dobili smo stražu, tri druga Ličana sa karabinima. Održava se od jutros konferencija G. Š. Oko četiri sata prispio je iz Primišlja drug operativni oficir. Uveče smo pisali izvještaj o akcijama za V. Š. u Zagrebu i br. 20. U pola noći morao je drug Simo kurir u Plaški (mnogo se mrgodio).²³

14. 12. 1941, nedjelja

U podne se vratio Simo iz Plaškog, sa drugom Vladom²⁴ iz Zagreba. Poslato nam je sapuna, papir, nova pisaać mašina, hektograf, pekmez i još mnoge druge stvari. Došla je k nama drugarica Jeka po zamazani veš i odmah otišla. Drugovi Ivo, Ivan i Vlado su otišli u štab 3. bataljona slušati radio, a uveče su se vratili. Poslije večere došli su drugovi Brujić i Šišo. Otišli su odmah, a i Nada sa njima.

15. 12. 1941, ponedjeljak

Nada se vratila. Drugovi komandant Korduna, Ivan i Vlado otišli su na sastanak u štab 3. bataljona. Do podne smo pisali »Naredbu br. 2 i dopis 21²⁵« Komandantu Primorsko-Goranskog odreda. Naredbe smo izvukli na šapirograf u par primjeraka. Drug komandant je u podne otišao u štab 3. bataljona i vratio se sa drugovima na ručak. Naveče smo počeli pisati izvještaj za G. Š. J. ali ga nismo dovršili jer nije bilo svjetla. Nada je otišla u selo na spavanje.

16. 12. 1941, utorak

Ujutro su otišli za Petrovu Goru drug komandant Korduna i drug Ivo, a sa njima i drug kurir Dane. Nastavili smo sa pisanjem izvještaja. Poslije

²² Srećko Manola.

²³ Vjerojatno je riječ o izvještaju GŠ NOP odreda Hrvatske o akcijama ličkih, kordunaških i banijskih partizana od 1. do 8. prosinca 1941. (Zbornik..., tom V, knj. 2, dok. 56) i Saopćenju GŠ NOP odreda Hrvatske od 13. 12. 1941. CK KPH zavedenom kao dopis broj 19 (Zbornik..., tom V, knj. 2, dok. 54), jer je saopćenje GŠ NOP odreda Hrvatske od 12. 12. 1941. također zavedeno pod brojem 19 (Zbornik..., tom V, knj. 2, dok. 53). Prema tome, prvi je vjerojatno dopis broj 20.

²⁴ Odnosi se na dra Vladimira Bakarića koji je preuzeo funkciju političkog komesara Glavnog štaba Hrvatske.

²⁵ Dopis broj 21 nije pronađen.

podne došli su drugovi iz štaba 3. bataljona po stol. Prekinuli smo sa pisanjem, jer su drug Šiljo i drug Vlado morali ići na sastanak delegata narodnooslobodilačkog odbora. Uveče su se vratili.

17. 12. 1941, srijeda

Prije podne je otišao drug Gojko natrag za Gorski kotar. Nosio je »Naredbe br. 2«, dopis br. 21 i br. 23 i formular za brojno stanje. U podne je otišao kurir drug Simo za Plaški. Nosio je list kapetanu i za Zagreb: izvještaj o konferenciji — br. 22 — naredbe br. 2 (ovo je u dva primjeraka) i list koji je napisao drug Vlado. Drug Seljo je otišao u štab 3. bataljona da vidi da li možemo danas seliti gore. Došao je drug kurir Dane, koji je bio sam do Mašvinc. Došao je drug Ilija iz Primorja. Došla je i Mica na spavanje.

18. 12. 1941, četvrtak

Selimo u prostoriju gdje je bio štab 3. bataljona. Soba je malo veća. Uveče su drugovi Ličani otišli sa Danom, Simom i Milošem u selo na spavanje. Miloš i Simo su bili u Močilima zbog hrane. Uveče su se vratili.

19. 12. 1941, petak

Ujutro su drugovi došli sa spavanja, isto i Nada. Zaklali smo prasca. Drug Šišo je isto došao k nama na ručak. Došao je kurir iz Močila. Odvezao je njihovu peć. Drug Seljo je napisao list drugu Dragi zbog hrane. Dane je otišao u selo po so. Uveče su Simo, Dane i Nada sa Šišom otišli u selo na spavanje.

20. 12. 1941, subota

Jutros, dosta kasno, vratili su se drugovi Simo, Dane i Nada, jer je bio veliki snijeg. Došla je k nama drugarica Jeka za kuharicu. Drug Drago je došao iz Tobolića na sastanak i svratio se k nama. Uveče je došla drugarica Mica sa Milošem k nama na spavanje.

21. 12. 1941, nedjelja

Ujutro su došli k nama drugovi Drago, Čort, Šišo, Mica i drug doktor. Za njima su došli i drugovi koji su jučer stigli iz Zagreba (trojica). Drugovi su otišli na sastanak, a sa njima i drug politkomesar Vlado. Drugovi iz Zagreba su otišli za Liku, praćeni kurirom drugom Danom. Oko pola noći vratio se drug Vlado sa Šišom.

22. 12. 1941, ponedjeljak

Ujutro su došli drugovi: Čort, Drago, Brujić, doktor, Mica i još tri druga sa Micom. Ručali su i produžili za Močila, samo je drug doktor ostao kod nas. Poslije podne došao je drug komandant 3. bataljona i nakon jedan sat otišao. Uveče smo pjevali svakojake pjesme svi zajedno. Drug doktor je prije toga otišao na spavanje.

23. 12. 1941, utorak

Došao je drug doktor. Drug kurir Dane spremio se i sa drugom doktorom otišao do bolesnika, a usput će ići u Plevića Dragu po naručeni veš za drugove. Vratio se drug komandant iz Petrove Gore. Donio je sa sobom Naredbu br. 10 (Korduna i Banije), Up. br. 2 i izvještaje o akci-

jama. Poslije podne je održan sastanak (drug komandant Ivo, politkomesar Vlado i operativni i obavještajni oficir G. Š. H. drug Seljo). Uveče je došao drug doktor. Drug Seljo je otišao na sastanak u selo. Oko pola noći vratio se drug kurir Dane, ali nije donio, već, nego čaj i šećer. Primili smo iz Petrove Gore Naredbu br. 10, 3 dopisa i Up. br. 1.

24. 12. 1941, srijeda

Ujutro se vratio drug Seljo. Drug doktor i drug Ilija²⁶ su otišli u Petrovu Goru. Odnijeli su sa sobom dopis br. 23. i OK KPH 24 (komandi Kordunaškog odreda). Drug Miloš otišao je na sastanak selskih odbora. Drug Mane (komandir straže) bio je na raportu. Drug Dane je otišao u Primišlje. Drug Miloš se vratio. Iz Zagreba je došao drug Medo²⁷ i bit će ovdje dok će ići kurir za Liku i on sa njime.

25. 12. 1941, četvrtak

Iz Petrove Gore došao je drug Ante Bijelić, bivši komesar 1. bataljona, s njim isto i drug Livada Dušan. Drugovi iz Primišlja su nam donijeli masti i puno mesa. U podne su otišli. Poslije podne su pravili ležaje za spavanje. Napisali smo dopise br. 24, 25 i 26. Uveče je došao drug iz PK, a s njim još jedan drug i Dušan L. Oko 10 sati imali smo malu uzbunu. Drug Simo je bio stražar i opalio metak na druga Branka i Manu, jer nisu htjeli stati kada je vikao »stoj«.

26. 12. 1941, petak

U podne je opet došao jedan drug iz Zagreba. Preko šapirografa smo izvukli u 5 primjeraka br. 24, 25 i 26. Iz Zagreba su došla dva druga i jedna drugarica. Uveče smo pisali dopise br. 28 i 29. Kasno u noć je došao drug Dane.

27. 12. 1941, subota

Ujutro su opet došla dva druga i drugarica Marija²⁸ iz Zagreba. Drugovi koji su došli iz Zagreba otišli su za Liku (samo je ostala drugarica Rajna²⁹). Drug kurir Klica Ličan je išao sa njima. Ponio je poštu za Liku i Kordun, za Kordun će ostaviti u Mašvini. Drug kurir Nikola, Primorsko-Goranski partizanski odred, otišao je za Gorski Kotar sa poštom. Drug Vlado je otišao u Plaški sa drugom kurirom Simom. Odnio je poštu za Zagreb. Došla su dva druga iz Zagreba. Drug Miloš je otišao u Močila da iz odreda dovede tri čovjeka za stražu, ali samo privremeno. Vratio se drug Miloš, ali bez stražara. Mjesto njih su došla trojica iz seoskog odbora. Dane je bio na raportu. Vratio se drug kurir iz Primorsko-Goranskog odreda sa još jednim drugom.

28. 12. 1941, nedjelja

Kurir iz Močila je donio poštu. Donio je vraćen prvi list za Primorsko-Goranski partizanski odred, koji nije mogao dalje otpremiti iz Petrove Gore. Uveče se vratio drug Drago i drug kurir Simo iz Plaškog. Drug

²⁶ Hariš Gromovnik (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

²⁷ Mirko Vanić.

²⁸ Šoljan.

²⁹ Kravar.

Vlado je donio poštu iz Zagreba. Drug Đuro nam je donio cigarete iz Plaškog. Došao je stražar iz 3. bataljona.

29. 12. 1941, ponedjeljak

Drug Sveta iz Odreda Zbjeg³⁰ došao je po mast, koju su nam donijeli drugovi iz Primišlja. Iz Petrove Gore je došao stražar. Donio je sa sobom i poštu. Drug Seljo je otišao za Primorsko-Goranski partizanski odred sa drugom koji je došao 27. sa kurirom. Odnio je sa sobom i poštu. Drug komandant Ivo je otišao za Liku. Prati ga drug Mane. Sa njim je također otišao i jedan drug iz Zagreba, a kemičar je ostao. Oko tri sata došla je jedna drugarica i njen drug opet iz Zagreba. Dopratio ih je kurir iz Močila. Drug Simo kopa jamu u slučaju napada da se skloni potreban materijal.

30. 12. 1941, utorak

Došao je k nama drug Đuro Majstorović. Donijet će nam iz Ogulina neke stvari koje su nam potrebne. Iz Petrove Gore došao je drug Ratko (poslat u Zbjeg da organizira SKOJ) i donio od druga Ive vijest da je drug kurir Pero pao (jednog Zagrepčanina su uhvatili, a ostala dvojica su pobjegla) i donio je poštu iz Kordunaškog odreda. Odmah je otišao za Močila. Dane je otišao za Plaški. Drug Vlado je otišao u Močila, pratio ga je jedan od stražara. Vratio se poslije šest sati uveče. Vratio se Dane oko pola noći. Stvar je uređena.

31. 12. 1941, srijeda

Drug Dane je odnio u selo veš za pranje. Poslije ručka smo Zagrepčane (otpremili) u Močila, tj. u Petrovu Goru. Do Močila ih vodi drug kurir Simo, koji je odnio dopis br. 37 za komandanta 3. bataljona KPO. Drug kemičar nosio je za Kordunaški partizanski odred poštu. Uveče je došao drug Dušan Livada. Veli da nije imao gdje proslaviti staru godinu, pa je došao da je kod nas proslavi. Mi smo ju ipak proslavili. Nada i Rajna pekle su sa Jekom »fritule«. Oko pola noći smo skuhali čaj i sa kolačima ga svi pili. Onda smo pjevali i dočekali »Novu godinu«. Bili smo preko u kući gdje spavaju drugovi kuriri i stražari. Kad smo išli spavati, čuli smo kako pucaju topovi negdje oko Petrove Gore.

1942. godina

Siječanj

1. 1. 1942, četvrtak

Drug Dušan Livada je otišao. Nada i Rajna su pisale pjesme i izvlačile preko šapirografa. Drug Nikola Vukas, naš stražar, otišao je u Močila. Vratio se poslije ručka. Donio je pismo od druga komandanta Ive drugu Vladi, koje je pisao na putu za Liku. Došao je opet jedan drug iz Zagreba.

³⁰ Zbješki NOP odred bio je u sastavu Komande 3. partizanskog bataljona NOP odreda Korduna i Banije. Imao je 29 partizana.

Doveo ga je jedan drug, koji nam je dopremio so. Poslije podne nas je drug Vlado slikao u nekoliko poza. Drug Vlado i Miloš³¹ su otišli u Zbješki odred. Vratili su se tek uveče. Došao je Đuro Majstorović i donio naručene aspirine i drugo. Odmah je otišao. Kasno uveče je došao drug komandir Zbješkog odreda, kojega je drug Vlado pozvao zbog seoske straže.

2. 1. 1942, petak

Ujutro je došao drug Dragić Brujić. U podne je opet došao jedan drug i drugarica iz Zagreba. Poslije podne je došao drug Šišo i jedan drug španac. Drug Dane kurir otišao je u Mašvinu i odnio poštu za Petrovu Goru. Drug iz Zagreba nam je donio nešto karbita iz Plaškog i soli. Uveče Nada i Šišo su otišli u selo na spavanje.

3. 1. 1942, subota

Nada i Šišo su se vratili. Drug kurir padobranac otišao za Primorsko-Goranski odred i odnio poštu. Vodio je također i Zagrepčane sa sobom. Drugovi iz K. K. su se k nama navratili. Odmah su zatim išli na sastanak, a sa njima Šišo i drugarica Rajna koja se trebala sastati sa drugaricom Micom da joj da upute za rad sa ženama. Radit će samo u 1. četi 3. bataljona. Vratio se drug Nikica iz P-G. P. O. i donio poštu. Iz Like je isto stigla pošta. Iz Močila ju je donio jedan dječak. Iz P-G. P. O. su nam povratili popratnu cedulju, a istu su nam i oni poslali da i mi potvrdimo primitak. Drug Simo je otišao u Plaški. Odnio je poštu i film da ga u Zagrebu razvijaju. Uveče su se svratili sa sastanka K. K. drugovi k nama na spavanje. Došao je i drug Branko³² iz Plaškog, koga tamo traže. Drugovi iz K. K. su sa Vladom održali kao mali sastanak. Drug Vlado je pisao pisma drugu Čortu i drugu komandiru 2. čete 3. bataljona, koja su odmah poslata po kuriru Nikoli u Močila. Vlado i Šišo su otišli u selo na spavanje. Drug Vlado i Miloš po noći dežuraju u smjenama kao nadzornici straže.

4. 1. 1942, nedjelja

U jedan sat u noći se vratio drug Nikola iz Močila. U dva sata se vratio kurir Dane iz Mašvine. Donio je poštu iz Petrove Gore. Materijal iz Duge Rese je stigao u Petrovu Goru i na putu je k nama u 5 sati došao drug Čort. Ujutro su se vratili Nada i Šišo. Drugu komandiru Mići i drugarici Trkulji su upućena pisma koja je nosio Šišo. Drugu Čortu nosio je drug Vlado, koji je sa drugovima iz K. K. išao do Močila. I drug Branko je otišao za Plaški. Drug Španac³³ i još jedan su otišli poslije prema Močilima. Došle su k nama drugarice i drugovi iz Primišlja. Donijeli su nam tri slamarice i dvije plahte. Dali smo im radio izvještaj od 30. 12. 41. i nekoliko prepisanih pjesama. Drugarica Rajna, a s njom i drugarice iz Primišlja i Jeka (otišle) su na sastanak žena kod škole. Dotrčao je jedan seljak iz Zbjega i javio nam da su Talijani odveli dva čovjeka u našoj blizini. Odmah smo se pripremili za odbranu, ali su

³¹ Miloš Kukić.

³² Latas, politički komesar 3. bataljona 2. kordunaškog NOP odreda.

³³ Najvjerojatnije Štefek Rogina.

Talijani otišli. Ipak imamo potrostručenu stražu, a drug Vlado je otišao da izvidi dalje gdje bi u selu bilo najpogodnije za nas postaviti stražare. Do osamnaest sati biti će svakosatna smjena. Talijani nisu uhvatili nikog od naših, nego su drugovi iz odreda Zbjeg uhvatili dva Talijana i to fašiste. Drug Vlado, Miloš i Branko i Rajna su otišli u odred da ih ispituju. Nakon jednog sata su se vratili.

5. 1. 1942, ponedjeljak

Ujutro su dovedeni Talijani k nama u G. Š. Vrlo su plašljivi. Došao je komandant 3. bataljona drug Dušan Livada i zamjenik Zbješskog odreda. Poslije smo ih ispitivali. Vele da su samo po uniformi fašisti, ali u duši ne. Došao je jedan drug iz Zagreba. Oko dva sata su drug komandant 3. bataljona, Talijani i jedan naš stražar otišli u Močila. Drug Dušan Livada je otišao u Zbjeg. Čistili smo pištolje. Uveče je došao drug komandir 1. čete 3. bataljona i donio Milošu pismo, a zatim otišao. Drugarica Rajna je otišla na sastanak žena, a pratio ju je drug Miloš koji se vratio poslije pola noći.

6. 1. 1942, utorak

Rano ujutro smo opazili da gori Tobolić. Vratila se drugarica Rajna i još dva druga iz Petrove Gore, koji su donijeli materijal. Došao je k nama drug Dragić Brujić zbog straže. On je otišao. Gledali smo na durbin Tobolić. Izgorjele su četiri kuće i zemunice jedinice. Poslije ručka došla je jedna žena plačući da ju je gazda istjerao iz kuće. Nada i drug Branko su sa njom otišli u selo i vratili su se nakon dva sata. Drug Simo i drug iz Zagreba su otišli za Pl. ali su se vratili, zato što je prijelaz nemoguć. Došao je kurir iz Pl. Uveče je došao drug iz Tobolića i pričao nam o borbi. Došao je drug Dragić Brujić. Otišao je poslije večere. Jeka je otišla kući.

7. 1. 1942, srijeda

Došao je drug Barać po druga Vladu da ide u jedinicu, jer su uhvatili jednog seljaka Hrvata. Drug Vlado se vratio, a s njim je došao i drug Trkulja obavještajni oficir 2. bat. K. P. O. Drug kurir Simo otišao je sa drugom »motoristom«³⁴ u Pl. Motorista će u Zagreb. U podne je došao jedan drug iz 2. čete 3. bat. koji je doveo drugaricu Trkulju. Također je donio i list komandira drugu Vladi. Odmah je zatim otišao. Uveče došao drug Slavko³⁵ koga je dopratio iz Primišlja Brko. Došao je iz jedinice Zbjeg drug Sveto. Drug i drugarica Trkulja su išli u selo na spavanje. Odveo ih je drug Miloš (pekar).

8. 1. 1942, četvrtak

Vratio se drug Trkulja. Poslije podne je došao druga Sime otac, a isto i Danin. Nada je prepisala drugu Trkulji list na mašini za G. Š. Drugovi iz Primišlja i Brko vratili se kući. Došao je drug komandant 3. bataljona sa jednim partizanom. Uveče su drug Savić³⁶ i drug Trkulja otišli u selo na spavanje.

³⁴ Boško Šnajder (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

³⁵ Ivo Marinković Slavko.

³⁶ I dra Savu Zlatića zvali su u dokumentima Savić.

9. 1. 1942, petak

Vratili se drugovi Savić i Trkulja i drugarica Trkulja. Za jedan sat su otišli za Močila. Sa njima su otišla dva druga koji su neki dan stigli iz Petrove Gore i upućeni za Liku. Drugarica Rajna je poslije ručka [otišla] na sastanak sa ženama. Poslije podne smo pisali na mašini za P. K. O. Došao je druga Dane stric, dovela ga drugarica Sora iz sela. Dane se nije nalazio ovdje, pa su otišli do Rade Pilje (Simo i Dane su otišli k Radi. Simo se vratio, a Dane je ostao jer je nategao nogu).

10. 1. 1942, subota

Ujutro rano su drug Slavko i kurir hitno otišli u Plaški. Došao je Đuro Majstorović i kaže da ima u Plaškom 300 Talijana. Vratila se Jeka. S njom je došao i njen otac, koji je odnio list za Dušana L[ivadu]. Dane se [šepurajuć] vratio. Drug stražar Jovo je poslan u P[etrovu] Goru zbog bolesti. Nosio je poštu za K. P. O. Poslije podne je došao drug Čort. Uveče je došla Rajna i drugarica Milica. Drugarica Milica³⁷ je išla poslije večere kući, a pratio ju do odreda stražar Miloš. Miloš se vratio oko 11 sati.

11. 1. 1942, nedjelja

Drug Čort otišao je u Zbj.[ešku] jedinicu. Došao je drug Dragić Brujić. Drug Simo se vratio iz Plaškog, a sa njim i drug »Motorista«. Donio je iz Zagreba vojničke knjige i još neke druge stvari. Drug Brujić je otišao u Zbj. jedinicu. Poslana je iz Zagreba isto i pošta. Poslije podne vratio se iz Like drug kurir Klica, a sa njim još tri druga Ličana za stražu. Donio je i poštu. Došao je drug Dušan L. da mu preko hektografa izvučemo nekoliko primjeraka »Upute za organizaciju SKOJ-a«. Poslije njega je došao drug Čort. Drug Miloš stražar i drug Simo Ličan su nosili veš u Mrzlo Polje da ga drugarice peru. Drug Dušan je otišao u selo.

12. 1. 1942, ponedjeljak

Drug Miloš je otišao u selo da kupuje tele. Drug Čort je otišao za Primišlje. Vratio se drug Slavko iz Plaškog. Drug iz seoskog odbora nam je donio nešto masti, graha i krompjera. Došao je drug Dušan L. i dogovorio sa drugom Slavkom sastanak i otišao. Iz Močila nam je jedan drug donio poštu iz K. P. O. Vratio se drug Seljo iz Primorsko-Goranskog odreda. Donio je poštu. S njim se vratio i drug »Padobranac«. Došao je drug 3. bat. Pajo i odmah zatim otišao za Močila. Drug Slavko je otišao u Mrzlo Polje. Uveče oko 11 sati se vratio. Vratio se Miloš u 9 h.

13. 1. 1942, utorak

Drug Slavko je otišao. Drug Miloš Balić je donio iz sela drugu vreću brašna. Prije podne smo pisali »Naredbu br. 4«. Poslije podne op. izvještaj za Zagreb. Došao je drug Šišo. Jedan seljak je doveo tele, koje je odmah zaklano. Preko hektografa je izvučena »Naredba« u 5 primjeraka. Nada je sa Šišom otišla na spavanje.

³⁷ Opala.

14. 1. 1942, srijeda
 9 h prolazili su drugovi iz Močila kroz štab, koji su išli na sastanak K. K. Drug Vlado je otišao na sastanak K. K. Do podne smo napisali dopis za V. Š. Jugoslavije.
 12 h Posjetio nas je drug predsjednik seoskog odbora.
 21 h drug Vlado se vratio, a sa njim Drago i Šišo. U noći drug Seljo izazvao uzbunu zbog vježbe.
15. 1. 1942, četvrtak
 9 h Drugovi Šišo i Drago otišli. Od 9 do 10 h savjetovanje.
 15 h Kurir Dane nosi poštu u Plaški.
 17 h Drugarica Rajna se vratila.
16. 1. 1942, petak
 7 h Drug kurir Nikica, a sa njim i drug Štef Španac otišao za Primorsko-Goranski odred.
 11 h Drugovi stražari otišli na vježbu.
 12,30 h Drug Dane se vratio iz Plaškog, a sa njim je došao i jedan drug iz Karlovca.
 13 h Simo kurir odnio poštu u Poloj za (Petrovu Goru) K. P. O.
 17 h Donio nam seljak mast. Iz Plaškog je donio jedan drug list drugu Vladi od Branka. Drug kurir Branko (mjesto Pere) pošao za Liku i odnio poštu. S njim su otišli drug Motorista i drug iz Karlovca. Drugarica Rajna se vratila.
17. 1. 1942, subota
 10 h Došao je drug kurir iz Zbj. jedinice i donio list u kojem drugovi traže od nas pomoć.
 11 h Prolazeći ovuda svratio se k nama drug Dušan L[atas].
 15 h Kurir 3. bat. Pajo donio je iz P. Gore poštu i nešto materijala od naručenog iz Zagreba (košulje, cipele itd.).
 Zatim je otišao u 3. bataljon.
 19 h Poslali su nam stražara iz Tobolića.
18. 1. 1942, nedjelja
 2 h Vratio nam se drug komandant Ivo. S njim je došao jedan stražar iz Like.
 13 h Posjetio nas je drug Rade Pilja. Jeka³⁸ je otišla kući.
 16 h Drug Vlado³⁹ i Miloš⁴⁰ su otišli u Zbj. jedinicu da potraže druga Dušana i odmah se vratili.
19. 1. 1942, ponedjeljak
 9 h Drug Vlado i drug Miloš su otišli na sastanak, koji je sazvaio kapetan iz Plaškog.

³⁸ Barać (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).³⁹ Bakarić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).⁴⁰ Kukić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

13 h Rajna i Nada su otišle u Zbj. jedinicu. Drug Vlado i Miloš se vratili, a za njima i drugarice. Druga Vladu, druga Ivu i Miloša pozvao je drug Dušan da dođu u Zbj. jedinicu zbog sastanka.

19 h Došao je drug komandir iz Tobolića.

20,30 h Vratili se drugovi Vlado, Ivo i Miloš.

20. 1. 1942, utórak

9,30 h Došli su u štab drugovi Dušan, Brujić, Branko i kapetan i doveli sa sobom zarobljenog Talijana. Malo kasnije je došao Spasoje.

14 h Drugovi su otišli na sastanak.

17 h Drug Ivo, Vlado i kurir Dane otišli u Petrovu Goru. Rajna i Nada su bile u posjetama drugu Radi Pilji.

21. 1. 1942, srijeda

10 h Došao je predsjednik seoskog odbora.

13 h Jeka je od nas otišla svojoj kući.

13,30 h Drugovi iz Ljubče došli su nam javiti da ustaše kreću prema Zbjegu.

17 h Stanje nije opasno. Došao je Spasoje pitati gdje je drug Livada i odmah otišao.

22. 1. 1942, četvrtak

Stanje normalno. Pet stražara je otišlo u Ljubču.

18 h Došla je drugarica Mica (bila je pozvana od druga komandanta).

20 h Drug kurir Nikica i Španac se vratili iz Gorskog Kotara i donijeli poštu P-G. P. O.⁴¹

23. 1. 1942, petak

13 h Drug kurir Simo je otišao za Pl. Nosio je list kapetanu i kantu za mast.

17 h Vratilo se pismo iz Zagreba (poslao ga je drug Branko).

17 h Došli su kuriri iz Like.

19 h Došao je drug Branko iz Pl.

20 h Vratio se kurir Simo.

24. 1. 1942, subota

9 h Drug Branko i kuriri iz Like su otišli za Močila. Drugarica Rajna i Mica su ostale i otišle na sastanak žena u Jarak.

10 h Drug Dušan Livada i Dragić Brujić svratili su k nama.

13 h Posjetio nas je Rade Pilja.

15 h Došao je kurir iz Močila.

19 h Vratile se drugarice Rajna i Mica.

25. 1. 1942, nedjelja

9 h Izdana naredba br. 2 za 3. bataljon (zbog... koji je odnio drug stražar Močilarac).

⁴¹ Primorsko-goranski odred.

10,30 h Vratio se drug Vlado sa dva stražara iz P. Gore.

Drugarica Rajna i Mica su otišle u Obljajac.

12 h Došao je drug Trkulja. U Močila je poslan drug Simo, koji je nosio naredbu K. P. O.⁴² da je drug Savić smijenjen, a drug Barać imenovan komandantom 3. bataljona.

13 h Simo se vratio a sa njim i drug Savić. Drug Trkulja je otišao.

14 h Drug Savić otišao je natrag u Močila, da se izvrši primopredaja.

19 h Vratile se drugarica Mica i Rajna.

26. 1. 1942, ponedjeljak

17 h Došao je kurir iz Ljeskovca i donio poštu iz 2. čete 3. bat. Posjetio nas je drug Dušan Livada i poslije večere otišao u Zbješku jedinicu.

24 h Vratio se drug komandant i kurir Dane.

27. 1. 1942, utorak

9 h Drug Miloš i drug Simo su otišli u Plaški. Drugarice Mica i Rajna su otišle na sastanak sa ženama.

13 h Iz Močila je dovezao jedan drug brašno i krumpir.

19 h Vratili se drug Miloš i Simo.

28. 1. 1942, srijeda

10 h Iz Plaškog je donio od druga kapetana nešto hrane jedan seljak. Iz 1. bataljona K. P. O. došao je jedan drug koji će u 3. bataljonu raditi sa omladinom. Došao je drug Dušan (pa je s njim otišao taj drug).

16 h Došao je iz Primorsko-Goranskog odreda drug komandant Veljko⁴³ i politkom Ivan.⁴⁴

18 h Drugarice Rajna i Mica su došle, ali su išle odmah u selo na spavanje. Drug komandant nam je jako bolestan. Drug kurir Simo je poslan u P[etrovu] Goru po druga doktora.

29. 1. 1942, četvrtak

9 h Drugarica Mica je otišla u Močila.

12 h Došli su iz K. P. O. drugovi Ličani, drug Ivan,⁴⁵ Veco⁴⁶ i njihova pratnja, koji su donijeli 2 puškomitraljeza za 3. bataljon.

14 h Stigli su isto i drugovi iz Like, drug Perica⁴⁷ i drug Martin.⁴⁸

30. 1. 1942, petak

10,30 h Počela je konferencija.

19 h Konferencija prekinuta. Došli su drugovi Mićo, Barać, Savić, Branko Latas, Dragić Brujić, Čort koje je pozvao drug komandant K. O. O. da sa njima razgovara o 3. bataljonu.

23 h Svi drugovi su otišli na spavanje.

⁴² Kordunaški NOP odred.

⁴³ Veljko Kovačević.

⁴⁴ Ivo Vejvoda, potpisivao se Mijo Vuletić.

⁴⁵ Srećko Manola, potpisivao se Ivan Manola.

⁴⁶ Većeslav Holjevac.

⁴⁷ Petar Kleut.

⁴⁸ Šime Balen.

31. 1. 1942, subota

- 2 h U noći vratio se drug Simo sa drugom doktorom, a sa njima je došla i drugarica Anka.⁴⁹
 9,30 Konferencija se nastavila.
 10 h Drug kurir Dane otišao je u Plaški zbog hrane.
 23 h Završena je konferencija.⁵⁰ Drugovi pjevaju i veseli su.

Veljača

1. 2. 1942, nedjelja

- 9 h Drugarica Rajna i Anka su otišle na sastanak sa ženama.
 9,30 h Drugovi komandant i komesar P-g odreda krenuli su na put. Pratio ih je drug Veljko do Plaškog.
 10 h Drug komandant i politkomesar K. P. O. su otišli u Močila.
 12 h Došao je drug Šišo i Mica iz Močila.
 13 h Drugovi Čanica,⁵¹ doktor, Savić⁵² i kurir Dane su otišli za P. Goru. Drugovi komandant i politkomesar L. G. O. su otišli za Liku.
 14 h Došao je drug Milutin, član O. K. Drug Vlado⁵³ i Miloš⁵⁴ su otišli u Plaški.
 17 h Drugarice Rajna i Anka se vratile.
 22 h Vratili se drugovi Miloš i Vlado.

2. 2. 1942, ponedjeljak

- 9 h Došao je drug Dragić Brujić po druga Milutina, Šišu i Micu i otišli u Močila.
 18 h Drug Klica kurir bio na raportu.
 20 h Svratio se k nama drug komandir 1. čete 3. bat. zbog zarobljenika.

3. 2. 1942, utorak

- 14 h Iz Drage su došli drugovi i donijeli pismo od druga komandanta P-g odreda, koji javlja da su drugovi koji su ih pratili otišli bez dozvole u akciju i sada ih nema tko da prati preko Kapele. Došao je jedan drug iz Močila i donio jod i gazu koju smo tražili.
 15 h Drugovi se vratili u Dragu.

4. 2. 1942, srijeda

- 10 h Došao je drug kapetan Latas,⁵⁵ On i drug komandant su izrađivali »Raspored rada« za jednomjesečni oficirski tečaj N-O P. O. H.

⁴⁹ Vujičić-Vučinić, a ne Anka Butorac koja je nakon bijega iz logora »Danica« poginula, te tako nije stigla do GŠH (ispravka i dopuna Marije Šoljan-Bakarić).

⁵⁰ Riječ je o dvodnevnom zasjedanju u GŠ za Hrvatsku, u selu Zbjegu, komandanata i političkih komesara.

⁵¹ Stanko Čanica Opačić.

⁵² Mihailo-Mičo.

⁵³ Robert Domani, koji se potpisivao i kao Vlado Ivanović.

⁵⁴ Kukić.

⁵⁵ Dane.

11 h Drug Milutin je svratio k nama.

13 h Drugovi kapetan i Milutin su otišli. Došao je drug Šišo iz Močila.

5. 2. 1942, četvrtak

9,30 h Drug Šišo je otišao u svoju četvu. Drug Vlado i drug kurir Simo su otišli u Plaški, a drugarica Rajna u Ljubču na sastanak žena.

15 h Došla je drugarica Mica i drug Dušan L. i odmah su krenuli za Zbješku jedinicu.

18 h Vratili se drugovi Vlado i Simo, a malo kasnije i drugarica Rajna.

20,30 h Drug Simo je otišao u Perjasicu. Do Primišlja ga prati drug Miloš (pekar).

6. 2. 1942, petak

13 h Drug Seljo i stražar drug Simo su krenuli za Liku. Odnio je poštu za L-g P. O.

7. 2. 1942, subota

9,30 h Drug kurir Dane sa drugom Špancem je otišao u Plaški. Odnio je poštu za Zagreb.

8. 2. 1942, nedjelja

12 h Drug Vlado i Nada su otišli pred druga Danu i Španca, jer se nisu na vrijeme vratili.

16 h Vratili se drug Vlado, Dane, Španac i Nada.

9. 2. 1942, ponedjeljak

9,30 h Došao kurir iz Drežnice i donio list za druga komandanta (vijest da možemo odmah seliti).

13,30 h Drugarice Nada i Rajna, drugovi Veko i Nikica kuriri odlaze za Drežnicu a prate ih do štreke stražari i Miloš, koji nose i prtljagu.

10. 2. 1942, utorak

Drugarica Rajna je otišla u Klipama, jer je oboljela. Seljenje. Došao je drug komandant, a drug Vlado je otišao u K. P. O. na otvaranje tečaja.

15. 2. 1942, nedjelja

Doselili smo u selo Tomiče kraj Drežnice. Još nije sve gotovo, pa smo otišli u P-g. Štab i tamo svršili poštu za Liku.

16. 2. 1942, ponedjeljak

10 h Vratili smo se iz štaba P-g. u Tomiče. Došao je s nama drug politkomesar P-g. P. odreda.

11,30 h Došao je kurir iz Like i donio poštu. Poslan je i jedan primjerak talijanskog izvještaja.

14 h Drug komandant Ivo je otišao sa drugom Veljkom u Drežnicu.

19 h Vratili se drug Ivo i Veljko.

17. 2. 1942, utorak

9 h Drug komandant P-g. P. O. je otišao u štab (ovdje je spavao).

12 h Došao je k nama drug Milutin član O. K.

- 14 h Drugovi stražari dvojica iz Kordunaškog P. O. krenuli su na put za Kordun. Nosio je jedan pismo za komandanta 3. bataljona K. P. O. List za druga Vladu i za komandanta K. P. O. nosio jedan drug koji ide na tečaj.
- 15 h Donio jedan kurir pismo od druga Miloša, koji javlja nešto o hrani koja će biti poslana tokom ovih dana.
18. 2. 1942, srijeda
- 10 h Došli su drugovi komandant i komesar Primorsko-Goranskog odreda zbog nekih stvari.
- 11 h Drugovi su otišli, a sa njima i drug Milutin.
19. 2. 1942, četvrtak
- 12 h Došao je drug Gojko, koji je sa sobom dovezao naručene stvari, a zatim otišao u logor.
- 14,30 h Nada se odvezla saonama u Drežnicu.
- 15,45 h Nada se vratila i dovezla neke stvari za kuhinju.
- 23 h Došao kurir iz Lokve i donio pismo od druga Drage, u kojem piše da je drugarici Rajni jako zlo.
- 23,15 h Drug komandant je napisao list za Dragu, a kurir se je odmah vratio.
- (14 h. Došao drug Klica sa nateklim očima i legao kod nas.)
20. 2. 1942, petak
- 12 h Došli su drugovi kuriri i uređuju stražaru. Drugu Klici je malo bolje.
- 18 h Došla dva druga iz sela da slušaju radio. Poslije emisije su odmah otišli. Pisali smo izvještaj Vrhovnom Štabu.
21. 2. 1942, subota
- 22 h Došao kurir iz Lokve i donio pismo od druga komesara Primorsko-Goranskog odreda, u kojem piše da je drugarica Rajna prenečena iz Klipa.
- 23 h Drug komandant i Nada su sa saonicama otišli u Lokve.
22. 2. 1942, nedjelja
- 11 h Vratio se drug komandant i Nada i doveli sobom Rajnu, koja je jako bolesna. Stalno priča da je ustaše gone.
- 12,30 h Došao je drug Veljko. Priča o akciji koju su izvršili kod Brinja.
- 17 h Drug komandant je otišao sa drugom Veljkom u posjete jednom seljaku.
- 19,30 h Nada je otišla na sastanak žena.
- 22 h Drug Ivo i Veljko su se vratili, a isto i Nada.
23. 2. 1942, ponedjeljak
- Radili nismo ništa.
- 11 h Došao politkomesar Ivo, Veljko i doktor. Rajna mu se jako smijala zbog crvenih cipela.
- 14 h Drugovi komandant Ivo, Veljko i politkom. Ivo i doktor odvezao se saonama u Vukeliće.

- 18 h Drug Ivo se vratio. Došao jedan drug Primorac, koji je kod nas prespavao.
24. 2. 1942, utorak
- Rajna nije spavala čitavu noć.
- 9 h Došao je drug Veljko.
- 14 h Došla je drugarica Vera i drug Ivo da posjete Rajnu, koja im se jako veselila.
- 17 h Otišli su Vera i Ivo u Vukeliće.
- 20 h Pisali smo informativni izvještaj za Liku.
25. 2. 1942, srijeda
- 8,30 h Drug kurir Branko krenuo je na put za Liku i ponio poštu, među kojom je i list za druga Selju.
- 11 h Došla je drugarica Vera⁵⁶ i drug Martin, koji je ujedno popravio radio.
- 12,30 h Oni su otišli (Vera i Martin).
- 19,45 h Svratili su k nama drug Milutin, Branko i dvije drugarice iz Drežnice.
- 23 h Došao je drug Veljko da nešto razgovara sa drugom komandantom.
- 24 h Veljko se odvezao u Vukeliće.
26. 2. 1942, četvrtak
- 13,30 h Posjetila je Rajnu drugarica Vera.
- 17 h Došao jedan drug iz Drežnice zbog peći za doktora. Drug Ivo se sa njim odvezao u Drežnicu.
- 18 h Drug komandant se vratio.
27. 2. 1942, petak
- 10 h Došao je opet jedan drug iz Drežnice, koga je poslao politkomesar 1. bataljona po peć.
- 13,30 h Rajnu je posjetila drugarica Vera i Martin. Došao je drug Gojko da nešto razgovara sa komandantom.
- 16,30 h Otišla je drugarica Vera, Martin i Gojko u Vukeliće.
- 18,30 h Došao je drug Veljko i još dva druga drugu komandantu.
- 20 h Došla su dva druga i drugarica iz Banije, koje je poslao drug Vlado. Drug Vlado će ostati u Kordunu i Baniji još 15 dana i dva kurira iz Plavića Drage.
- 22 h Poslano je pismo drugu Veljku (zbog Primoraca koji trebaju ići u Kordun).
28. 2. 1942, subota
- 11 h Drugarica Vera, drug Ivo, Veljko i dva druga iz Primorja su došla u posjete. Drugarica koja je jučer došla iz Brinja otišla je sa Verom u Vukeliće da uče mašinu pisati, a drug je otišao sa drugom Veljkom. Drug Rade⁵⁷ je otišao kao oficir Glavnog Štaba.

⁵⁶ Jurić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁵⁷ Bulat.

O ž u j a k

1. 3. 1942, nedjelja
10—12 h Pisali smo dopise i Naredbu br. 5.
13 h Nada je otišla u Trboviće održati sastanak žena, a u 17 se vratila.
Navečer smo opet pisali.
2. 3. 1942, ponedjeljak
10 h Drugovi kuriri Dane i Stevo su otišli za Kordun. Nosili su poštu za Kordun. Grupu P. O. Jedan od stražara odnio je poštu za Primorsko-Goranski partizanski odred.
11 h Vratio see stražar iz Primorsko-Goranskog štaba i donio je poštu iz Like. Odmah je poslan natrag po toga kurira.
12 h Došao kurir iz Like. On je došao na tečaj i ponio usput poštu.
3. 3. 1942, utorak
9,30 h Kurir drug Klica krenuo je za Liku i nosio poštu za tamo.
12 h Došao je gospodin doktor koji je pozvan od druga komandanta. Došao je i Milutin. Iz Bribira su donijeli kuriri lijekove i sanitetski materijal, ali su odmah upućeni u štab Primorsko-Goranskog partizanskog odreda. Za njima je otišao i doktor. Drug komandant je otišao sa Milutinom u Vukeliće.
16 h Drug komandant se vratio.
4. 3. 1942, srijeda
11,30 h Drug politkom. Primor.-Goran. odreda se svratio po druga komandanta, da se zajedno odvezu u Lokve.
5. 3. 1942, četvrtak
11 h Drug komandant se vratio. Došao je i drug Martin, da popravi radio.
6. 3. 1942, petak
13,30 h Došao kurir iz Drežnice i donio pismo od druga Milutina. Poslan je kurir natrag sa pismom za druga politkoma Primorsko-Goranskog odreda.
23 h Došao je drug Veljko i ostao spavati kod nas. Donio je mnogo karata (sekcija) vrlo potrebnih.
7. 3. 1942, subota
10 h Drug komandant Primorsko-Goranskog partizanskog odreda otišao je u Vukeliće.
14 h Drug Milutin i drug politkom Primor.-Goran. partizan. odreda navratili u ovaj štab.
14,30 h Iz Vukelića je donešeno pismo. Drug komandant, Rade, Milutin i Ivo su otišli u Vukeliće.
20,30 h Vratili se drug komandant i Rade.
8. 3. 1942, nedjelja

9. 3. 1942, ponedjeljak
10 h Drug Rade je otišao u Vukeliće. U 12 h se vratio. Pisali smo pismo drugovima u Zagreb.
10. 3. 1942, utorak
8 h Drug Rade otišao je sa kurirom u 16 h u Primorje. Nosio je poštu za Zagreb. U 16 h vratio se drug Seljo iz Like.
18 h Došao je drug Ilija Engel⁵⁸ i drugarica Anka⁵⁹ iz Zagreba. Drug kurir Dane je donio poštu iz Korduna. Saznali smo da je poginuo drug Šišo.
20 h Navratili su k nama drugovi Veljko, Ivo i drug Drago iz Klipa.
11. 3. 1942, srijeda
21 h Došao kurir Kordunaša. Drug Vlado je poslao poštu Vrhovnog Štaba.
12. 3. 1942, četvrtak
22,30 Došao da nas posjeti drug politkom. 1. bat. Primorsko-Goranskog partizanskog odreda Branko.
23 h Vratio se drug Rade iz Primorja.
13. 3. 1942, petak
11,30 h Drug politkom P-g. P. O. se navratio k nama zbog jedne važne stvari.
12,30 h Drug komandant je otišao u selo Črnac. Drug politkom Ivo je odnio poštu.
13 h Kuriri za Kordun su otišli na put sa poštom i kurir za Liku također sa poštom.
14. 3. 1942, subota
12 h Došao je drug Veljko i Ilija, a u 12,30 h su otišli.
15. 3. 1942, nedjelja
15 h Došao je kurir iz Vukelića i donio list. Jedan od stražara je otišao u Vukeliće i odnio poštu za P-g. P. O.
16. 3. 1942, ponedjeljak
12 h Došao je drug Veljko.
12,30 h Vratio se drug kurir Klica iz Like, a sa njim je poslan amo u G. Š. na saslušanje oficir Draže Mihailovića. Poslana je pošta iz Like u kojoj je javljeno da je uhvaćen Pajica Omčikus.
14 h Drug Seljo je sa drugom Veljkom otišao u Vukeliće.
19,30 h Vratio se drug Seljo.
17. 3. 1942, utorak
8,30 h Donio je kurir poštu Prim.-Goran. P. O.
9 h Posjetio nas je drug Veljko i Branko (politkom 1. bat.).

⁵⁸ Španjolski borac, poginuo kao načelnik GŠH u ljeto 1944. godine.

⁵⁹ Anka Berus.

18. 3. 1942, srijeda
11 h Poslan je kurir u Vukeliće.
20 h Došao je drug Veljko.
21,30 h Drug Vlado se vratio iz Korduna. S njim je došao drug Vlado i drug Kultura⁶⁰ iz Zagreba.
19. 3. 1942, četvrtak
9.30 h Poslan je list za druga Dragu u Klipe zbog veze sa Zagrebom. Poslan je isto i list za komandanta Veljka.
20,30 h Drug Veljko je došao da javi drugu komandantu da je oslobođen Mrkopalj.
22 h Došao je drug Ilija (operativni oficir Primorsko-Goranskog odreda), koji je pozvan od druga komandanta. Dobio je upute za zasjedu na Kapeli i Jezerane.
22.30 h Drug Ilija, a sa njim i drug Rade, su otišli na konjima u Lokve.
20. 3. 1942, petak
13 h Drug Rade se vratio.
21. 3. 1942. subota
10 h Drug Rade je otišao u Dalmaciju da uspostavi vezu sa Glavnim Štabom. Do Like ga prati kurir. Ponio je i poštu za Ličku Grupu.
11 h Drug Kultura je otišao za Mrkopalj.
22 h Stražari su otišli u Lokve po četnika Tanu Šakića.
22. 3. 1942, nedjelja
23. 3. 1942, ponedjeljak
2 h Dojahao kurir iz Vukelića da javi da gori popova kuća u Drežnici.
2,30 h Vratili se stražari sa četnikom Tanom Šakićem.
11 h Drug Seljo je otišao za Kordun. Drugovi kuriri Dane i Klica su isto sa njim otišli, koji će 1. 4. 42. g. u oficirsku školu.
20 h Drug Ratko se navratio da javi da su Šakića likvidirali.
21 h Stigao je kurir sa Korduna i donio poštu. Došao je drug Slavko i dvije drugarice iz Zagreba.
24. 3. 1942. utorak
13 h Drugarice iz Zagreba otputovale su u Mrkopalj.
20 h Iz Primorja su došla dva druga, koja su bila pozvana od Glavnog Štaba.
25. 3. 1942, srijeda
21 h Vratio se u G. Š. drug Miloš koji je završio oficirski kurs u Kordunu. Donio je vijest da je Vojnić, Kladaša i Krnjak osvojeni natrag od ustaša i Talijana.

---

⁶⁰ Otmar Kreačić.

26. 3. 1942, četvrtak
5 h Drugarica Anka iz Zagreba otišla je u Primorje sa drugovima, koji su 24. pozvani u G. Š.
27. 3. 1942, petak
Uređuje se škola za tehniku.
28. 3. 1942, subota
9 h Kurir sa Korduna je otišao sa poštom, a isto tako i za Liku. Drugarica Vera je došla, koja je pozvana zbog rada u tehnici.
12 h Drug Miloš se uputio u Mrkoplja.
17 h Došao je u G. Š. drug Omladinac iz Zagreba.⁶¹
29. 3. 1942, nedjelja
30. 3. 1942, ponedjeljak
19 h Došao je drug Ilija, a sa njim drug Bogdan Jančić.
20 h Vratio se drug Miloš iz Mrkoplja.
31. 3. 1942, utorak
10 h Drug Kultura je otišao u Jasenak.
17 h Drug Veljko se javio iz Mrkoplja i navratio u G. Š.
22 h Vratio se drug Kultura i dopremio razni materijal za tehniku (mašine pisaće, papir itd.).

T r a v a n j

1. 4. 1942, srijeda
8,30 h Došao je drug Ilija⁶² u G. Š. i primio dužnost šefa štaba.
9 h Drug Miloš je otišao u Drežnicu da nađe pratioca za Primorje.
11,30 h Miloš se vratio, a odmah zatim je krenuo za Primorje.
2. 4. 1942, četvrtak
20 h Drug kurir Dane se vratio iz Korduna, jer se oficirski kurs još za sada neće održati. Donio je i poštu Kordunaške Grupe.
3. 4. 1942, petak
8 h Drug komandant, a sa njim i drug Dane, otišli su za Kordun. Drug komandant je odnio i poštu za Zagreb.
4. 4. 1942, subota
Predveče se vratio drug komandant (on je bio samo do Kunića, gdje je saznao da su četnici razoružali partizane, ubili drugove Dragu,⁶³ Branka,

⁶¹ Drago Saso, neposredno nakon dolaska na slobodni teritorij određen je za sekretara CK SKOJ-a za Hrvatsku. Poginuo 1943. godine.

⁶² Engel-Andžić (dopuna: Marije Soljan-Bakarić).

⁶³ Adolf Štajnberger.

Latasa, Čuturilu,⁶⁴ komandanta 2. odreda Kordunaške Grupe Roberta⁶⁵ i iste noći se vratio). Nada obolila.

5. 4. 1942, nedjelja
19,30 h Došli su kuriri iz Like i donijeli poštu.
6. 4. 1942, ponedjeljak
Drug politkom nam je jako bolestan i pozvan je liječnik. Drug Ilija je otišao po njega.
18 h Drug Ilija se vratio, a sa njim i doktor.
19 h Drug komandant je dao uhapsiti Mi. Tatalovića iz Drežnice, koji je od Talijana kupovao blago koje su oni od seljaka opljačkali.
7. 4. 1942, utorak
19 h Došli su drugovi⁶⁶ iz Like na konferenciju
8. 4. 1942, srijeda
Konferencija nije počela, jer se čekaju drugovi iz Korduna.
11 h Drugovi komandant⁶⁷ i politkom⁶⁸ Primorsko-Goranskog odreda su stigli iz Drežnice.
16 h Počela je konferencija.
18 h Vratio se drug Seljo sa Korduna, a na konferenciju je došao samo komandant Kordunaške Grupe.⁶⁹
9. 4. 1942, četvrtak
10 h Konferencija se nastavlja (Prisustvuju: zamjenik komandanta i komesar Ličke Grupe, komandant i komesar Primorsko-Goranskog odreda, komandant Kordunaške Grupe, zastupnik C. K. K. P. H., zastupnik sekretar O. K. za Liku, iz G. Š. drug komandant, operativni oficir, šef štaba. Komesar Hrvatske nije prisustvovao radi bolesti).
10. 4. 1942, petak
9 h Nastavlja se konferencija.
11. 4. 1942, subota
8 h Konferencija se nastavlja.
13 h Završena je konferencija. Drug komandant Kordunaške Grupe i drugovi iz Like su otišli natrag u svoje štabove. Došli su pitomci za oficirski kurs, njih 12, koji privremeno vrše stražu u Glavnom Štabu.
12. 4. 1942, nedjelja
U Drežnici je održan miting sazvan od N. O. O. Iz Glavnog Štaba su prisustvovali: komandant, operativni oficir, šef štaba. Došli su kuriri iz Like i donijeli izvještaje.
Vratio se drug Rade iz Dalmacije.

⁶⁴ Stevo.

⁶⁵ Rober Domani.

⁶⁶ Šime Balen i Petar Kleut.

⁶⁷ Veljko Kovačević.

⁶⁸ Ivo Vejvoda.

⁶⁹ Srećko Manola.

13. 4. 1942, ponedjeljak

14 h Došao je drug Parmač⁷⁰ iz Like, koji je pozvan od Glavnog št. Iz Karlovca je došao drug Mato.⁷¹

14. 4. 1942, utorak

10 h Drug Seljo otišao je sa drugom komandantom Primorsko-Goranskog odreda prema Jezeranima.

17 h Vratio se drug Seljo.

17 h Drug Seljo je otišao da pripremi proletere za akciju na Jezerane. Poslan je transport robe u Liku.

15. 4. 1942, srijeda

8 h Drug komandant i drug Parmač, a sa njima i drug kurir Dane, otišli su u Lokve.

18 h Drug Seljo i drug komandant Veljko došli su iz akcije. Akcija nije uspjela, jer je posada u Jezeranima dobila pomoć. Obojica su se morali vratiti zbog toga što je javljeno da je u Jezeranima u crkvi ostala jedna četa koja nije bila obaviještena da se drugi povlače. Bilo je dosta ranjenih i mrtvih.

16. 4. 1942, četvrtak

2 h Vratio se drug Seljo.

9 h Drug komandant i drug Parmač se vratili iz Lokava.

18. 4. 1942, subota

8 h Drug komandant, drug Seljo i Parmač su otišli u Lokve iz kojih će se još danas prebaciti preko Kapele za Kordun sa proleterima.

11 h Druga Vladu smo otpremili za Liku, sa njim je išla drugarica Anica.⁷² Drugovi omladinci su ga nosili na nosilima. Imao je pratnju od 10 naoružanih pitomaca, koji su određeni za oficirski kurs.

14 h Došao kurir iz Vukelića i javio da je drugu Vladi pozlilo i da su ostali u Vukelićima, a po doktora⁷³ su poslali. Drug Ilija i drug Slavko su se odmah uputili u Vukeliće.

19 h Vratili se drug Ilija⁷⁴ i Slavko.⁷⁵ Drugu Vladi je već bolje.

19. 4. 1942, nedjelja

9 h Došao kurir iz Vukelića i javio da je drugu Vladi sasna dobro i da su krenuli na put.

11 h Došli su kuriri iz Like i donijeli poštu. Jedan od njih se odmah vratio.

20. 4. 1942, ponedjeljak

⁷⁰ Stanko.

⁷¹ Kršul.

⁷² Brozićević-Tus (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁷³ Dr Oton Kraus (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁷⁴ Engel-Andžić.

⁷⁵ Marinković (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

21. 4. 1942, utorak

Primili komesarski izvještaj Primorsko-Goranskog partizan. odreda i operativni izvještaj⁷⁶.

22. 4. 1942, srijeda

10 h Svršeni su letci za 1. maj i otposlani za Kordun, Slavoniju, Liku, Dalmaciju, Zagreb, Primorje i štab Primorsko-Goranskog odreda.

19 h Drugovi koji su pratili druga Vladu politkoma za Liku do Škara, vratili se. Stigli su također izvještaji iz Like: operativni izvještaj, komesarski i obavještajni.⁷⁷ Javio se drug komesar Vlado iz Škara. Drugovi Rade i Miloš javili se iz Krbavice. Stiglo je pismo od druga Milutina Baltića iz Bazne, u kome javlja o povlačenju Banijskog odreda u Bosnu.

23. 4. 1942, četvrtak

12 h Drug politkom Primorsko-Goranskog odreda došao je u štab po knjige.

17 h Vratio se drug komandant (koji je komandovao akcijom kod Plaškog. Pruga je razorena između Plaškog i Bleda 6,5 km). Drug Veljko je isto došao.

24. 4. 1942, petak

11 h Poslan je transport stvari u Liku. Poslije podne smo spremali stvari za sutra za put.

25. 4. 1942, subota

10.30 h G. Š. kompletan odselio iz Tomića. Svratili smo u Primorsko-Goranski partizanski odred da se oprostimo od drugova.

26. 4. 1942, nedjelja

Selimo.

27. 4. 1942, ponedjeljak

24 h Stigli smo u Korenicu.

28. 4. 1942, utorak

Za štab smo dobili veliku kuću na kraju Korenice sa 10 soba i velikom kuhinjom. Tehnika je u prizemlju, a štabska kancelarija na I katu.

10 h Drug Ilija i drugarica Vera su otišli u Krbavicu zbog stvari koje su tamo poslone iz Tomića.

17 h Drug Ilija i Vera se vratili, a sa njima su došli i drug politkom Vlado i Anica. Dovezli su sobom i stvari. Mnogo je stvari putem pokradeno.

19 h Iz Zagreba su nam stigli glumci, njih...⁷⁸ i još dvije drugarice i jedan drug. Iz Štaba Grupe za Liku došli su komandant Četković, zamjenik komandanta drug Kleut i...

⁷⁶ Komesarski izvještaj nije pronađen.

⁷⁷ Komesarski i obavještajni izvještaj nije pronađen.

⁷⁸ Glumci zagrebačkog kazališta: Joža Rutić, Ivka Rutić, Vjeko Afrić, Salko Repak, Zorž Skrigin i Milan Vujnović.

21 h Svi smo otišli na večeru. Drugovi su porazmješteni po mjestu za spavanje. Drug Vlado iz C. K. je bolestan i leži u jednoj privatnoj kući.

29. 4. 1942, srijeda

Uredili smo štab. Iz magacina smo dobili nešto namirnica i počeli kuhati.

10 h Počela je konferencija nastavnika oficirskog kursa Komande Grupe za Liku i komandanta i politkoma Hrvatske.

14 h Održana je konferencija sa drugovima komandantom Četkovićem, komandantom Grupe za Liku, politkomesarom Martinom i zamjenikom komandanta Kleutom.

30. 4. 1942, četvrtak

10 h Jedan drug iz Štaba Grupe je došao popraviti radio. Pisali smo naređenja i raspored rada za II partizanski oficirski kurs, koji će se održati u Korenici.

S v i b a n j — M a j

1. 5. 1942, petak

8 h Drug komandant je otišao na svečano otvaranje II Partizanskog oficirskog kursa.

9 h Iz Krbavice su došli drugovi komandant Vlado, njegov zamjenik Kleut, oper. oficir, drugarica doktor i drugarica Marija⁷⁹ koja je također u štabu Ličke grupe.

11 h U Korenici je priređena velika svečanost, na kojoj prisustvuju svi iz G[lavnog] Š-a i iz Ličke grupe P[artizanskih] O[dreda].

13 h Sa Korduna su stigla braća Mates⁸⁰, i doneli sobom poštu Grupe L[ičkih] P[artizanskih] O[dreda] i radio stanicu koja je izvađena iz srušenog ustaškog aviona.

15.30 h Vratili smo se sa proslave.⁸¹ U Štabu su bili na ručku zagrebački glumci i svi iz štaba grupe za Liku, i drugovi nastavnici ofic. škole Latas, Pavlović, Rajčević.

Uveče su se svi razišli.

Primili smo izvještaj komandanta Prim-gor[anskog] P. O. [Veljko Kovačević] (partizani postavili zasjedu u Klancu. Naišao 21 kamion sa vojskom. Partizani ocjenjuju 200 mrtvih Talijana, ali se oružje nije moglo pobrati).

2. 5. 1942, subota

9 h Otišao je za Dalmaciju drug oper. ofic., koji je poslan od Štaba IV [operativne] zone. Drug komandant škole Latas, bio je u G. Š-u zbog toga,

⁷⁹ Šoljan, tada na dužnosti šefa kancelarije Štaba grupe ličkih NOP odreda (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁸⁰ Ing. Herman Mates »Švabo« i Leo Mates (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁸¹ Tada je održana prva kazališna predstava zagrebačkih glumaca na slobodnom teritoriju.

što mu u školi manjkaju šestorica koja su kod G. Š. na straži, i tražio da ih se smijeni.

Tražili smo od Štaba Grupe za Liku da nam pošalju stražare, koje su odmah poslali, a pitomci su poslani u školu.

3. 5. 1942, nedjelja

10 h Stigao je politkom ofic. škole drug Baričić,⁸² koji je do sada bio komandir jedne dalmatinske čete.

10 h Drug zamj. kom. Ličke g[rupe] Kleut doneo je oper. izvještaj (27/III razrušena pruga između Medka i Ribnika, naletio putnički vlak, koji se prevrnuo; zauzeto selo Vranik srez gračački, gdje su postojale dvije žand. stanice, zarobljeno 7 ustaša, [koji su kasnije strijeljani pred narodom], zaplijenjeno 6 pušaka. 28. 4. Uništena pruga Medak—Ribnik. — 27. 4. zauzet Prijeboj. 5 ranjenih i jedan mrtav partizan. Zarobljeno 9 ustaša i 9 domobrana. Ustaše su strijeljani u Korenici. Zaplij.: jedan puškom[italjez] i 25 pušaka. — 29. 4. oslobođena su Plitvička Jezera, zaplij.: 2 pm, 8 pušaka. — 25. 4. partizani razminali prugu. Lokomotiva i dva vagona izbačena iz kolosijeka. Poginula dva Talijana i ložič. — Akcije protiv četnika u južnoj Lici. Do sada strijeljano 20 četnika, dok ih je veliki broj razoružan, primljeno 8 pm. i 300 pušaka iz gračačkog sreza. — U hrv. selu Vraniku ubili su partizani 17 ustaša) i brojno stanje.

15 h Došli su drugovi iz Grupe za Liku, koji su pozvani. Održano je savjetovanje između Štaba za Liku i G. Š-a [Hrvatske]

4. 5. 1942, ponedjeljak

9 h Dobili smo poštu od Prim.-gor. P[artizanskog] Odreda, polit. izvještaj. (Talijani pokušavaju prodirati u Mrkopalj.)

Došla je također pošta Grupe Kordunaških P[artizanskih] O[dreda] (zapovijest br. 2 komandanta I oper. zone druga Manole.)

5. 5. 1942, utorak

9 h Dobili smo nešto brašna i suhog mesa i jaja iz Škara.

14 h Od štaba Grupe za Liku smo tražili pismeno robe za veš (košulje...), koje smo po njihovom odobrenju dobili iz magazina.

6. 5. 1942, srijeda

9 h Iz sela Doljani poslali su drugovi za druga politkoma nešto jabuka, jaja i sira. Drug Vlado se pismeno zahvalio.

10 h Pisali smo Op. br. 34/42 (Komandantu Grupe P. O. za Kordun).⁸³ 17 proleteraca se vraća za Kordun što bolesnih, a što naredbom poslani u tu četu Proleterskog Bat.).

20 h Poslano je za Kordun Naredba br. 7, Op. br. 34 s prilogom.

21 h Za štab I Proleterskog bat. poslana je Naredba br. 7 i A br. 90/42.

7. 5. 1942, četvrtak

10 h Drug komandant i drug Miloš krenuli su za Donji Lapac zbog važnih operacija.

⁸² Vjekoslav.

⁸³ Riječ je o naredbenju da se uputi 70 boraca i Prva kordunaška proleterska četa.

U 11 sati izvršiće se svečana predaja zastave I. Proleterskom Narodno-oslobodilačkom Udarnom Bataljonu Hrvatske koju će uz kratak govor politkom G. Š. H. predati komandantu Bataljona.

O tomu su drugovi iz Narodno-osl. Odb. Korenice, iz štaba Grupe za Liku, O[kružnog] K[omiteta] K. P. H. za Liku, O[kružnog] K[omiteta] Skoja za Liku obaviješteni, da bi poslali svoje delegate na tu svečanost. Također je pozvan drug komandant mjesta Korenice.

10,45 h Drug Vlado, drug politkom, i šef Štaba Ilija su otišli na proslavu.

Preko štaba Grupe za Liku poslan je dopis Krajiškom Operativnom štabu, u kome molimo da uspostave terensku vezu između V. Š-a i G. Š-a. Poslali smo im i kratak pregled akcija, koje su izvedene u posljednje vrijeme.

11,45 h Došao kurir iz Banije. (Vijesti o poginuću Gaćeše).⁸⁴

12 h Drugovi su se vratili sa proslave. Na ručak su došli, tj. bili pozvani drugovi iz štaba Grupe za Liku (komandant, politkom, Rade Žigić i Nina⁸⁵).

Poslano Ličkoj grupi Op. br. 35. zbog upotpunjenja njihove proleterske čete.

18 h Za Kordun je otposlata pošta (Op. br. 36.). Drug Mates⁸⁶ je otišao u Kamensko, da vidi nešto zbog radio stanice.

8. 5. 1942, petak

Stigao je kurir iz Prim-gor. odreda i donio poštu i Partiz[anske] novine.

22,30 h Drug Latas komandant ofic. škole došao je javiti, neka se spremimo, jer je oko Korenice nekakvo sumnjivo kretanje. Odmah smo se svi dali na pakovanje. Spakovali smo sve najvažnije stvari. — Iz magazina je drug politkom dao doneti sedam pušaka.

9. 5. 1942, subota

1 h Došli su k nama drug politkom Ličke grupe [Rade Žigić] i drug Pero Buzdovan.⁸⁷

2 h Dobili smo izvještaj, da je za sada se sve smirilo, i otišli smo spavati.

4,30 h Došao je opet drug Latas da javi da se spremimo, jer je opet sumnjivo kretanje. — Međutim, opet nije bilo ništa. Iz magazina su sve djevojke dobile tkaninu za haljine.

20 h Zarobljeni Talijani kod Medka — Raduča, dovedeni su u G. Š. na saslušanje.

Drug komandant se javio sa puta.

10. 5. 1942, nedjelja

Pisali smo K. br. 10/42. Prim.-gor. P. O.-a poslije podne K. br. 11/42.⁸⁸

9 h Na preslušanje su opet dovedeni zarobljeni Talijani. Oni su pisali u Gospić svojoj komandi, zbog zamjene njihove za druga Brku.⁸⁹

Vratio se drug Mates.

⁸⁴ Vasilj Gaćeša.

⁸⁵ Nikola Rubčić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁸⁶ Ing. Herman Švabo (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁸⁷ Riječ je o Peri Gruboru (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁸⁸ Dopis broj 10/42. nije pronađen.

⁸⁹ Rade Končar.

11. 5. 1942, ponedjeljak

11 h Došao je drug Rade⁹⁰ (O[kružni] K[omitet] za Liku), koji je ostao kod nas na ručku.

Čitavo p[rije] podne smo ispitivali i isprobavali radio stanicu. Funkcioniše, ali samo za Korenicu.

12. 5. 1942, utorak

14 h Drug komandant za Liku je došao, da sa drugovima porazgovori o pismu, koje je dobio iz Korduna.

15 h Iz Korduna su stigla dva tražena kurira.

21 h Drugovi glumci kreću sutra za Prim-gor. odred, pa su pozvani kao na rastanak u G. Š. na crnu kavu. Takođe je došao drug komandant Like i drugovi Rade (O. K. za Liku), Srđan (zamjenik komesara za Liku), Pero Buzdovan, jedan omladinac i drugarica Vice (drugarica komesara Martina [Šime Balen]).

22 h Iz krajiških odreda su stigli oficiri, koji su poslani da uspostave vezu između G. Š. H. i Bosne.

23,15 h Svi su se razišli. Oficire iz Bosne smo smjestili u mjestu u jednoj kući.

13. 5. 1942, srijeda

10 h Drug Latas komandant i komesar Baričić, u školu su došli zbog dogovora za one kuharice, koje su podkradale u kuhinji ofic. škole.

13,30 h Iz štaba grupe za Liku je stigla pošta (br. 214. inf. izvještaj, br. 215, obavještajni izvještaj, br. 216, politički izvještaj, i 217. operativni izvještaj sa nekoliko značajnih akcija).⁹¹

14. 5. 1942, četvrtak

14 h Iz Sušaka su stigla 4 partizana, poslana na kurs, koji su odmah upućeni u školu.

15 h Vratio se drug Bogdan Popović, iz Zagreba. Doneo je sa sobom sve naručene stvari (geštetner veliki i mali, šapirograf, papir, matrice, cigarete i mnogo drugog).

15. 5. 1942, petak

8 h Kuriri su otišli za Kordun.

9 h Drugovi Bosanci krenuli su za Bosnu u svoj Odred. Upućena su sa njima dva kurira, kako bi uspostavili što čvršću vezu s Bosnom.

Drugom komandantu je poslano pismo, pisma za komandu talijanske milicije (u kojima je tražena zamjena zarobljenih njihovih oficira od nas, za naše drugove), cigarete i za I Prolet. Bataljon cigarete, teke, olovke i bušala.

16. 5. 1942, subota

⁹⁰ Žigić.

⁹¹ Izvještaji 214, 215 i 216 nisu pronađeni, a izvještaj 217 objavljen je u Zborniku..., tom V, knj. 4, dok 62.

17. 5. 1942, nedjelja

Drug Slavko⁹² je otišao u Kamensko.

10 h U Kopenici se održaje konferencija K. P. H. za Liku.

Ujutro su drugovi Vlado,⁹³ Vlado politkom, Drago,⁹⁴ Milica,⁹⁵ Vera⁹⁶ Danica⁹⁷ i Nada⁹⁸ prisustvovali svečanom otvaranju.

11 h Vratili smo se kući.

14 h Drug Vlado, Drago i Milica su otišli na konferenciju.

17 h Došla su tri druga iz Beograda.

11 h Drugovi se vratili sa konferencije.

Stigli su izvještaji iz V. Oper. zone (u Brod na Kupu su ušli Talijani).

18. 5. 1942, ponedjeljak

Stigla pošta iz Banije.

Poslana je pošta V. oper. zoni.

19. 5. 1942, utorak

Stigao izvještaj Zamjenika komandanta Ličke Grupe.⁹⁹

19,30 h Vratio se drug komandant. Donio je sa sobom poslanu poštu iz V. Š. za G. Š. H. (Naredbe i razni prop. materijal). Sa drugom komandantom je došao i jedan drug partizan, koji se hrabro držao za vrijeme napada na druga komandanta i upućen je za ofic. školu.

20. 5. 1942, srijeda

10 h Pisali smo Naredbu br. 8¹⁰⁰ i br. 9.¹⁰¹

Za IV. Oper. zonu smo poslali poštu.

Iz Kombinovanog odreda¹⁰² (tromeda kod Bendera; Ličani, Bosanci i Dalmatinci i proleterski bat.) stigao izvještaj.

21. 5. 1942, četvrtak

8 h Poslani su kuriri za Kordun, V op. zonu, II op. zonu, III op. zonu (Naredba br. 8, br. 9 i obrasci za znakove na lijevoj ruci i partizanki).

⁹² Ivo Marinković (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁹³ Popović.

⁹⁴ Saso, sekretar PK SKOJ-a (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁹⁵ Opalo Milidrag (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁹⁶ Jurić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁹⁷ Fundurulja-Gregorić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

⁹⁸ Galjer (dopuna: Marija Šoljan-Bakarić).

⁹⁹ Petra Kleuta. Riječ je o rezultatima napada na s. Bender (Zbornik, tom V, knj. 4, dok. 66).

¹⁰⁰ Ovom naredbom regulirano je nošenje oznaka za vojno-političke starješine u NOV i POJ.

¹⁰¹ Ovom naredbom prenijeta je naredba Vrhovnog štaba NOV i POJ o ustanovljenju ordena narodnog heroja i izvještaj da je takav orden dodijeljen Petru Lekoviću.

¹⁰² Kombinirani je odred privremeno formiran od dva lička bataljona (Marko Orešković i Udarni), 1. proleterskog bataljona Hrvatske i dalmatinskog bataljona »Bude Borjana«, radi razbijanja četnika DM i jačanja NOP-a.

Otišli su i drugovi koji su došli pred par dana iz Beograda, za Krajiški odred.

11 h Došao je drug Srđan¹⁰³ (zamjenik politkoma Ličke Grupe P. O.) i pozvao nas na banket, koji se daje za svečano završenje konferencije.

12,30 h Drug komandant, šef Štaba Vlado, Slavko, Drago, Kultura, Vera, Boško¹⁰⁴ i Nada su prisustvovali banketu.

14,45 h Svi smo se vratili u Štab.

15 h Bio je ovdje drug Pavlović,¹⁰⁵ koji je trebao nešto razgovarati sa drugom komandantom, ali nije mogao razgovarati, jer su drugovi Vlado komandant, politkom i Slavko održali kratko savjetovanje.

16,30 h Drug komandant i politkom su otišli u ofic. školu. Kurir koji je trebao da nosi hitnu poštu za IV Op. zonu otišao je bez da se javio u Štab. Dali smo naređenje da ga se uhapsi čim se vrati.

Uveče je poslano pismo d. K-u u bazu.

22. 5. 1942, petak

8,15 h Kurir je otpremljen sa poštom preko Krajiških odreda u Baniju. — Drug Slavko je također po službenom poslu otputovao u Baniju.

Komandantu ofic. škole su poslana cigarete.

Slažemo izvještaj za V. Š.

Drug komandant je otišao u Štab grupe Ličke P. O.

17 h Drug komesar škole došao je drugu politkomu.

23. 5. 1942, subota

10 h Drug komandant i politkom su otišli u Grupi Ličkih P. O. na konferenciju.

11 h Kurir je doneo pismo iz V. Krajiškog Odreda (izvještaj o zauzeću Prijedora).

12,30 h Drugovi su se vratili sa konferencije.

17 h Za V Krajiški Odred i Krajiškom Operativnom Štabu poslata su pisma.

Pisali smo Naredbu br. 10.

17 h Grupi Ličkih P. O. je poslana Naredba br. 10, traženi su od njih izvještaji (op., inf. i ob.) i pola mil. kuna.

20 h Iz Grupe Ličkih P. O. stigao je novac (382.000 kuna).

Iz V zone stigao izvještaj.

24. 5. 1942, nedjelja

8 h U Štab Grupe Ličkih P. O. poslano je pismo u kome smo tražili zadnje izvještaje.

U Korenici je veliki zbor žena. Dolaze žene iz svih sela iz okolice. Na zboru smo svi iz Štaba. — Pioniri su svečano stupali, drug Vlado ih fotografisao, kao i zbor.

¹⁰³ Vjerojatno Brujić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁰⁴ Šnajder-Motorist (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁰⁵ Ilija.

13 h Za (Dalmaciju) IV. Op. zonu poslana pošta i letci V. Š.-a. Stigli su glumci, ali samo trojica.

Stigao izvještaj iz V. op. zone. (Neprijatelj vrši ofenzivu.)

25. 5. 1942, ponedjeljak

10 h U štab Grupe za Liku poslana pošta (A. br. 144, Bilten V. Š.-a).

14 h Stigla su dva druga i jedna drugarica, koji [su] prije 2 mj. došli u partizane preko Banije iz Zgba.

Milica, koja je pomagala neko vrijeme u kuhinji, bila je na saslušanju zbog nekih krađa.

17 h Iz grupe Ličkih P. O. traženi su ponovno izvještaji. Kurir je otišao za Škare. Odnio poštu za V. Op. zonu. Iz Škara smo naručili jaja i sira.

23 h Stigli izvještaji iz Grupe Ličkih P. O.

26. 5. 1942, utorak

10 h Stigao kurir sa Korduna i donio poštu (izvještaje).

Preko Škara poslana je pošta za V. Op. zonu.

14 h Pozvan je komandant mjesta Korenice, zbog pripremanja za evakuaciju. — Ugovoreni znaci za raspoznavanje su mu također poslani.

Za grupu Kordunaških P. O. smo pisali dopis.

27. 5. 1942, srijeda

8 h Za Kordun je otišao kurir (nosio je poštu i nekoliko primjeraka Biltena i Proletera V. Š.-a).

9,30 h Došao kurir iz 2. čete III. bat. II. K[ordunaškog] P. O. i donio poštu s Korduna.

10,30 h Kurir se odmah vratio natrag. Poneo je poštu za Grupu K[ordunaških] P. O. i za Baniju.

12 h Stigao kurir iz V. Op. zone, ali nije donio poštu.

28. 5. 1942, četvrtak

9 h Iz 2. čete III. bat. II K. P. O. stigao kurir i donio poštu.

12 h Kurir je krenuo natrag. Ponio sobom dopis A. br. 154 a za Grupu Kordunaških P. O.

Predveče su došli jedan drug i drugarica iz štaba Operativnog Krajiškog Odreda.

Pisali smo komesarski izvještaj za V. Š. [NOV i PO] J.

29. 5. 1942, petak

17 h Došao je drug Martin (Šime Balen),¹⁰⁶ koji je pozvan od G. Š. H. — Njegova drugarica nam donela sira, jaja i mlijeka (Vica), koje su seljanke skupile.

Poslije večere došli su drug Rade Johar, i drug komandant I Proleterskog bataljona. [Ante Banina].

30. 5. 1942, subota

¹⁰⁶ Komesar Grupe ličkih NOP odreda (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

31. 5. 1942, nedjelja

Na Plitvičkim jezerima je priređen veliki omladinski miting. — Na proslavu su išli iz G. Š. H. drug politkom Vlado, Vel. Vlado,¹⁰⁷ Drago, Milica, Vera, Nada, Danica.

18,30 h Svi smo se vratili. Bilo je jako lijepo.

Lipanj

1. 6. 1942, ponedjeljak

Za Kordun je otpremljena pošta. Formiran je štab I. Op. zone.

Vratio se drug Miloš i drug Kleut, koji je imenovan za zamjenika komandanta i op. oficira I. Oper. Zone.

Iz Zgba su stigla dva druga (Grga   ).¹⁰⁸

2. 6. 1942, utorak

Za V. Op. zonu otpremljena pošta.

Održana je konferencija G. Š. H. i članova I. Op. zone (komandanta Manole, politkomesara¹⁰⁹ i zamj. kom. Kleuta).

3. 6. 1942, srijeda

Došao je drug Vlado [Četković] kom. Grupe Ličkih P. O., drug Komesar Rade, Kom. i komesar I. Op. zone u naš Štab.

4. 6. 1942, četvrtak

Pisali smo izvještaje za V. Š.

5. 6. 1942, petak

Drugarica Milica, Danica [Popović], Vera, Kultura i glumci otsešili u D. Lapac.

6. 6. 1942, subota

Poslata pošta za V. Š. (Oper. i Kom. izvještaj i A. br. 106.)

Jedan drug aeromehaničar poslan u Krajiški P. O.

7. 6. 1942, nedjelja

Drug Grga imenovan je komandantom III. Op. zone.

Iz Korenice se svi evakušu po naređenju štaba Grupe.

Neprijateljski avioni letjeli su par puta nad Korenicom.

8. 6. 1942, ponedjeljak

Evakuisali smo se i mi u šumu kraj Korenice.

Ostala je samo drugarica koja je kuhala.

U šumu su se sklonili i štab Ličke Grupe, ofic. škole i N. O. O.

19 h Drug komandant je izdao zapovijest.

¹⁰⁷ Popović (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁰⁸ Jankes (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁰⁹ Đuro Kladarin.

21 h Drug komandant i Miloš [Kukić] su krenuli za Prijeboj na položaj. (Tamo se vode borbe već nekoliko dana.)

9. 6. 1942, utorak

6 h Rano u jutro smo i mi krenuli za D. Lapac. Odmorili smo se u... a zatim krenuli na Kamensko.

Tu smo se isto odmorili i krenuli za D. Lapac. Stigli smo oko 8 h na večer. (Na putu smo sreli iz Dalmacije poslata tri radio tehničara koji su odmah krenuli s nama.)

10. 6. 1942, srijeda

Došao je kurir i drug Horvat (zamjenik komesara I. Op. zone) iz Banije. Dva druga radiotelegrafista poslani su na Kamensko drugu Matesu u radionicu.

11. 6. 1942, četvrtak

8 h Drug Vlado i politkom¹¹⁰ su otišli na konferenciju Dalmatinskih Odrada u Doljane.

Došao kurir iz Korenice. Ništa novoga.

Drug Vlado i politkom su se vratili.

12. 6. 1942, petak

13 h Drug kom. Vlado Ličke Grupe došao je u Štab.

Drug komandant i Miloš su se vratili. Rade je iz Dalmacije poslao komandantu cigarete.

13. 6. 1942, subota

6 h Drug komandant i Miloš su se vratili na položaj.

Sa N. O. O. je uređeno zbog hrane. Dobili smo nešto još namještaja.

17 h Iz Dalmacije je došao drug komandant IV. Op. zone.¹¹¹

14. 6. 1942, nedjelja

Priredjen miting žena u blizini Lapca. Išli smo svi osim šefa Ilije.¹¹²

Drug Drago otišao u Korenicu.

15. 6. 1942, ponedjeljak

9 h Drug politkom je pozvao drugaricu Vicu. Drug Martin i Leo su bolesni.

Drug telegrafista (koji je došao iz Dalmacije) složio je šifru za depeše. On je također poslan na Kamensko, da uspostave vezu s našom stanicom i V. Š-a.

16. 6. 1942, utorak

Komandant škole i drugovi kursisti kursa za komandante došli su [u] G. Š. H. na neki dogovor.

Došla je i drugarica Milka iz Primišlja i posjetila nas.

¹¹⁰ Četković i Vlado Bakarić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹¹¹ Riječ je o Vicku Krstuloviću, a politički komesar bio je Maks Baće.

¹¹² Engel-Andžić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

17. 6. 1942, srijeda

18. 6. 1942, četvrtak

11 h Stigla je pošta iz Sjevero-dalmatinskog Odreda. Rade nam isto piše.

14 h Drug komandant škole je tražio da se za školu nabavi bacač mina i top. Traženo je od Grupe i Grupa Ličkih P. O. će sutra poslati za školu. Traženo je da se dade školi čebad, ručnici i plahte. I to će dobiti.

20 h Održano je savjetovanje s drugom komandantom IV. Op. zone.

19. 6. 1942, petak

Bio drug komandant Ličke Grupe P. O. u našem Štabu, zbog dogovora, za spuštanje aviona za znakove. Znak ugovoren poslan u Krajiški Operativni Štab.

16 h U školi je davala priredbu glumačka škola, te smo svi prisustvovali.

20. 6. 1942, subota

21. 6. 1942, nedjelja

Nada bolesna.

22. 6. 1942, ponedjeljak

9 h Drug komandant i drug Vlado su krenuli u Korenicu, drug Miloš sa njima, preko Korenice za V. Op. Zonu.

10 h Došla pošta iz Krajiškog Oper. Štaba.

23. 6. 1942, utorak

17 h Došli drugovi Slovenci. Doneli nam poštu iz Op. Zone.

Nose sekcije za V. Š. J., od kojih smo mi nekoje zadržali.

Došao je Đerđa¹¹³ iz Primorja, i dva domobranska oficira, koji su upućeni u štab kao nastavnici.

18 h Dva druga iz Prolet. Bat. poslani na bolovanje.

Iz Bos. Krajine došla pošta u kojoj javljaju zauzeće Bos. Krupe.

24. 6. 1942, srijeda

11 h Poslana pošta za I. Op. Zonu, Krajiškom Op. Štabu, V. Krajiškom Op. štabu i IV. Zoni.

25. 6. 1942, četvrtak

8 h Drugovi Slovenci su pošli preko Bosne za V. Š. J. Od nas su dobili da odnesu poštu za V. Š.

14 h Slikali smo se.

22 h Iz I. Op. Zone stigao je drug komesar i zamjenik komandanta Zone.¹¹⁴

Vratio se drug Boško sa Kamenskoga.

¹¹³ Josip (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹¹⁴ Đuro Kladarin i Petar Kleut.

26. 6. 1942, petak
 10 h U I. Op. Zonu. Krajiški Op. Štab, I. Prolet. Bat. poslana pošta.
 22 h Iz Krajiškog Op. Štaba stigla 3 oficira zarobljena u Bos. Krupi. Stigla pošta iz Sjv. dalm. odreda. Rade nam se javio i poslao nam šećer, med, cigarete i drugo.
 Izvještaji i materijal četnički, koji je nađen u štabu P.[aje] Popovića.
 Drug komandant i Vlado su se vratili iz Korenice.
27. 6. 1942, subota
 11 h Iz I. Op. Zone stigao Op. izvještaj.
 Upućen je u štab I. Op. zone dopis zbog rezerve uniformi.
 Od Štaba Grupe za Liku smo tražili karbita.
 Vratila se Anica¹¹⁵ i Milica¹¹⁶ sa Kamenskoga.
28. 6. 1942, nedjelja
 10 h Otpremljena je pošta za štabove I, II, III, IV. i V. Op. Zone.
 Drugu Radi smo isto pisali.
 Izašao list »Pionir«.
 23 h Iz Bosne je došla drugarica Lepa¹¹⁷ i jedan drug iz V. Krajiškog Odreda.
29. 6. 1942, ponedjeljak
 Pisali smo dopise za I, III, IV. i V. Op. Zonu.
 22 h Doveden na saslušanje oficir [Fran Prozvanik] zarobljen iz Krupe. Uхватili smo ga u laži i dokazali mu njegova zlodjela. U 23,45 odveden je u ćeliju.
30. 6. 1942, utorak
 9 h Drugarica Lepa i drug iz V. Krajiškog Odreda pošto su uradili s drugom komesarom plan o zajedničkim akcijama, krenuli su na put za Bosnu. Od druga Otmara¹¹⁸ su dobili neki propagandni materijal.
 13 h Iz Zagreba se vratio drug... Doneo je poštu iz Zagreba i iz V. Op. Zone. Preko Zgba smo dobili izvještaj iz II. Op. Zone. Doneo je i materijal za fotografisanje, saniteta i ljekarija.
 17,30 h Iz Sjv-dalm. štaba poslani su oficiri, koji su nađeni u štabu Pa-je Popovića. Donesen je i tražen četnički materijal u originalu.
 18,20 h Drug politkom je sa njima malo razgovarao, i onda su odvedeni na večeru, a zatim u jednu školsku sobu, gdje ih se čuva pod stražom.
 23 h Streljali smo oficira Čipilo.
 20 h Iz Kamenskog je dopremljena radiostanica, koja se odmah počela sastavljati. Došli su i drug Viški¹¹⁹ i još dvojica radiotelegrafista.

¹¹⁵ Brozičević-Tus (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹¹⁶ Opala-Milidrag (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹¹⁷ Perović (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹¹⁸ Otmara Kreačić.

20 h Drugarica Anica je bila kod Milice. Vratila se sa Miličinom sestrom i kod nje spavala.

S r p a n j

1. 7. 1942, srijeda

9 h Drug. Anica je otišla rano ujutro po drug. Milicu.

Za radiostanicu smo tražili od Grupe Ličkih P. O. da nam pošalju šator i benzin, ali nemaju.

10 h U Štab Ličke Grupe poslan je sanitetski materijal i nešto ljekarije za bolnicu.

11,20 h Drug komandant i drug Cesarec¹²⁰ krenuli su na put za Korenicu. Drug Cesarec će biti upućen u Prolet. Bataljon.

Drugovi V. Vlado, politkom i drug Kultura (koji je na kursu za komandante politkomesar) pozvani na svečani ručak škole.

15 h Na preslušanje je pozvan Berić (jedan od šestorice koji su uhvaćeni u štabu Paje Popovića). Preslušavao ga je drug politkom, a Nada je zapisničar.

18 h Drugu politkom I zone poslano pismo u Korenicu.

2. 7. 1942, četvrtak

9—12 h Opet je pozvan na preslušanje Berić.

13 h Drugu komandantu je poslano pismo. Isto tako i za Prolet. Bat.

16—19 h Berić na saslušanju. Prisustvovao i drug Đerđa.

Pisali smo Op. izvještaj za V. Š.

Kuhar se oprostio s nama, jer sutra odlazi u Prijeboj kući.

3. 7. 1942, petak

9 h Iz Krajiškog Oper. štaba došla su dva druga. Drug Kultura¹²¹ poslao iz tehnike izdan »Partizan« br. 1 Glasilo G. Š. H.

Završili smo izvještaj za V. Š.

11 h Došla je nova kuharica, koju smo tražili od N-Odbora.

19 h Vera i Nada su bile kod Milice (leži kod svoje sestre).

4. 7. 1942, subota

9 h Na preslušanju je bio Sinabed (jedan od one šestorice).

11 h Došao drug komesar I. Op. Zone, doneo nam izvještaje i pisma sa Korduna.

Poslije podne je došao drug komandant Ličke Grupe.

17 h Iz Bosne su nam poslali 3 domobranska časnika i dva domobrana, s kojima je govorio drug politkom i V. Vlado.

¹¹⁹ Mardešić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹²⁰ Vjerojatno je riječ o dru Cesarcu, bratu Augusta Cesarca (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹²¹ Otmar Kreačić.

Dvojica su se javila u partizane, a drugima je dato na razmišljanje.

19 h Iz IV. Op. Zone stigao je drug Jović¹²² i drugi drugovi.

5. 7. 1942, nedjelja

10 h Drug omladinac (Drago) je otišao u omladinsku četvu.

Dva domobr. ofic. su poslana preko I. u V. zonu.

Sa drugovima Dalmatincima je održano savjetovanje.

14 h Došao je drug Čitlović i Jakov, isto da prisustvuju savjetovanju.

Čuli smo da je zauzeta Podlapača.

6. 7. 1942, ponedjeljak

9 h Poslan je kurir i tri domobrana u V. Op. Zonu kao i pošta. Za I. Op. Zonu i Kordun poslana pošta.

Isprobali smo radio stanicu. Ne valjaju baterije ni akumulatori zato se slabo čuje.

19,30 h Drug šef, Vera i Boško, Anica i Nada bili su kod drugarice Milice.

7. 7. 1942, utorak

8,30 h Drugovi Dalmatinci i drug Jović [Vicko Krstulović] (kom. IV. Op. Zone) su otišli za Dalmaciju, a sa njima i zarobljeni domobranski oficir.

8. 7. 1942, srijeda

Pripremali smo se za odlazak iz Lapca.

9. 7. 1942, četvrtak

Na preslušanju su bili prof. Sinabed i Berić.

10. 7. 1942, petak

8 h Tehnika (drugovi Kultura, Boško, Vera, Leo i Derđa) su krenuli za Korenicu i onda dalje za V. zonu. Drug komandant¹²³ i politkom¹²⁴ Grupe Ličke su otišli na konjima u Korenicu.

Bili su na preslušanju prof. Sinabed i Berić.

17 h Bili smo kod Milice, oprostiti se.

21 h Bili smo na večeri u Štabu Ličke Grupe.

Glumci su se vratili.

11. 7. 1942, subota

8 h Krenuli smo iz Lapca (drug Vlado, Ilija, Nada), samo je drug politkom ostao zbog preslušanja ove četvorice (Berić i drugi).

12. 7. 1942, nedjelja

Iz Korenice je zajedno s nama išao i drug komandant.

U Babinom Potoku su nas čekali Proleter i zajedno s njima smo pošli dalje.

¹²² Vicko Krstulović, potpisivao se kao Jović Kostja.

¹²³ Vlado Četković.

¹²⁴ Rade Žigić.

14. 7. 1942, utorak
17 h Stigli smo u Drežnicu. Pred nas su došli drugovi politkom V. Zone, drug Miloš i Kultura.
15. 7. 1942, srijeda
16. 7. 1942, četvrtak
Došlo pismo iz Zgba i izvještaj II. Op. Zone. Javljaju nam da k nama dolazi V. Š.
U II. Op. Zonu još uvijek nisu stigli drugovi Stefek i Parmač.¹²⁵ Seljo¹²⁶ nam se ništa ne javlja.
Bili smo na priredbi koju su priredili proleterii.
17. 7. 1942, petak
20 h Drug Miloš je otišao na put za D. Lapac, da obavijesti druga politkoma, da na teritorij Hrvatske dolazi V. Š. sa Proleterskom Brigadom. Došao je drug Kultura sa Škalića (gdje je ostala tehnika i radiostanica).
18. 7. 1942, subota
5 h Drug Kultura je otišao na Škaliće.
Održano je savjetovanje sa drugovima politkoma V. Op. Zone, komandantom I odreda, komandantom I. bataljona Gojkom i komesarom Brankom.
19. 7. nedjelja
19 h Proleterski Bataljon se vratio iz akcije na cesti Novi — Senj.
U čast proleterima priređena je zabava. Bili smo tamo.
20. 7. 1942, ponedjeljak
8 h Drugovi komandant, Vel. Vlado¹²⁷ i politkom¹²⁸ V. Zone (i drugarica Anica), otišli su za Primorje. 26. VII imaju sastanak u Notranjskom Odredu sa rukovodećim drugovima Slovencima i predstavnikom C. K. S [Slovenije], zbog zajedničkih akcija i dr.
20 h U Drežnicu je došao Udarni bat. V. Op. Zone. Svečano im je predao I. Prolet. Bat. teški mitraljez.
Navečer je bila priredba.
21. 7. 1942, utorak
4 h Došao drug Veljko¹²⁹, kom. V. Op. Zone. U Primorju neprijatelj prešao u ofenzivu.
11 h Iz Škalića je došao drug Boško, koga je pozvao drug šef da nariše zemljovidne karte.
Poštar nam je odao, gdje je Bogdan Popović sakrio kofere. U njima ima stvari, koje smo popisali i nešto metaka.

¹²⁵ Stanko.¹²⁶ Franjo Ogulinac (nadopuna: Marije Šoljan-Bakarić).¹²⁷ Popović.¹²⁸ Ivo Vejvoda.¹²⁹ Kovačević (nadopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

22. 7. 1942, srijeda

9 h Poštar je otišao za Primorje. Dobio je 11.000 din. i 300 lira, jer je rekao da su tamo stvari, koje su stigle iz Zgb.

Iz I. Op. Zone stigao izvještaj.

Navečer su stigli iz Lapca drugovi Rade, Milica i Bogdan. Sa sobom su dopremili i dvojicu zarobljenika.

21 h S Bogdanom Popovićem je drug šef razgovarao, ali je ovaj sve la-gao.

Došao je i drug Kultura, sa Škalića.

Drug Boško je otišao u Škaliće, gdje će dovršiti sekcije.

23. 7. 1942, četvrtak

5 h Drug Kultura je otišao u Škaliće.

9 h Drug šef je pozvao Bogdana Popovića na preslušavanje.

On uopće nije bio u Zgbu. Sve što je nabavljao i doneo, to su sve naši drugovi slali iz Zgb. Tako smo saznali od druga Drage, koji se vratio iz Primorja, gdje je bio dva dana.

Drug šef ga je dao zatvoriti u jednu sobu, pokraj nas, i postavio stražu.

17 h Iz I. Op. Zone su nas molili da im pozajmimo 100.000 za nabavku materijala, koji da uručimo Popoviću.

24. 7. 1942, petak

2 h Izvršena akcija na Gomirje.

9 h Popović je opet bio na saslušanju.

10 h Iz Primorja smo dobili od drugarice Anke koja nam piše o svinjarima Popovića.

11 h Saznali smo, da je bolesne proleterce, drug komesar II. Odreda V. Zone, mjesto da [sc] ovdje liječe uputio kući.

Rekao je da su ga oni tražili propusnicu, koju im je dao, ne znajući da mo-
raju biti ovdje.

17 h Štab I. Udarne Brigade¹³⁰ poslao je izvještaj o akciji na Jesenice.

18 h Saznali smo da je uspjela akcija na Gomirje, ali u posljednji čas došli su tenkovi i naši su se morali povući. Zaplijenili su oko 60 pušaka, 1 pm i mnoge druge robe. Na našoj strani je bilo 7 ranjenih, koji su odmah dopremljeni u ambulantu u Drežnicu, a 3 ih je mrtva.

25. 7. 1942, subota

10 h Glavnomu poveljstvu Slovenskih Partizanskih čet poslano je pismo zbog radio-emisione stanice.

Komandantu I. Prolet. Bat.¹³¹ upućeno je pismo, zato da nam uvijek poslije svake izvršene operacije i akcije podnesu pismeni izvještaj.

19 h Došao je drug Veljko i kod nas je ostao spavati.

¹³⁰ Riječ je o 1. udarnoj brigadi I operativne zone Hrvatske, tj. 1. NOU brigadi Hrvatske — 1. NOU brigadi 6. ličke divizije NOVJ.

¹³¹ Ante Banina.

20 h Stigao je oper. oficir Udarne Brigade, koji je pozvan zbog dogovora za operaciju na Prokike.

26. 7. 1942, nedjelja

3 h Drug Veljko je otišao za Škaliće.

15 h Iz bolnice je došao doktor, da razgovara sa drugom Veljkom i još nekim drugovima, i odmah otišao jer druga Veljka nije bilo.

27. 7. 1942, ponedjeljak

13 h Iz Like je došlo pismo druga komesara Vlade. Lapac je bombardovan. Poslane su fotografije.

Iz Like je došao drug Matcs, koji će sada na teritoriju V. Op. Zone urediti radionicu oružja.

17 h Došao je doktor da pregleda sanitet. materijal. Vratio se drug Veljko, a s njim je došao drug kom. II. Odreda¹³² Viktor i op. ofic. Udarne Brigade.

20,10 h Stigla je Udarne Brigada. Dočekali ih partizani, mnogo ljudi, žene, omladina, i pioniri, koji su im od radosti bacali cvijeće.

Poslije večere u G. Štab su došli na savjetovanje drugovi Veljko, Viktor, komandant,¹³³ komesar¹³⁴ i op. ofic. Udarne Brigade, te komandanti i komesari četa.

12 h Završeno savjetovanje.

Krajiškom Op. Štabu je pisano pismo u komu molimo da nam redovito šalju obavijesti o uspelim akcijama.

28. 7. 1942, utorak

8 h Drugovi Veljko, komandant i op. ofic. Udarne Brigade i drug Rade otišli su na izviđanje terena za operaciju. Drugovi iz Ud. Brigade su preuzeli nešto sanitet. materijala.

Nešto materijala je uzela Drežnička ambulanta a nešto je poslano u bolnicu. Pisali smo Op. izvještaj za V. Š.

17 h Drugarica Milica je otišla za Škaliće.

Udarne Brigada je krenula prema Škalićima.

Drugarica Anica je poslala neke stvari iz Primorja.

29. 7. 1942, srijeda

2 h Drugovi Vlado i komandant su se vratili iz Primorja. Nisu se sastali sa Slovincima. Na teritoriji II. Odreda je vrlo žestoka ofenziva Talijana.

9 h Drug komandant je otišao do Udarne Brigade da posavjetuje drugovima za izvršenje operacije na Prokike.

13 h Vratila se drugarica Milica.

17 h Sa Škalića je došao drug Kultura. Donio je slike i »Vjesnik br. 15«, i jedno pismo, koje je pisao Bogdan P[opović] svom rodaku.

¹³² Komandant 2. kordunaškog NOP odreda bio je Bogdan Orešćanin, a politički komesar Dušan Dmitrović.

¹³³ Stevo Opsenica.

¹³⁴ Uroš Krunić.

21 h Drug Vlado je pozvao Bogdana P. na saslušanje.

O saslušanju vidi zapisnik.

Došla je drugarica Vera sa Škalića.

30. 7. 1942, četvrtak

8 h Iz štaba I. Op. Zone tražen je najhitnije medicinar Nina za Udarnu Brigadu.

Drug Kultura se vratio i Vera u Škaliće.

13 h Iz I. Op. Zone je stigao op. izvještaj. Drug komandant I. Zone¹³⁵ javlja da je bolestan i da neće moći učestvovati na naredenoj mu akciji.

Poslije podne se dovršila inf. skica I. Zone.

21 h Došao kurir iz Škalića. Drug Kultura je poslao mašinu i radio-vijesti. Došla je drugarica Danica, koja je bila na dopustu u Primorju, donela je neke stvari.

31. 7. 1942, petak

13 h Drug Vlado je otišao u Škaliće, a Nada s njim i drug Tane iz Štaba III. Odreda.

Uveče su se vratili.

K o l o v o z

1. 8. 1942, subota

9 h U bolnicu na Kordun upućen je drug Rehić iz Proleterskog Bataljona da se tamo liječi.

10 h Poštar je upućen u Primorje. Dali smo mu narudžbu i novac, koje će predati vezi da kupi potrebne stvari u Zgb.

Bogdan Popović je poslan na Škaliće, da sastavi mašinu za štampanje.

Sa poštarom su poslana pisma za druga Sašu ili Žarka, i pismo za g. Duhu, Rudia i gđ. Bebu, koji u Zgb. nabavljaju stvari.

17 h Drug komesar je poslao poštu, koja je stigla iz IV. Op. Zone u Lapac. — Stigla je i pošta iz I. Op. Zone (komesarski, obavještajni, inf. i op. izvještaj).

19 h Iz V. Op. Zone su poslane novine i radio izvještaj.

20 h Vratili se drugovi komandant P[artizanskih] O[dreda] H[rvatske] i kom. V. Zone i drug Rade. Na Prokike akcija nije uspjela.

2. 8. 1942, nedjelja

10,30 h Iz Škalića su stigli drugovi glumci, s njima drugarice Vera i Nada, drugovi Đerđa, Boško, Hubert i tehničar (mlađi).

U Drežnici se održava danas zbor.

Na zbor smo svi išli. Drugovi glumci su izveli nekoliko uspješnih komada.

18 h Svi smo se vratili.

19,30 h Drugovi glumci i drugi su krenuli za Škaliće.

¹³⁵ Srećko Manola.

3. 8. 1942, ponedjeljak

I. Op. Zoni, II, III, IV. i V. Op. Zoni su pisani dopisi.

13 h Drug Vlado je otišao u Škaliće.

17 h Sa Stolica je došao drug Kultura i donio radio-izvještaj.

20 h Sa Skalića su poslali maline.

4. 8. 1942, utorak

Drugu komandantu je izbio čir na čelu i od toga mu je nateklo oko.

Iz I. Op. zone stigli su izvještaji (Korenica je opet bombardovana).

Drug komesar je isto javio.

17 h Drugovi iz Udarne Brigade (komandant i komesar) su bili ovdje da se sa drugom komandantom posavjetuju.

Kurir je otišao za Škaliće.

5. 8. 1942, srijeda

11 h Drug Rade je otišao za Slavoniju, preko Korduna. U Slavoniju će odneti pismo u kome je naređeno, da se odmah uspostave sigurne veze. Također će poslati dopis za II. Op. Zonu.

13 h U I. Op. Zonu je upućeno pismo za V. Š. (oper. izvještaji i prop. materijal).

17 h Drug Veljko je došao i donio vijest da su naši s uspjehom zauzeli Begovo Razdolje.

Drugarica Anica je obolila.

Kurir iz Škalića je donio radio vijesti.

Drug komesar nam se javio.

6. 8. 1942, četvrtak

10 h Kurir je otišao za Kordun i odnio poštu za Pokupsko-Žumberački Odred.

12 h Štabu V. Op. Zone je poslana pošta.

13 h Poslano je pismo I. Op. Zoni da naredi Štabu Grupe za Liku, da najhitnije pošalju drugaricu Mariju ovom Štabu.

13 h Poslana je pošta drugu Komesaru P. O. H.

15 h Prekomandovan je drug Boško (Motorista) u Udarnu Brigadu.

15 h Drugovi komandant i komesar bili su na savjetovanju.

21 h Došao kurir iz Škalića, i donio poštu, radio vijesti i maline, koje je poslao drug Kultura.

21 h Iz V. Op. Zone je došla pošta.

I. Proleterski Udarni Bataljon je poslao izvještaj o izvršenim operacijama.

7. 9. 1942, petak

11 h Drugovi komandant i komesar su bili na kratkom savjetovanju kod druga komandanta.

13,30 h Kurir je otišao na Škaliće. Drugu Kulturi je poslan prepis pisma od I. Prolet. Bat. (Op. izvještaj).

15,30 h Drugovi komandant i Vel. Vlado [Popović] su otišli u štab Ud. Brigade, a u 18 h su se vratili.

Pisali smo op. izvještaj V. Š-u.

19 h Došao kurir sa Škalića. Donio je radio vijesti.

8. 8. 1942, subota

9 h Napisano je naređenje I. Prolet. Bataljonu, da krene sa teritorija II. odreda V. zone 15. VIII. o. g.

11 h Drug komandant i drug V. Vlado su bili u štabu I. Udarne Brigade.

13 h Bio je drug Veljko u G. Š.

15 h Drug Seljo se vratio iz III. Op. Zone (Slavonija). Donio je izvještaje (operativni, ob. i inf.) iz II. Op. Zone.

Bio je i tamo. Podneo je usmeni izvještaj o stanju u II. i III. Zoni.

Drug Kultura je došao sa Škalića.

19,30 h Komandantu I. Prolet. Bat. je naređeno, da mobiliše iz II. odreda V. zone nešto partizana za Prolet. Bat.

21 h Drug Kultura se vratio u Škaliće.

9. 8. 1942, nedjelja

9 h Štabu Kordunaške Grupe je poslano pismo, da pošalju odmah izvještaje iz Žumberačko-pokupskog odreda. Komandantu Žumb-pokupskog odreda, da nama šalju izvještaje preko Grupe K. P. O. ili štabu V. Op. Zone.

13 h Drug Vlado je otišao na Škaliće.

Iz V. Op. Zone nam je stigao op. izvještaj.

10. 8. 1942. ponedjeljak

17 h Drug Kultura nas je obavijestio da dolazi drug komesar, dva druga Španca (Jure i Ivo) i drugarica Neđa.

18 h Stigli su drugovi komesar, Vlado, drugovi Španci i drugovi Slovenci, koji su se vraćali iz V. Š-a. Drugarica Neđa je otišla u Škaliće jer je bila umorna.

11. 8. 1942, utorak

Komandantu I. Op. Zone je upućeno pismo da razriješi dužnosti drugove, Čuljat, Markon, Bobu, Simu, Krajačić, Hrvat i Cazi i da se pošalju na raspolaganje ovom štabu.

13 h Komesar Udar. Brigade je bio ovdje.

12. 8. 1942, srijeda

Udarne Brigada sprema veliku akciju na Križpolje, Jezerane i Modruš sa Kordunaškim partizanima. U 1/2 6 ujutro drug Seljo je otišao u Jezerane.

13 h Iz Proleterskog Bat. stigao izvještaj komesara o akciji koju su izveli iznad opservatorije. Zarobili su 1 t. mit., 20 karabina, 4 pištolja i dosta municije, 3 partizana su ranjena. 13 drugova prolet. su upućeni u bolnicu, jer su se razbolili.

Iz Prolet. Bat. upućen je k nama teški mitraljez.

16 h Od Komandanta I. Prolet. Bat. tražena su dva revolvera. Dobili smo izvještaj o toku operacije u Jezeranama. Križpolje je palo. U Modrušu su

se ustaše uvukle u crkvu i daju otpor. U Jezeranama su četiri utvrđene kuće koje se teško osvajaju.

Došlo je oko 15 ranjenika.

Drug Seljo je otišao u Križpolje da vidi kako stoje s operacijom.

18 h Drugu komandantu Ud. Brigade [Stevo Opsenica] je naređeno da još tokom noći završi operaciju i da slomi neprijatelja.

Drug komesar V. Op. Zone je došao u Drežnicu.

Javljeno je Komand. Ud. Brig. da je drug Vuletić Vaso poslan u bolnicu na Kordun na daljnje liječenje.

20 h Drug Seljo se vratio. Jezerane još nisu zauzete.

Modruš je pao još u podne. 23 zarobljena svi dovedeni u Drežnicu.

Iz Križišća se vratio poštar, ali nije donio stvari jer nisu stigle.

13. 8. 1942, četvrtak

12 h Sa Korduna je došao kurir i donio poštu od Rade u kojoj pita da li da ide u Sloveniju ili da dođe natrag.

Odgovoreno je drugu Radi da nastavi put.

Poslana je pošta i Štabu II. i III. zone.

Jezerane su pale. Zarobljeno je oko 60 ustaša.

Svega je mrtvih 21, a 37 ranjenih partizana.

17 h Završen je op. izvještaj za V. š.

Drug Seljo je bio s drugom Veljkom u Jezeranama.

Drugovi komandant

Iz Like je stigao drug Čeh.

14. 8. 1942, petak

Čestitano je Ud. Brigadi na visokoj borbenosti, kod operacije na Križp[olje], Jez[erane] i Modruš.

9 h Komandantu Ud. Brigade je naređeno da pošalje u ovaj Štab dvije kompletne uniforme, kože i ostalog materijala za 5 pari cipela i dva bolja šat. krila.

Naredba br. 14. kojom drug komandant imenuje za svoga zamjenika druga Klaić Mirka.

Drug Vuletić Mijo se stavlja na raspoloženje ovom Štabu. I druga Gržetića [Joso] imenuje za polit. komesara V. Op. Zone.

13 h Drugovi Komandant, V. Vlado, i pratnja od 20 ljudi krenuli su za V. š. U Škaliće su otišli drugovi poštar i Čeh.

Pisano je K. dopisi za Kordun i Baniju. Drug će Veco¹³⁶ poći u Baniju da tamo sredi Odred zbog neaktivnosti tog Odreda.

23 h Došla je pošta i cigarete iz V. Op. Zone.

15. 8. 1942, subota.

Drug zamjenik komandanta je otišao sa drugom Veljkom u Jezerane.

11 h Na Kordun je poslana pošta, također i za Baniju.

¹³⁶ Većeslav Holjevac Veco.

Za Štab I. Op. Zone je isto otišla pošta.

12 h Sa Škalića je došao drug Kultura.

13 h Drug Ilija je otišao u Šekiće (kraj Drežnice) da pogleda prostorije za eventualno naše preseljenje.

13,30 h Drug politkom, Kultura i Miloš su otišli na Škaliće.

15,15 h Drug zamj. Komandanta se vratio iz Jezerana.

Drug Seljo je nešto bolestan, nije ni bio na ručku.

Iz II. Op. Zone od druga Fishera¹³⁷ (delegat V. Š-a) stiglo je pismo u kom nas obavještava da se ne šalju naredbe jer će on tamo sve urediti.

16. 8. 1942, nedjelja

U Štab I. Op. Zone, Banijski P. O. poslana je pošta (drug Veco će otići na Baniju da uredi tamošnje prilike).

14 h Došao kurir iz Korduna i doneo izvještaje iz kojih smo saznali da je drug Čort poginuo.¹³⁸ Žumb. Pokup. Odred zauzeo Pisarovinu i Pokupsko, u kojima su ih seljaci vrlo dobro primili.

Od stvari koje su dopremljene iz Jezerana, dobili smo nešto od kuhinjskog pribora.

15 h Drug šef Štaba je bio u Šekićima.

17 h Kurir sa Korduna vratio se na Kordun. Poslani su dopisi za Štab grupe K. P. za Baniju i za štab Ž. P. odreda. (Baniji: da se partizani povrate natrag u Baniju). Od Štaba V. Op. Zone tražen je radio-aparat i geštetner. Traženo je i od njih da dadu drugovima Slovencima potrebno osiguranje za prelaz na teritorij Slovenije kada dođu. Iz Korduna je došao drug Slavko Markon, koji je bio određen za K. K. Ogulin.

17. 8. 1942, ponedjeljak

8 h Drug Veljko i Miloš su otišli u Jezerane. U podne su se vratili.

14 h Iz I. Op. Zone stigao kurir, doneo izvještaje (op., ob., inf. i dr.). Ofic. škola je poslala brojno stanje, raspored i neko trebovanje za neke stvari. Iz I. Prolet. Bat. je stigao izvještaj.

Iz Škalića je stigao kurir i donio radio izvještaje.

Nada i Anica su bile u Šekićima zbog prostorija u koje bi mi imali seliti.

Navečer je došao drug komandant Udarne Brigade i drug Veljko.

11 h Štabu IV. Op. Zone je poslana pošta, a također i našem Komandantu.

16 h Drug Veljko i Miloš se vratili. U štabu Ud. Brigade je neka nesuglasica i drug komesar se s Milošem uputio u Jezerane.

19 h Iz Škalića je doneo kurir radio vijesti.

24 h Drug komesar i Miloš se vratili, a s njima je došao i drug komesar Ud. Br.¹³⁹ koji je nešto bolestan.

¹³⁷ Ivo Lola Ribar.

¹³⁸ Slavko Ključar.

¹³⁹ Uroš Krunić.

18. 8. 1942, utorak
9 h
19. 8. 1942, srijeda
12 h Drugu komesaru G[rupe] K[ordunaškog] P. O. je poslana pošta.
19 h Iz Like je stigla drugarica Marija,¹⁴⁰ drug Horvat Stipe i ???
20. 8. 1942, četvrtak
6 h Počeli su avioni kružiti oko Drežnice.
6,30 h Avioni su letjeli nad Drežnicama preko 45 minuta.
Kasnije smo svi izašli iz kuće, uzeli najvažniju arhivu i otišli u pokrajnju šumu.
7,45 h Avioni su otišli. Čuli smo da su bombardovali Tužević i okolne zaseoske. Drug Kultura i Viški su došli u Drež.
10 h Drug Miloš, politkom Brigade, Nada, Marija, Seljo zam. kom. i Anica otišli su u Šekiće, gdje se popravlja kuća za naše preseljenje. Drug šef i politkom Vlado su ostali u šumi sa stražom.
15,30 h Drug politkom je došao u Šekiće i zajedno se vratili svi natrag, samo je ostao drug Miloš i komesar Ud. Brig. kojima smo poslali krevete.
17 h Iz štaba V. Op. Zone je stigla drugarica Anka.¹⁴¹
21. 8. 1942, petak
10 h Iz Šekića je dopremljena arhiva i opet smo ovdje.
12 h Drugarica Anka je otišla za Primorje, a s njom i drugovi Stipe Palenta¹⁴² i drug Ivić.
14 h Na Škaliće je poslan pregled akcija.
19 h Stigao kurir iz V. Op. Zone. Drug Saša je poslao neke stvari (krede i ugljen za crtanje, tuševe, baterije, tintu, pauspapir).
20 h Sa Korduna je došao drug (iz Banije) i drugarica Mira.¹⁴³
Drug Martin je došao javiti da dolaze proleter i sutra u Krakar.
22. 8. 1942, subota
Drug Seljo je otišao u Krakar zbog Prot. t. Bat.
10 h Druga Zdjelara, koji je došao prije par dana za ofic. za vezu smo poslali natrag u I. Zonu. Odnio je poštu, a i neki materijal u Škaliće.
11 h Drug doktor je poslan u Šekiće da pregleda druga politkoma Ud. Brigade.
Drug zamjenik komandanta je nešto bolestan.
13 h Drug (iz Banije) i drugarica Mira su upućeni na Škaliće da se prijave drugu Ivi.¹⁴⁴ Drug zbog kursa, a drugarica Mira kao daktilografkinja.
13 h Drug Seljo se vratio iz Krakara.

¹⁴⁰ Šoljan (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁴¹ Berus (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁴² Stipe Ugarković Palenta (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁴³ Bjelajac (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁴⁴ Vejvoda (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

25. 8. 1942, utorak¹⁴⁵

Nada sa drugovima Markonom, Čuljatom i Slovencem otišla za Pokupsko-žumberački odred. Otišli su u 7 sati ujutro. Nada je prije toga dobila talijansku pušku.

13 h Komesar sa Milošem otišao u Škaliće.

26. 8. 1942, srijeda

U 8.30 sati preletio je avion nad Drežnicom.

19 h Došla je drugarica Anka.

20 h Došli su drug komesar, Miloš i Milica iz Škalića.

Ponijeli su kovertu i papir sa štambiljom G. Š. izrađenim u štampariji.

27. 8. 1942, četvrtak

U 2 sata p. p. drug komesar otišao je u Krakar da obiđe Proleterski bataljon. Naveče se je vratio.

Isto su tako sa komesarom bili drugarice Darinka,¹⁴⁶ Mira¹⁴⁷ i drug Milutin.¹⁴⁸

U 19 sati drugarica Anka otišla je u Škaliće.

U 21 sat došli su iz Škalića drug Ivo V[ejvoda], Cvija i donijeli su naslovnu stranu »Partizana« izrađenog u štampariji.

28. 8. 1942, petak

Stigao je drug Štefek Španjolac sa poštom i drugovi iz Banije za polit. kurs. U 9,10 h počeo je nad Drežnicom kružiti avion. Bacio je nekoliko lakših bombi izvan mjesta. Još se ne zna ima li kakve štete.

Avion je kružio nad Drežnicom i okolnim selima skoro jedan sat.

Saznali smo da uslijed bombardiranja ima jedna žena mrtva, jedan čovjek je ranjen, a jedan par ubijen.

U 1 sat opet je došao avion. Kružio je neko vrijeme nad Drežnicom i bacio dvije bombe. Izgleda da nije bilo štete.

Jutros je avion bombardirao Tomić i Škaliće. Ne znamo još rezultate bombi.

U 14 sati drug Ilija i zamj. k-danta otišli su u Krakar da vide, ne bi li se mogli tamo preseliti.

29. 8. 1942, subota

Danas smo se preselili u Šekiće u jednu seljačku kuću.

30. 8. 1942, nedjelja

Danas Proleterski bataljon ima priredbu, na koju su otišli drug zamj. K-danta i šef Štaba.

¹⁴⁵ Dnevnik je preuzela da vodi Marija Šoljan.

¹⁴⁶ Vjerojatno Puškarić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁴⁷ Bjelajac (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁴⁸ Bahtić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

R u j a n

1. 9. 1942, utorak

Danas smo saznali da je drug V. Vlado stigao u Škaliće a drug K-dant je ostao u Lici.

Skoro čitavo jutro kružila su dva aviona nad Drežnicom i okolicom. Ništa nisu bombardirali.

2. 9. 1942, srijeda

Jutros je drug komesar sa Milošem otišao u bolnicu na pregled, jer se već dva dana slabo osjeća. Po podne se je vratio. Liječnik je ustanovio da njegova sadanja bolest nema nikakve veze sa bubrežima i plućima.

U 11 sati navečer stigao je V. Vlado i drug. Anka sa Škalića.

Stigao je kurir iz Korduna. Nada ostaje na komes[arskom] kursu na Kordunu.

6. 9. 1942, nedjelja

Večeras je stigao drug K-dant sa Korduna. Došao je i drug Drago.

Poslije podne otišao je drug Miloš sa Bogdanom u Primorje na vezu za materijal.

7. 9. 1942, ponedjeljak

Jutros je drugarica Anka otišla za Baniju.

8. 9. 1942, utorak

Prije podne je održana konferencija sa komandnim kadrom Prolet. bataljona radi daljnjeg pokreta. Bio je prisutan i komandant I. Odreda V. Op. Zone.

9. 9. 1942, srijeda

Jutros su drugovi K-dant i zamj. k-danta otišli u Modruš.

Tokom današnjeg dana kružio je avion nad Drežnicom i okolinom. Nije bombardirao.

Večeras se je vratio drug K-dant.

10. 9. 1942, četvrtak

Poslije podne je drug V. Vlado otišao za Škaliće.

Dolaze izvještaji o ofenzivi.

11. 9. 1942, petak

Jutros je stigao drug Veljko.

Mi se spremamo na selidbu u Kordun.

Poslije podne stigao je drug Veco sa Korduna.

12. 9. 1942, subota

Poslije podne stigli su u naš Štab drugovi Anica¹⁴⁹ i Manola¹⁵⁰ iz Korduna. Malo kasnije došao je i drug Miloš iz Primorja. Donio je i neke manje

¹⁴⁹ Može biti Anica Rakar-Magašić ili Anica Vujičić-Vučinić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁵⁰ Srećko.

stvari. Veće pošiljke ovog puta nisu stigle, jer je saobraćaj prekinut i vlakovi ne idu.

13. 9. 1942, nedjelja

Danas poslije ručka otišli su drugovi Seljo i Veco za II. Operativnu Zonu. Otišao je i drug Manola.

Drug Miloš je otišao na Kordun da sve pripremi za naš dolazak.

14. 9. 1942, ponedjeljak

Drug komesar je jutros otišao za Škaliće.

15. 9. 1942, utorak

Danas je stigao u naš Štab drug Stipe iz II. Op. Zone.

...¹⁵¹

Listopad

2. 10. 1942, petak

Nakon 17 dana nastavljamo sa pisanjem dnevnika.

17. IX. otišli smo iz Šekića za Kordun. Talijani su započeli sa ofenzivom na tom sektoru u jačini od oko 10.000 vojnika. Već su bili u Križpolju, približivali se Jeezeranama kad smo mi otišli iz Šekića.

Naše stvari (arhiva, veš, kao i lične stvari) morale su krenuti neposredno iza nas sa nekoliko partizana i sa drugom Viškijem.

Mi smo iste večeri stigli u Kumiće i noću oko 2 sata prešli smo prugu. Talijani i četnici su istog jutra stigli u Kušiće. Partizani sa našim stvarima kad su čuli da su neprijatelji u Kušićima krenuli su natrag u Kapelu, gdje su se nekoliko dana zadržali, jer im je bio presječen put za Kordun.

Mi smo stigli u naše sadanje boravište — Gornje Budačko — 20. IX.

Odmah smo uredili kancelariju ali falilo nam je mnogo stvari, naročito arhive.

Nakon nekoliko dana neizvjesnosti šta je sa našim stvarima juče 1. X stigao je drug Viški i partizani sa dvojica kola naših stvari. Ništa nije pofalilo.

Sada imamo malo više iskustva kako je nespretno nositi sa sobom mnogo prtljage, pa se već sada brinemo da jedan veliki dio spremimo na sigurno mjesto.

U međuvremenu stigao je drug Rade Žigić i drug Đoko Jovanić u Glavni štab.

Drugovi Fišer¹⁵², Stari¹⁵³ i Verdić¹⁵⁴ krenuli su za V. Š. 22. IX.

¹⁵¹ Dnevnik se nije vodio od 16. rujna do 2. listopada 1942, tj. za vrijeme prebacivanja u s. Gornje Budačko na Kordunu. Međutim, Glavni štab Hrvatske napisao je u tom periodu 54 dopisa i naređenja.

¹⁵² Ivo Lola Ribar (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁵³ Dr Ivan Ribar (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁵⁴ Ivan Krajačić Stevo (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

S njima je otišao i drug Miloš.

Sutradan je drug komandant P. I. ti. otišao za Vrhovni Štab, jer smo primili pismo od druga Koste¹⁵⁵ kojim traži naše dvije Brigade (ličke) za operacije na Tromeđi. Pošto je bio predviđen drugi plan sa tim Brigadama drug komandant je otišao u V. Š. da govori o tome. Još se nije povratio, ali ga očekujemo svaki dan. S njime će doći i drug Vlado Četković iz Ličke Grupe. Drug Seljo je imenovan za komandanta II. Op. Zone i sa drugom Vecom, politkomesarom te Zone, te drugom Stubičancem¹⁵⁶ krenuli su na svoj teren. S njima je otišao i Proleterski bataljon.

Na putu su imali vrlo uspješnu akciju u Bosiljevu.

IV. Brigada (kordunaška) stigla je iz Žumberka u Perjasicu. Sada je nekoliko dana na odmoru.

3. 10. 1942, subota

Ovdje je V. Brigada (kordunaška) odnosno njezina dva bataljona imali su manevre na kojima su bili drug komesar, zamj. komandanta, ranije komesara, drug Đoka¹⁵⁷ i drug Miloš.¹⁵⁸

30. IX. stigli su kod nas od agitpropa drug Ivo, drugarica Katica¹⁵⁹ i još neki drugovi.

Stigao je i drug Ćiko¹⁶⁰ i otišao za Skrad sa drugom Đerđom, gdje će biti viši partijski kurs.

S njima je stigao i drug Marijan Stilinović.

28. IX. I. odred V. Op. Zone izvršio je napad na talijanske posade na cesti Jasenak — Ogulin. Tom prilikom bilo je oko 130 mrtvih Talijana i oko 50 ranjenih. Zaplijenjeno je i oružje. — 3. X. stigli su izvještaji iz Slavonije. Kuriri su preko Kozare putovali mjesec dana.

4. 10. 1942, nedjelja

Danas se održava zbor u Perjasici, na koji su otišli drug Ivo (zamj. kom.), drug Rade¹⁶¹ i drug Đoko. Zbor je osrednje uspio. Govornici nisu stigli, tako da je drug Rade morao govoriti.

Oko 2 sata p. podne stigao je drug komandant iz Vrhovnog Štaba sa drugom Vladom.

Stigla je i drugarica Beba Ević,¹⁶² koja je bila razmijenjena od Nijemaca. Ona je za sada poslana na partijski kurs.

Danas su ponovno stigli izvještaji iz Slavonije. Kuriri (drug i drugarica) putovali su 10 dana.

¹⁵⁵ Nađ (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁵⁶ Marko Belinić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁵⁷ Jovanić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁵⁸ Kukić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁵⁹ Bukvić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁶⁰ Milutin Kosorić, zvani »živi čovjek« (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁶¹ Bulat (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁶² Krajačić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

5. 10. 1942, ponedjeljak

Danas su skoro svi drugovi iz Štaba otišli na put.

Drug komesar sa Milošem otišao je u IV. Operativnu Zonu.

Drug Đoko i drug Ivo (zamj. K-danta) sačinjavaju Operativni štab za akcije na Baniju i danas su krenuli na put.

Drug Vlado (veliki)¹⁶³ otišao je na Baniju, a drugarica Anka i Rade otišli su na savjetovanje u Pernu.

Poslije ručka stigli su iz Zagreba Saša i Branko Zlatarić. Sada čekaju na Anku, koja će ih rasporediti.

6. 10. 1942, utorak

Večeras su stigle vijesti da ustaše provaljuju iz Rakovice, te upali u Močile i popljačkali ih. Naređeno je IV. Brigadi da sa jednim bataljonom spriječi napredovanje ustaša i da ih protjera. Bataljon će se staviti na raspoloženje drugu Vladi (Četkoviću), koji je otišao na teren.

8. 10. 1942, četvrtak

Jutros su se povratili drug Rade i drug[arica] Anka.

Poslije podne završen je operativni izvještaj za V. Š. koji ćemo odmah poslati.

Šaljemo za V. Š. i kopije korespondencije koja je vođena između III. Op. Zone i ustaških vlasti u vezi sa razmjenom naših drugova.

Danas je stigao izvještaj iz Drežnice od druga Veljka.

Ofenziva na teritoriji II. odreda je završena. Talijani su nakon nekoliko udaraca od strane naša dva udarna bataljona napustili sektor teritorije. Situacija je prema izvještaju vrlo dobra.

Bataljoni su nakon borbe izašli ojačani tako da se sada u Drežnici formira Brigada.

Talijani su ostavili sav krompir i kukuruz. Tako da prehrana neće biti otežana, a toga smo se najviše bojali.

Moral kod stanovništva je dobar. Neki su se predali i od njih je jedan dio strijeljan.

Poslije podne stigli su u naš štab jedan drug dentista¹⁶⁴ sa svojom drugaricom iz Zagreba i jedan drug profesor kemije.¹⁶⁵

Naveče stiglo je nekoliko drugova poslanih od V. Š. za politodjele naših Brigada i jedan drug iz C. K. SKOJ-a.

9. 10. 1942. petak

Jutros su otišli drug zubar¹⁶⁶ sa drugaricom za jednu bolnicu, a drug profesor¹⁶⁷ za omladinsku četvu.

¹⁶³ Popović.

¹⁶⁴ Vlado Tilinger (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁶⁵ Drago Grdenić »Šišti-Pišti« (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁶⁶ Vidi napomenu 164.

¹⁶⁷ Vidi napomenu 165.

Saša je poslije podne otišla za O. K. gdje će neko vrijeme raditi po liniji A. F. Ž.

Drugove poslane od V. Š-a drugarica Anka je privremeno rasporedila, dok se ne vrati drug Vlado.

Oko podne stigao je izvještaj da neprijatelj (oko 200 ustaša) provaljuje iz Cetingrada, pali i pljačka.

Izdan je nalog Štabu IV. Brigade da tokom noći dođe bliže k nama.

Mi smo se spremili da se možemo povući ukoliko bude potrebno.

13. 10. 1942, utorak

— Večeras su stigli iz Banije drug Vlado (veliki) i drug Stari.

— Prije toga su stigli s Banije dva druga Proleterca (sa bolovanja) te su zajedno sa A. F. Ž. organizirali i donijeli nam kestenja, jabuka i dr.

— Poslije podne stigao je i drug Manola. I. Brigada stiže sutra, a II. Brigada stiže 16. o. mj.

14. 10. 1942, srijeda

Danas je stigla I. Brigada. U naš su Štab došli drugovi Manola, Miloš Uzelać (op. of. Zone) i drug Brko.¹⁶⁸ Naveče su otišli.

Omladina je priredila Brigadi lijep doček. Stigli su izvještaji iz II. Op. Zone. Poginuo je drug Seljo u Žumberku.

15. 10. 1942, četvrtak

Danas je drug Vlado rasporedio drugove iz polit. odjela i razaslao ih po Brigada. Drugarica Olga je poslana u V. Brigadu.

Drugovi Rade, Vlado (v)¹⁶⁹ i Vlado (ć)¹⁷⁰ te drug komandant danas su odveli Brigadu.

16. 10. 1942, petak

Danas pakujemo sve stvari koje nam ne trebaju i šaljemo ih u Liku. Tako ćemo i mi postati pokretni da bi se za svaki slučaj mogli lakše povlačiti. Oko 11 sati stigli su u naš Štab drugovi komesar i zamj. K-danta I. Zone koji su došli sa II. Brigadom, koja se sada nalazi u Veljunu.

Primili smo izvještaj da su Talijani došli u Perjasicu i pale sva sela uz Koranu. Vidi se veliki dim. Talijani se sada nalaze na Korani kod mosta, te nam je za sada presječen put za Liku.

U dva sata otišli su drugovi K-dant P.O.H., komesar i zamj. k-danta I. Zone za Baniju. Nakon pola sata stigao je drug komesar P.O.H. sa Milošem iz Dalmacije.

Tek što su prešli Koranu, Talijani su počeli pucati sa topovima i približili se tako da su im umakli za samih 20 minuta. Sa drugom Vladom došao je i drug Vlado Dedijer iz V. Š.

¹⁶⁸ Ivan Krajačić Stevo (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić). Potpisivao se Ivan Verdić-Brko.

¹⁶⁹ Popović.

¹⁷⁰ Četković.

Nakon što je stigao komesar, Miloš je sa motorom otišao da stigne K-danta jer se je izmijenio plan sa II. Brigadom.

Izdano je naređenje II. Brigadi da se sa dva bataljona povlači preko Korane i napadne neprijatelja.

17. 10. 1942, subota

II. Brigada nije napadala Talijane, pa nije znala kolike su njihove snage. Međutim Talijani su se tokom noći smjestili u Perjasici, Poloju neposredno uz cestu. Jutros u 6 sati drug Vlado (V) otišao je u Skrad na kurs.

Prije podne čulo se jako puškaranje.

18. 10. 1942, nedjelja

Jutros u 5 sati dobili smo izvještaj od druga Manole da je jučer poslije podne od 4—6.30 sati bilo borbe sa Talijanima, kojih je jedna kolona od 1000 ljudi potpuno raspršena. Zaplijenjen je veliki plijen, među ostalim 2 topa protivkolca, oko 250.000 municije i dr. To se smatra za najveći uspjeh do sada.

Tokom dana ponovo se vodila borba, o kojoj još nemamo podataka.

Poslije podne drug Vlado je otišao u Kupjansko da održi predavanje na kursu.

Drugarica Anka ima anginu i leži. Naveče je bio liječnik. Nije ništa opasno.

Naveče je naš agit-prop (drugovi Ivo, Stari, drugarica Katica i drug. Darinka) krenuli za Drežnicu.

19. 10. 1942, ponedjeljak

Poslije podne čuje se gruvanje topova.

20. 10. 1942, utorak

Jutros su stigli kursisti (partijski) iz Kupjanskog. Čekaju druga Vladu, pa da odu na svoje dužnosti.

Drugovi komesar, Rade i Vlado otišli su u II. Brigadu na konferenciju. Saznali smo da se drug Andrija Hebrang sa Radom Bulatom već nalazi na Baniji. Može svaki dan da stigne k nama.

Naveče je stigao drug Vlado V.

21. 10. 1942, srijeda

Jutros su drugovi kursisti otišli na svoje dužnosti.

Drugarica Beba¹⁷¹ će raditi po liniji A. F. Ž.

Oko podne stigao je drug Sreten iz Zagreba sa još jednim drugom.

Već tri dana neprijatelj. avioni (1—2) bombardiraju naše položaje oko Korane. Koliko nam je poznato, nema nikakvih žrtava.

Juče je stiglo nekoliko ranjenika sa Banije i pričaju da su tamo započele operacije i da je izvršen napad na Bos. Novi. Mi još nemamo nikakvih službenih izvještaja.

Večeras je stigao drug Andrija Hebrang. Drug komesar, kad je saznao da je Andrija u Području, smjesta je otišao po njega.

¹⁷¹ Ević-Krajačić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

U noći oko 1 sat stigao je drug Vlado i bio je jako sretan kad je vidio druga Andriju.

22. 10. 1942, četvrtak

Danas su se ponovno Talijani približili Korani i pale sela uz rijeku. Vide se vatre i dim.

Pošto su naše vrlo male snage na položajima, naš Štab se je ponovno spremio na selidbu.

23. 10. 1942, petak

Noćas se priprema jedna veća akcija. Na akciju odlazi drug Vlado Četković, drug Rade. S njima ide i drug Dedijer.¹⁷²

¹⁷² Vladimir. U svom Dnevniku 1941—1944, Dedijer između ostalog o svom boravku u GŠH piše:

»Ponedjeljak, 13. oktobar...

Večeras je došao Vlado Bakarić. Sutra ću s njim na put, na sever do Karlovca, radi redakcijskih poslova. Prilično me raduje ovaj put. Biće obilje materijala. Samo se bojim za hartiju da ne bude: »Martin u Zagreb, Martin iz Zagreba«...

Auto nas je izneo duboko u Plješevicu. Morali smo ga zameniti konjskim kolima. Suma pusta, ali partizani u njoj napravili grad — obučarske, krojačke radionice, magacin. Primećuje se da je urednije nego kod nas. Uostalom, sada smo više ka zapadu. Ali, bolnica je prevazišla sve. Svaki krevet sa dva bela čaršava, bez vašiju, topla i hladna voda, rentgen, elektrika. Vlado Bakarić izvršio inspekciju i pregledao sve odaje, razgovarao s ranjenicima. Zavirio je i u nužnik. — To je ogledalo bolnice! — rekao je. »Ogledalo« nije baš dobilo peticu, ali je prema našim bolnicama — sunce nebesko.

Četvrtak, 15 oktobar

Divna je ova naša partizanska država. Jurimo asfaltiranim drumom kroz Plitvice, dole se ispružila jezera, a naokolo hoteli — sve to slobodno. Samo nigde žive duše. Ponekad nam ustaše postavljaju zasede. I Bihać i Vrhovine su blizu. Od Korenice do Plitvica smo projurili vrlo brzo, motorom. Na kraju, tj. stazicom koja se odvaja od drumu za Slunj, ušli smo u šumu — Malu Kapelu. U ruševinama sela Plitvice nalazimo samo jednu porodicu. Ostali se plaše da ih ustaše iz susednog sela ne napadnu. Vlado slika onu rajku koja je skrčila nešto krova na zgarištu i veli:

— Dvadeseti vek!...

Posle jednog sata probijanja kroz bežaniju, stigli smo kod Vlade, u njegov domazluk. Radi konspiracije Vlado ga je prozvao »plovanija«. Nadoh puno starih prijatelja. Narod je čitavo posle podne bežao. Samo jedan starac mirno ore! U zemlji mu je sigurno zrno.

Subota, 17 oktobar

»Plovanija«. — (Dane sada više ne brojim, jer sam stigao u Glavni štab Hrvatske, dakle, u Hrvatskoj smo, na cilju našeg velikog marša). Italijani su ceo dan palili po Poluju i Perjasici. Naši su oko dva i po prešli Koranu i stupili u borbu s palikućama. Rezultata do večeras nema. Samo se čuje žestoka vatra. Vlado Popović, Rade Žigić i Vlado Četković bili su na položaju. Videli su italijansku kolonu kako mirno ide. Da su naši prešli 15 minuta ranije — svašta bi bilo.

Nedelja, 18 oktobar

»Plovanija«. — Noćas me je Vlado Popović (sa mnom se broj »Vlada« u Štabu popeo na četiri: Vlado Bakarić, Vlado Popović, Vlado Četković i ja) probudio i saopštio da je Druga brigada sa Četvrtom brigadom postigla sjajan uspeh. Zarobljeni su topovi, tenkovi, poubijano je preko 100 Italijana. S Radom Žigićem i Vladom Četkovićem pošao sam rano u zoru do Veljuna, da vidim zarobljenike i plen. Italijani se nisu povukli; još su s one strane Korane, ali se narod vraća. Pevaju Kordunaši, ne možeš proći pored kuće, a da te ne ponude jabukama i rakijom...

Ponedjeljak, 26 oktobar

»Plovanija«. — Razgledao sam materijal o Slavoniji i razgovarao s Andrijom Hebrangom, koji je razmenjen za zarobljenog Vutuca, zamenika ravnatelja ustaške nadzorne službe, i za Vagnera, šefa župskog redarstva u Gradiški. Hebrang je došao na Kordun

24. 10. 1942, subota

Sinoć kasno došao je drug Slobodan iz V. Š. i donio jedno važno pismo u vezi sa proslavom 5. oktobra.

Dobili smo izvještaj da su Talijani otišli iz Perjasice i povukli se prema Generalskom Stolu.

Večeras u 10 sati došli su iz akcije Vlado, Rade i drugovi iz II. i IV. Brigade.

Tušilovici je pao i dobili smo veliki plijen u oružju. Zarobljeno je 300 domobrana, veći broj ustaša i žandarima. Ovo je drugi veliki uspjeh kroz par dana.

25. 10. 1942, nedjelja

Danas smo dobili izvještaj iz Banije. Akcija na Glinu nije uspjela.

Drug K-dant javlja da će vjerojatno danas doći k nama.

Večeras je stigao komandant sa Milošem i Radom Bulatom.

26. 10. 1942, ponedjeljak

Danas su u vezi s jednom važnom operacijom otišli za V. Š. drugovi komesar i Vlado Četković.¹⁷³

Naređeno je da I. lička Brigada do 20. o. mj. dođe na Kordun. II. Brigada otišla je za Liku.

27. 10. 1942, utorak

Jtros su otišli za V. Š. drugovi Andrija i Vlado Dedijer.

Poslije podne odlaze za Žumberak drug Perica Dozet i...

Naši će poslije za Zagreb.

Drug Rade Bulat je otišao za Ostrožac.

Stigao je drug Verdić [Ivan Krajačić] iz V. Š.

28. 10. 1942, srijeda

Drugovi Rade i Miloš otišli su jutros za operaciju u Rakovicu.

30. 10. 1942, petak

Operacija na Rakovicu nije uspjela. Ustašama je stigla pomoć iz Drežnika i uspjela da se poveže sa snagama u Rakovici.

Poslije podne stigli su drugovi Rade, Miloš i Pero¹⁷⁴ (obavještajac) iz Rakovice.

iz Slavonije. Partizanski pokret u Slavoniji snažno je koraknuo napred, ali organizaciono se slabo stoji, tako da postoje velike mogućnosti za dalji razvitak borbe...

Utorak, 27 oktobar

Pokret. — Andrija Hebrang, Slobodan Nakićenović, radiotelegrafist, i ja pošli smo kolima iz Glavnog štaba Hrvatske za Bosnu. Prolazimo Veljunom, selom iz koga su ustaše samo jednom prilikom pobile 520 duša!...

¹⁷³ Tito je s političkim komesarom GŠ-a Hrvatske Vladimirom Bakarićem, koji je 25. listopada 1942. došao na Oštrelj, 28. listopada u prijepodnevnim satima sa Oštrelja pošao automobilom u Bosanski Petrovac. Tu je s komandantom Operativnog štaba za Bosansku krajinu Kostom Nađom i s Bakarićem precizirao plan izvođenja bihačke operacije. Nakon toga predveče se vratio na Oštrelj, sjedište VŠ.

¹⁷⁴ Grubor »Buzdovan«, »Cvikeraš«, obavještajni oficir GŠH (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

Očekujemo druga komesara iz V. Š. ali još ne stiže.

Poslije podne su stigli neki drugovi iz Zagreba i Sidrage.

Avion već nekoliko dana bombardira Veljun i mjesta uz Koranu. Talijani su bacali letak da se je stanovništvo Veljuna, Primišlja i ostalih sela uz Koranu surovo ponašalo prema njihovim ranjenim i razoružanim prilikom borbe kod Poloja, i to naročito žene i djeca, te izjavljuju da će se oni osvetiti. Zato uveliko bombardiraju.

Studen i

1. 11. 1942, nedjelja

Danas smo dobili izvještaj da su jučer avioni primijetili I. Brigadu koja se prebacivala preko Korane, te ranili oko 30 partizana, a ubili 12.

Jutros rano dobili smo pismo komesara upućeno K-dantu I. Zone da se II. i IV. Brigada hitno prebace i upute prema Prijeboju u vezi sa namjeravanom velikom operacijom

Drug Rade je odmah krenuo na put sa Brigadama.

2. 11. 1942, ponedjeljak

Večeras su počele operacije na Ličko Petrovo Selo.

Drugovi omladinci krenuli su za Dalmaciju.

Dobila sam drugaricu Olgu¹⁷⁵ u kancelariju. Ona je nedavno došla iz Zagreba.

3. 11. 1942, utorak

Stigli su poslije podne u naš štab drug Veco, drugarica Milka¹⁷⁶ i Rade Bulat. Započela je žestoka ofenziva na Žumberak i oni su se sa ovim snagama povukli na Kordun.

Drug Banina¹⁷⁷ je lakše ranjen i nalazi se u bolnici u Petrovoj gori.

Drug Miloš je otišao do Kapele da vidi kako teku operacije.

Poslano je pismo drugu zamj. K-danta P. V. II. da dođe u štab — pošto nema više potrebe da bude na Baniji.

4. 11. 1942, srijeda

U 11 sati prije podne otišli su za Spinčak drugovi komandant G. Š. — drug Veco i Rade.

Prije toga donesena je naredba o formiranju XIII. Brigade, u čiji sastav ulazi 1. Proleterski bataljon i Žum[berački] Pok[upski] odred. Privremeno je K-dant Brigade drug Rade, dok ne ozdravi drug Banina, koji je lakše ranjen.

Večeras je stigao drug Miloš i javio nam da su oslobođeni L[ičko] Petrovo Selo, Drežnik, Vaganac i Rakovica, te da se u Bihaću vode velike borbe. Posade iz ovih mjesta (osim Bihaća) pobjegle su u Slunj.

¹⁷⁵ Baće-Goranić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁷⁶ Kufrin (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁷⁷ Ante.

U noći je kod nas bila mala uzbuna, jer se čula neka pucnjava i povici. Međutim, izgleda da je to omladinska četa slavila ove uspjehe.

Poslan je kurir da drugu K-dantu javi o operacijama.

5. 11. 1942, četvrtak

Jtros se je kod nas desio nesretan slučaj: stražari su imali manevre i jednom drugu je ostao metak u cijevi, te je ubio jednog dobrog druga stražara — Skojevca. Poslije podne bio je sprovod.

7. 11. 1942, subota

Jutros su otišli za Liku i V. Š. drugovi komandant, Vlado V. i Miloš. Poslije podne došla je drugarica Beba iz Veljuna, a nešto kasnije drugarice Žaga,¹⁷⁸ Dina¹⁷⁹ i još tri drugarice iz V. Š.

Večeras oko 11 sati došao nam je izvještaj o padu Bihaća. Bihać je pao 4. o. mj., B. Krupa 5, a Cazin 6. o. mj.¹⁸⁰

Danas je čitav dan padala kiša, te je bila onemogućena onakva proslava za 7. Novembar, kakva je trebala da bude.

8. 11. 1942, nedjelja

9. 11. 1942, ponedjeljak

Danas oko podne stigla iz Zagreba velika štamparija kao i dva radio-aparata sa napravama za hvatanje radio-telegrafskih vijesti novinskih agencija. Odmah sutra sve će biti otpremljeno za Liku.

Primili smo izvještaj da se neprijateljske snage, koje su vršile ofenzivu na Žumberak, koncentrišu u Kupincu, zatim uz prugu Karlovac—Zdenčina i cestu Karlovac—Pisarovina. Tokom jutra čula se jaka artiljerijska vatra i sa te strane.

Noćas oko 9 sati stigli su drug Vlado V,¹⁸¹ drug komesar i drug Andrija.

10. 11. 1942, utorak

Jutros su otpremljene štamparija i radio-aparati.

11. 11. 1942, srijeda

Dobili smo obavještenje da je pao Cetingrad,¹⁸² međutim skoro je čitava posada pobjegla u Slunj.

12. 11. 1942, četvrtak

Jtros su drugovi komesar i Ilija¹⁸³ otišli za Rakovicu u vezi sa predstojećom operacijom na Slunj.

Večeras je u naš štab došao drug Pržek — intendant XIII. Brigade i javio da Brigada sutra ujutro kreće na put.

Drugarica Lepa [Perović] kreće s njima.

¹⁷⁸ Žergik-Krajačić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁷⁹ Zlatić (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

¹⁸⁰ Bihać su oslobodili: 1. 2, 3, 5. i 6. krajiška NOU brigada i 8. hrvatska NO brigada. Bosansku Krupu i Cazin oslobodila je 5. krajiška brigada.

¹⁸¹ Popović.

¹⁸² Ovo neprijateljsko uporište zauzela je 8. hrvatska NO brigada.

¹⁸³ Andžić, načelnik GŠ NOP odreda Hrvatske.

13. 11. 1942, petak

Jutros rano drugarica Lepa otišla je sa XIII. Brigadom na put.

Dobili smo obavijest da su ustaše krenuli iz Topuskog preko Vorkapić sela i Velike Vranovine u pravcu Katinovac—Kamenski Most. Obavijestili smo druga K-danta o kretanju neprijatelja.

15. 11. 1942, nedjelja

Noćas je kod nas bila uzbuna. Oko 11 sati doletio je kurir i rekao da su ustaše pobjegle iz Slunja i bježe prema Karlovcu. Mi smo poslali patrole na iznenađenje. I stvarno ustaše su u kolonama kretali cestom i to vojska i civili. Naša straža pošla je na položaj i jurišala na neprijatelja. U borbi je ranjen jedan naš drug, a ne znamo koliko je bilo gubitaka na strani neprijatelja.

Oko 3 sata ujutru naša je patrola javila da se ustaše približavaju i mi smo krenuli prema Perićima. Kasnije se konstatiralo da je to bila zabuna i da opasnost uopće nije ni postojala. Kod Komande Područja zadržali smo se do ujutru kad smo se vratili u Budačko. Tokom čitavog dana partizani su hvatali evakuisano stanovništvo i ustaše. Stanovništvo je povraćano njihovim kućama, a ustaše zadržavani.

Danas je pisao komesar da su naši ušli u Slunj¹⁸⁴ nakon 2 $\frac{1}{2}$ sata borbe. Svi su ustaše uspjeli pobjeći. Komesar je pisao da se odmah preselimo u Slunj. Anica je krenula već po podne da nešto pripremi, a mi krećemo sutra.

Poslije podne otišao je za Slavoniju drug Vlado.¹⁸⁵

Danas se u Kupjanskom priređuje oprosno veče drugu Marijanu Stilnoviću, koji odlazi za polit. komesara u III. Op. Zonu.¹⁸⁶

¹⁸⁴ Jedinice Operativnog štaba grupe brigada (1, 2. i 4. hrvatska NOU brigada) zauzele su ovo neprijateljsko uporište.

¹⁸⁵ Popović.

¹⁸⁶ Sutradan, 16. 11. 1942. Glavni štab NOV i PO Hrvatske preselio se u Slunj (dopuna: Marije Šoljan-Bakarić).

Rekonstrukcija puta Glavnog štaba Hrvatske

U Glavni štab Hrvatske sam stigao 14. XII. 1941. Taj se u to vrijeme nalazio u Zbjegu u kući Rade Pilje.

Dan prije moga dolaska održano je savjetovanje GŠ., t.j. 13. XII. 1941. Od prisutnih sam ondje zatekao (osim užeg rukovodstva GŠ) još samo Manolu (i to nisam sasvim siguran). O tom sam savjetovanju ja pisao izvještaj (po pričanju i zapisniku) i otprovio ga 17. XII. 1941. Izvještaj sam pisao ja, jer je Rukavina bio otišao na Kordun još 16. XII. Vlado Popović misli da sam ja sudjelovao na savjetovanju po tom izvještaju.

18. XII smo preselili od Rade Pilje u zaselak Pilje u kuću u kojoj je ranije bio štab III. bataljona Kordunaškog partizanskog odreda. Razlog selidbe je što su prostorije bile nešto povoljnije i mjesto malo sigurnije.

GŠ je za cijelo vrijeme mog boravka selio otprilike svakih mjesec dana. Razlog je bio sigurnost štaba (naročito iz zraka) i pomoć pojedinim jedinicama.

30. i 31. januara 1942. je opet bilo savjetovanje u GŠ.

Ja sam 11. II. 1942. krenuo iz Zbjega na Kordun i Baniju, a GŠ je istog dana krenuo u Drežnicu. Svrha preseljenja u Drežnicu je bila intencija pomoći Primorsko-goranskom odredu.

Vlado Popović i ja smo došli u Tomiće u GŠ 18. III. 1942. GŠ je u to vrijeme bio u prvoj kući na desno kako se dolazi iz Drežnice u Tomiće. Čini mi se da je dan ili dva po dolasku u Drežnicu bio u samom centru mjesta, ali to nisam siguran (to je — čini mi se — Puđina kuća).

Od mog i Vladinog dolaska CK i GŠ su u istoj zgradi u Tomićima i još su u istoj zgradi dosta dugo kasnije.

Za vrijeme našeg boravka u Tomićima održano je savjetovanje GŠ. Po mom mišljenju, ono je održano između 5. i 11. aprila 1942. u vrijeme kad sam ja ležao bolestan, pa mu nisam prisustvovao. Na to savjetovanje misli, vjerojatno, Vlado Popović, ali ga smješta pogrešno u prvu polovinu marta, kad nije bilo nikakvog savjetovanja.

Ja sam otišao iz Tomića (odnosno, odnijeli su me) 20. IV. 1942. GŠ i CK su otišli nekoliko dana kasnije. Putovao sam do Krbavice pet dana i ondje bio dva ili tri dana. Poslije toga sam došao u Korenicu, gdje su već CK i GŠ bili u poznatoj zgradi. Prvog maja smo svakako bili u Korenici, ali ne dugo. Ima u Zborniku podatak da smo u Korenicu došli 27. IV. 1942. (u jednom pismu Vlade Popovića).

Korenicu smo napustili 5. VI. 1942. i otišli u Donji Lapac. Napustili smo je onog dana kad se jedna ustaška grupa približila Preboju. U Lapcu smo bili, opet CK i GŠ zajedno, do barem polovine jula. Ja sam u Lapcu ostao iza CK i GŠ u štabu Grupe odreda do otprilike 10. VIII. i onda otišao u Drežnicu za štabom. U Lapcu mi se pridružio Gošnjak, pa smo zajedno išli u GŠ. U Lapcu smo bili u bivšoj gostionici ispred bivšeg sreskog načelstva (a ne u kući koju neki Ličani označuju, a u kojoj je bio štab Ličke grupe odreda).

U Drežnici smo se GŠ i CK našli u kući u samom centru. Na ostacima te kuće je 1945. sagrađena zgrada NO. Iz te smo kuće ubrzo selili u zaselak Šekiće (zbog opasnosti talijanskog bombardovanja).

Iz Šekića smo preselili u Gornji Budački. Datuma se ne sjećam. Tog je dana bio došao k nama stari Ribar i Stevo Krajačić. Drugog dana u jutro je počela talijanska ofenziva na Drežnicu. Datum oko 20. IX. otprilike odgovara, ali može biti i nekoliko dana ranije. Najpouzdanije se može utvrditi po datumu talijanske ofenzive. Istog jutra kad smo mi prešli prugu Plaški—Oštarije, Talijani su s te pruge krenuli prema Drežnici. Za vrijeme Polojske bitke bili smo već dugo u Budačkom.

U Budačkom je CK i GŠ bio u popovom stanu (sada je u toj zradi škola), a straža, agitrop i PK SKOJ-a u školi.

Iz Budačkog su CK i GŠ otišli u Slunj odmah po oslobođenju Slunja. Datum je vjerojatno 14. XI. 1942. U Slunju su CK i GŠ također na početku bili u istoj zgradi (na ruševinama te zgrade je danas NO). Hebrang je stanovao u jednoj vili (vila Popović?). Nakon nekog vremena je CK odselio u Cvitović, a GŠ je ostao u Slunju. CK je bio u nekom popovom stanu, kojeg je bio našao drug Sali. CK je iz Cvitovića pred IV. ofenzivu selio u Liku. Otišao je možda dan ranije od GŠ. To je bilo oko 20.—22. I. 1943.

Od tog se vremena CK i GŠ razdvajaju. CK je otišao u selo Ponor, gdje je bio nekoliko dana, pa se onda smjestio u Kamenskom na Plješivici. GŠ se bio smjestio u selu Šeganovcu (ali bez Rukavine i mene, koji smo bili na terenu, t.j. u Ličkom Petrovom selu i Deriguzu s dijelom štaba), pa, onda u Ponor, pa na Bijele Potoke. U Šeganovcu je dio štaba bio samo nekoliko dana kao i u Ponoru.

Za vrijeme IV. ofenzive CK je u Kamenskom, a poslije ofenzive se vraća u Ponor, gdje ostaje do oslobođenja Otočca. Tada ide u Otočac.

GŠ ostaje na Bijelim Potocima, gdje je izgrađen nov stan. Tu ostaje do otprilike jula 1943. (ili zadnjih dana juna). GŠ onda seli redom: Crna Vlast (zaselak Bogdanovići), Sinac (škola i kuća preko puta), Staro selo kod Otočca (tu smo polovinom augusta), Rudopolje (najprije na željezničkoj stanici, pa u selu; tu dočekujemo kapitulaciju Italije), Škare, Otočac, Turjanski, pa opet Otočac (možda smo bili i u Glavicama, ali to nisam siguran).

Iz Otočca sam pred II. zasjedanje AVNOJ-a otišao u Nacionalni komitet, pa dalje ne znam kretanje GŠ.

CK je za to vrijeme bio uglavnom u Otočcu, izuzevši neko kraće vrijeme kad je bio u Javornici zbog opasnosti napada na Otočac (u vrijeme napada na Otočac se sjedište CK nalazilo u Javornici), te u Srednjoj Gori (dok je GŠ bio u Turjanskom).

Ponovno sam se vratio u CK 12. ili 13. oktobra 1944, kad je ovaj bio u Topuskom, u popovom stanu. Odatle je odselio u Šibenik u februaru ili prvih dana marta mjeseca 1945. (datum ne znam, jer sam od ranije bio u Dalmaciji i obilazio teren). U Šibeniku smo bili do oslobođenja Zagreba.

Prva kuća u koju smo u Zagrebu uselili bila je kuća u Solovljevljevoj ulici (ako se ne varam).

Zagreb, 11. novembra 1959.

V. Bakarić, v. r.

Glavni štab Hrvatske (1941—1942)

Na zajedničkom sastanku članova CK KPJ i CK Komunističke partije Hrvatske, održanom u Zagrebu 10. travnja 1941, odlučeno je da se produži sa otporom protiv agresora, pa je proglašom 15. travnja odmah narod pozvan u nepomirljivu borbu protiv agresora za stvaranje »slobodne bratske zajednice« naroda i narodnosti Jugoslavije. Na osnovi tih stavova i zaključaka Majskog savjetovanja KPJ, CK KPH poduzeo je niz političkih i organizacionih mjera za pripremu oružane narodnooslobodilačke borbe i revolucije. Pri CK KPH formiran je Vojni komitet, a ubrzo i vojni komiteti (komisije, povjerenstva) gotovo pri svim nižim partijskim rukovodstvima, čiji je zadatak bio da prikupljaju oružje, municiju i opremu uz političke, organizacione i vojne pripreme za oružanu borbu.

Do kraja lipnja 1941. Komunistička partija Hrvatske, u vrlo složenim uvjetima, uspješno je provodila pripreme za početak oružane borbe i organiziranje partizanskih jedinica. Pet dana poslije napada Njemačke na Sovjetski Savez, na sjednici CK KPH kritički je razmotrena dotadašnja aktivnost pokretanja oružane borbe. Zaključeno je da treba povesti odlučnu borbu protiv okupatora i domaćih izdajnika i pristupiti osnivanju partizanskih odreda. Proširen je Vojni komitet, a pojedini članovi CK KPH upućeni su na teren radi neposrednih priprema za početak oružane borbe.

U duhu zaključaka Politbiroa CK KPJ 4. srpnja 1941, kada je donijeta historijska odluka o dizanju ustanka, na sastanku CK KPH 6. srpnja formirano je Operativno rukovodstvo Komunističke partije Hrvatske, koje je imalo zadatak da neposredno rukovodi oružanom oslobodilačkom borbom. Članovi Operativnog partijskog rukovodstva bili su: Vladimir Popović, Rade Končar i Andrija Hebrang. Operativno partijsko rukovodstvo usmjeravalo je oružanu borbu sve do formiranja Glavnog štaba Hrvatske u listopadu 1941. godine.

Direktiva CK KPJ od 4. srpnja razmatrana je na sjednici CK KPH u Zagrebu 8. srpnja. Zaključeno je da se s diverzantskih akcija i sabotaza

prijeđe na oružani ustanak. Na slijedećem sastanku CK KPH, potkraj srpnja, riješeno je da se vojni komiteti reorganiziraju u vojna operativna rukovodstva, da se formiraju partizanski odredi, stvaraju slobodni teritoriji i upute na teren delegati CK KPH radi bržeg razvoja ustanka.

Od kraja lipnja do druge polovice srpnja 1941. partijska rukovodstva intenzivno rade na neposrednom pripremanju oružanog ustanka i formiranju partizanskih jedinica. Prva partizanska jedinica — Sisački partizanski odred — formirana je blizu Siska, već 22. lipnja 1941. Oružani ustanak počeo je 27. srpnja oslobođenjem Srba u Lici.

Do masovnijeg oružanog ustanka širih razmjera došlo je u drugoj polovici srpnja i u kolovozu 1941. Njegova je osnovna karakteristika raznolikost u pogledu tempa razvitka i masovnosti, sastava i organizacionih oblika ustaničkih jedinica.

Da bi se učvrstio i povećao uspjeh postignut prvih dana ustanka i otklonile neke početne slabosti koje su ometale brži razvoj ustanka, od posebnog značenja bilo je pismo Josipa Broza Tita Operativnom partijskom rukovodstvu Hrvatske 17. kolovoza 1941, u kojem se zahtijeva izvođenje većih oružanih akcija, formiranje jačih partizanskih snaga pod jedinstvenim rukovodstvom koje treba da bude neprestano u akciji, kao i da se poduzmu »energične mjere za proširenje partizanske borbe i narodnog ustanka u čitavoj Hrvatskoj«.

Postepeno je ustanak u Hrvatskoj uhvatio dubok korijen u narodu, stvoren je razmjerno velik slobodni teritorij u Lici, na Kordunu i Baniji, kao i u Gorskome kotaru, osnovane su prve oružane jedinice i počinju se izvoditi borbena dejstva širih razmjera, a gerilski odredi, udarne grupe i većina partizanskih logora prerastaju u partizanske odrede. Tako je od početka ustanka do Savjetovanja u Stolicama u Hrvatskoj formirano 117 odreda, u najvećem broju manjeg sastava.

Savjetovanju u Stolicama iz Hrvatske su prisustvovali Rade Končar i Vladimir Popović, delegati Operativnog partijskog rukovodstva CK KPH. Čim su se vratili, poduzet je niz političkih i vojnih mjera radi proširivanja ustanka i reorganiziranja ustaničkih jedinica u svim krajevima Hrvatske. U tom je cilju na početku listopada 1941, u selu Krbavici kod Korenice, održano savjetovanje političkih i vojnih rukovodilaca Like, Korduna, Banije, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara, na kojem je donijeta odluka da se reorganiziraju ustaničke jedinice prema odlukama iz Stolice, tj. da se umjesto gerilskih i manjih partizanskih odreda formiraju veće partizanske jedinice — partizanski odredi četnog i bataljonskog sastava, kao i da se počnu formirati grupe partizanskih odreda. Na savjetovanju je još odlučeno da se prijeđe na veće vojne akcije, kritizirano je držanje krutih ustaničkih frontova, osnivanje ustaničkih brigada i zaključeno je da se pristupi jačanju organa narodne vlasti.

Daljnja mjera u provođenju odluka Savjetovana u Stolicama i stavova Vrhovnog štaba NOPOJ bila je rješenje CK KPH da se 19. listopada 1941. osnuje Glavni štab Hrvatske. Za komandanta Glavnog štaba postavljen je Ivan Rukavina, za političkog komesara Marko Orešković, zatim Franjo Ogulinac Seljo, pošto je Marko Orešković poginuo 20. listopada, a za članove Glavnog štaba imenovani su Stanko Opačić,

Veljko Kovačević i Vlado Četković. Potkraj studenog dolazi do promjena u Glavnom štabu time što je imenovan pomoćnik komandanta, koji je ujedno bio i operativni oficir. Na tu dužnost postavljen je Franjo Ogulinac Seljo, a za političkog komesara je određen Vladimir Bakarić, koji je tu dužnost primio 14. prosinca 1941. Formiranje GŠH, uz njegovo značenje za izgradnju sistema komandovanja, bilo je u funkciji stvaranja kontura buduće federalne jedinice Hrvatske u zajednici ravnopravnih naroda i narodnosti Jugoslavije.

Prva sjednica Glavnog štaba Hrvatske održana je 26. listopada u selu Vučković na Petrovoj gori. Osim komandanta, političkog komesara i ostalih članova, prisustvovali su Vladimir Popović, sekretar Operativnog rukovodstva CK KPH, i još nekoliko drugova iz partijskog rukovodstva. Trebalo je provesti u djelo odluke Savjetovanja u Stolicama, pri čemu je najvažnije bilo da se od raznolikih ustaničkih formacija — partizanskih i gerilskih odreda, rejona i bataljona, partizanskih baza i logora, do pokušaja osnivanja ustaničke brigade (npr. Kordun) — izgrade jedinstvene oružane snage NOP-a, jači i borbeno spremniji partizanski odredi. Primaran zadatak bio je razbiti »onu seljačku uskost, vezanost uz svoje selo i stvarati pokretne jedinice« (V. Bakarić).

Druga je zadaća bila ukloniti početne slabosti u vođenju oružane borbe karakteristične za prve ustaničke dane, učiniti da u svijesti rukovodećeg kadra prevlada shvaćanje da je težište na oružanom ustanku izvan gradskog područja i da se suzbiju tendencije vođenja frontalne borbe, strogo se pridržavajući partizanskog načina ratovanja na čemu je neprestano inzistirao vrhovni komandant J. B. Tito.

Od temeljnog je značenja bilo nastojanje Glavnog štaba Hrvatske da sve ustaničke jedinice stavi pod jedinstvenu komandu — pod Glavni štab Hrvatske, a od 17. studenog Glavni štab narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Hrvatske (GŠ NOPH). U početku je on komandovao samo partizanskim odredima Like, Korduna, Banije i Gorskog kotara. Ostale ustaničke jedinice u Hrvatskoj nalazile su se pod Operativnim rukovodstvom CK KPH. U tom smislu, za područje sjeverne Hrvatske postojalo je Povjerenstvo CK KPH koje se nalazilo u Zagrebu, a oružanom borbom u Dalmaciji rukovodilo se posredstvom Pokrajinskog komiteta KPH za Dalmaciju.

U početku je Glavni štab Hrvatske bio manjeg sastava, bez pomoćnog osoblja, područnih jedinica, s vrlo oskudnim materijalnim sredstvima i nepovoljnim uvjetima rada. Često je zasjedao, vršio vojne i političke analize, davao upute, direktive i naređenja, neposredno pomagao štabovima i jedinicama. Bio je u funkciji vojnog i političkog rukovodstva narodnooslobodilačkog rata. Takve prerogative imao je sve do sastanka na Plitvicama i u Otočcu, na sredini lipnja 1943, kada je osnovano Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske, koje je preuzelo političke funkcije, a Glavni štab se potpuniye angažirao na vođenju oružane borbe i izgradnji vojnih jedinica.

Razvojem oružane borbe i partizanskih jedinica i Glavni štab Hrvatske se postepeno razvijao, povećavao i usavršavao i u relativno kratkom vremenu izrastao u vojno rukovodstvo sposobno za rukovođenje i ko-

mandovanje na teritoriju Hrvatske. Upostavio je stalnu vezu s Vrhovnim štabom NOPOJ i glavnim štabovima susjednih pokrajina. U Glavnom štabu Hrvatske napisano je do kraja 1941. godine više uputstava za rad partizanskih komandi i štabova, izdate su smjernice za rad političkih komesara, objavljena su: Uputstvo o organizaciji obavještajne službe i Uputstvo o radu i zadacima operativnog oficira, date su upute o radu i djelovanju organa narodne vlasti itd. Sve je to snažno utjecalo na daljnji razvoj oružane borbe, uspješnije vođenje borbenih dejstava i izgradnju vojnih jedinica i, uopće, na daljnje razgaranje narodnog ustanka. Od posebnog značenja je bilo prvo savjetovanje vojnih rukovodilaca, održano u Glavnom štabu NOP odreda Hrvatske 13. prosinca 1941. u selu Zbjeg nedaleko od Slunja. Na savjetovanju je, uz ostalo, zaključeno da se organizaciono učvrste partizanske jedinice, osigura stalna veza s jedinicama, izrađuju operativni planovi za svaku akciju i pristupi izvođenju širih borbenih dejstava radi stvaranja većeg slobodnog teritorija, intenzivira rad na vojnom i političkom obrazovanju i da se politički djeluje u narodu objašnjavanjem političke linije NOB-a itd.

Ratna praksa ubrzo je pokazala da je djelovanje Glavnog štaba Hrvatske bilo dobro usmjereno. Za prvih šest ustaničkih mjeseci u Hrvatskoj je osnovano 150 odreda i 18 samostalnih partizanskih bataljona. Potkraj prosinca 1941. na teritoriju Hrvatske operiralo je osam većih partizanskih odreda, sedam samostalnih partizanskih bataljona i druge oružane formacije, oko 7000 boraca, snaga koja je osiguravala uspješan nastavak narodnooslobodilačkog rata. Formirane su vojne komande i štabovi za sve oblasti Hrvatske, osim za Slavoniju, gdje je postojao Štab 1. slavonskog partizanskog bataljona. Ta oružana snaga imala je tada jedinstveno vojno-političko rukovođenje, jaku i utjecajnu partijsku i skojevsku organizaciju, što je snažno djelovalo na daljnji brži i širi razvitak narodnooslobodilačke borbe u Hrvatskoj.

Na početku siječnja 1942. vrhovni komandant NOPOJ J. Broz Tito uputio je dva pisma Glavnom štabu i Centralnom komitetu KPH. U njima su, uz ostalo, rukovodstvu NOP-a u Hrvatskoj postavljeni zadaci: da pristupi izvođenju većih akcija radi zadobijanja oružja i municije, da pojača dejstvo jedinica na komunikacijama, da proširi slobodni teritorij, naročito u Lici i na Kordunu, i poveže se sa slobodnim teritorijem u Bosanskoj krajini, da pristupi stvaranju čvrstih jedinica od kojih će se formirati proleterske i druge brigade. Radi lakšeg izvršavanja tih zadataka, Glavnom štabu je naredeno da pristupi formiranju operativnih zona.

Glavni štab poduzimao je daljnje mjere radi jačanja i širenja narodnooslobodilačke borbe u Hrvatskoj. U selu Zbjeg kod Slunja, u Glavnom štabu Hrvatske je 30. i 31. siječnja 1942. održano drugo savjetovanje s komandantima i političkim komesarima Grupe NOPO za Liku, Kordunaškog, Banijskog i Primorsko-goranskog odreda na kojem je, uz ostalo, odlučeno da se slobodni teritorij Hrvatske poveže s onim u Bosanskoj krajini i pojačaju napadi na neprijateljske komunikacije, pa su za to formirane specijalizirane diverzantske jedinice. Radi školovanja i usavršavanja vojnih kadrova i bržeg prenošenja stečenih iskustava u sve jedinice, GŠ Hrvatske osnovao je Oficirsku školu NOPO Hrvatske, koja

je počela s radom 21. veljače 1942. u selu Gornjem Budačkom, na Kordunu. Poslije je prebačena u Donji Lapac, u Lici, gdje je 4. studenog 1942. od nje nastala Vojna škola NOV i POJ pod neposrednim rukovodstvom Vrhovnog štaba NOV i POJ.

Polazeći od uputa Vrhovnog štaba i situacije u Hrvatskoj, Glavni štab je potkraj ožujka 1942. pristupio reorganizaciji rukovođenja. Podijelio je teritorij Hrvatske na pet operativnih zona, imenujući njihove štabove, čime je bitno olakšano komandovanje sve razvijenijim oružanim snagama i oružanom borbom. Time su postavljene osnove izgradnji viših vojnih sastava, jer je prije početka formiranja štabova operativnih zona Glavni štab Hrvatske imao pod svojom komandom Grupu NOPO Like, Grupu kordunaških NOPO, Banijski i Primorsko-goranski NOP odred. U njihovom sastavu bilo je oko 6000 boraca, a od naoružanja su 10. ožujka 1942. imali 4366 pušaka, 146 puškomitraljeza, 27 mitraljeza i 514 pištolja. Od siječnja 1942. Glavni štab se nalazio u Drežnici, a kasnije, s manjim prekidima, duže vremena boravio je u Lici, najčešće u Otočcu. Potkraj ožujka Glavni štab je preuzeo komandu svim jedinicama na teritoriju Hrvatske. Time je prestalo da funkcionira Operativno partijsko rukovodstvo CK KPH, tako da je CK KPH bio oslobođen svih vojnih funkcija.

Formiranje štabova operativnih zona bilo je postepeno. Prva operativna zona formirana je na operativnom području Like, Korduna i Banije, a njen štab počeo je da funkcionira 1. lipnja 1942. Glavni štab Hrvatske imenovao je Štab 2. operativne zone 13. travnja 1942. za operativno područje Žumberka, Pokuplja, Turopolja, Hrvatskog zagorja, Kalnika i Moslavine. Štab 3. operativne zone, formiran na sredini travnja 1942, komandovao je svim partizanskim jedinicama u Slavoniji i Srijemu. U isto vrijeme osnovan je i Štab 4. operativne zone za područje Duvna, Livna i Dalmacije, od Nina do rijeke Neretve. Peta operativna zona formirana je 4. svibnja 1942, a njezin je štab komandovao svim partizanskim jedinicama u Gorskom kotaru, Hrvatskom primorju i Istri. Štabovi operativnih zona imali su operativnu i teritorijalnu funkciju, koju su obavljali na osnovi općih smjernica Glavnog štaba, angažujući se neposredno u planiranju i izvođenju operacija.

Najveći uspjeh koji je tada Glavni štab postigao u domeni izgradnje vojnih jedinica bila je izgradnja operativnih pokretnih jedinica, što je naloženo u Titovim pismima koja su tada stigla u Glavni štab Hrvatske. Stvaranje operativnih pokretnih jedinica omogućavalo je prerastanje ustanka u općenarodni rat. To nije bio nimalo lak ni jednostavan proces, jer nije bilo posrijedi jednostavno preformiranje partizanskih u operativne jedinice karakteristične za klasične armije, već prije svega nužnost osnivanja pokretnih jedinica koje neće biti vezane za određeni teritorij, koje će ratovati tamo gdje je najpotrebnije. Tada je u Hrvatskoj, u ožujku 1942, po naređenju Glavnog štaba, počelo formiranje proleterskih, udarnih i omladinskih četa i bataljona koji će činiti osnovu za formiranje brigada. Kolike su bile teškoće na tom putu, najbolje je iskazao politički komesar GŠH Vladimir Bakarić u svom izvještaju CK KPH u siječnju 1942, kada je rekao: »Najveća je poteškoća u pokretanju ljudi. Ne daju

se iz svoga mjesta ni za boga«, dodavši da novo ljudstvo koje dolazi »ulazi u udarne bataljone, dok ne dobiju vatreno krštenje . . .«

Transformiranje teritorijalnih partizanskih u operativne jedinice i istodobno postojanje i jednih i drugih bila je glavna preokupacija Glavnog štaba Hrvatske u toku 1942. godine. Na teritoriju Hrvatske, za prvih šest mjeseci, do početka srpnja 1942. osnovano je 35 proleterskih, omladinskih i udarnih bataljona, što je omogućilo da se na početku toga mjeseca pristupi osnivanju prvih narodnooslobodilačkih brigada Hrvatske, a to je i bio cilj kojem se neprekidno težilo.

Od proleterskih četa iz Like, Korduna, Gorskog kotara i Hrvatskog primorja 7. svibnja 1942. u Korenici je formiran 1. proleterski NOU bataljon Hrvatske, koji će, kao operativna i pokretna jedinica Glavnog štaba Hrvatske, mnogo pridonijeti razvoju oružane borbe i širenju bratstva i jedinstva.

Treće po redu savjetovanje održano je u Glavnom štabu Hrvatske 8. i 11. travnja 1942, a prisustvovali su mu predstavnici jedinica iz Like, Korduna, Banije, Gorskog kotara i Hrvatskog primorja i bili upoznati sa zadacima dobivenim od Vrhovnog komandanta i zaključcima drugog savjetovanja. Konstatirano je da u Hrvatskoj postoje svi uvjeti za dalji i brži razvoj NOB-a, da treba početi s većim napadačkim operacijama i prebacivanjem jedinica na ona područja gdje se oružana borba sporije razvija.

Na osnovi tih stavova, radi prenošenja iskustava i pomoći u razvijanju oružane borbe, u travnju je, po naređenju Glavnog štaba Hrvatske, upućena s Korduna grupa boraca u Pokuplje i Žumberak, a u svibnju je u Slavoniju upućena Banijska proleterska četa, što je pozitivno djelovalo na dalji razvoj narodnooslobodilačkog pokreta u tim dijelovima Hrvatske. Na početku svibnja 1942. Glavni štab Hrvatske imao je pod svojom komandom štabove 2, 3, 4. i 5. operativne zone, Grupu NOPO Like, Grupu kordunaških NOPO, Banijski NOP odred i 1. hrvatski proleterski bataljon — ukupno oko 8500 boraca i rukovodilaca. Od naoružanja te su jedinice imale 7061 pušku, 212 puškomitraljeza, 34 mitraljeza, 7 minobacača, 3 topa, 2 tenka i 701 pištolj. Oružana se borba sve više razgarala i u onim krajevima Hrvatske gdje je do tada bila u zastoju. Počele su i prve partizanske akcije na Jadranu, koje će postepeno prerasti u kontinuirani oblik neprestanih napada na neprijateljska plovna sredstva, pomorske komunikacije i druge objekte na obali i otocima.

Postignuti uspjesi u toku prve godine narodnooslobodilačkog rata (1941—1942), neprekidno širenje slobodnog teritorija i naglo jačanje narodnooslobodilačkog pokreta u svim krajevima Hrvatske, narastanje oružanih snaga i izvođenje sve većih borbenih dejstava, omogućili su Glavnom štabu Hrvatske da na sredini 1942. godine poduzme nove političke i vojne mjere radi daljnjega još šireg razmaha narodnooslobodilačkog rata i revolucije.

Jedna od najznačajnijih mjera bila je orijentacija na formiranje prvih hrvatskih narodnooslobodilačkih brigada, a taj je proces započeo u srpnju 1942. Po naređenju Glavnog štaba Hrvatske, a prema uputama Vrhovnog štaba, Štab 1. operativne zone u selu Toboliću, na Kordunu, 8. srpnja 1942. formirao je 1. NOU brigadu Hrvatske (odnosno 1. ličku), na

sredini kolovoza kod sela Bunića osnovana je 2. hrvatska (odnosno 2. lička), a u Gornjem Budačkom 4. hrvatska (4. kordunaška) NOU brigada, zatim u rujnu 7. i 8. brigada Hrvatske (1. i 2. banijska), pa 9. NOU brigada Hrvatske (3. lička) i 5. brigada Hrvatske (2. kordunaška). U Dalmaciji je na početku rujna formirana 1. dalmatinska NOU brigada, a mjesec dana kasnije i 2. dalmatinska NOU brigada. U listopadu su još formirane u Slavoniji 1. slavonska (odnosno 12. slavonska) NOU brigada; kod Drežnice u Gorskom kotaru formirana je 6. NOU brigada Hrvatske (odnosno 1. primorsko-goranska). Tako je za četiri mjeseca, od početka srpnja do početka studenog, u Hrvatskoj osnovano prvih 11 narodnooslobodilačkih udarnih brigada, od kojih je pet proglašeno proleterskim. To je, zapravo, bila potpuna realizacija Titove zamisli o stvaranju pokretnih udarnih jedinica — brigada.

Praksa je brzo pokazala valjanost orijentacije Glavnog štaba Hrvatske na neprekidnu ofenzivu, jedino moguće rješenje s tolikim brojem brigada i ostalih operativnih sastava (samostalnih udarnih i omladinskih bataljona). Naime, osnivanjem operativnih pokretnih jedinica, kakve su bile brigade, koje su, za razliku od partizanskih odreda, bile »odlijepljene« od teritorija na kojemu su formirane, bilo je moguće poduzimati ofenzivna dejstva širih razmjera i veća manevarska dejstva. To je omogućilo održavanje borbene inicijative, stvaranje i proširenje slobodnih teritorija i efikasnu borbu protiv okupatora, kvislinga i kolaboracionista. U tom pogledu, posebno je značenje imalo sudjelovanje prvih 11 hrvatskih brigada u općoj ofenzivi (u historiografiji nazvana »Pohod proleterskih i udarnih brigada«) koju je izvodila operativna grupacija pod neposrednom komandom Vrhovnog štaba od sredine 1942. godine, a kulminirala je bihaćkom operacijom u kojoj su sudjelovale i dvije hrvatske brigade.

Dolazak Vrhovnog štaba, s Titom i grupom proleterskih i udarnih brigada u zapadnu Bosnu i Hrvatsku, bio je veoma značajan za razvoj narodnooslobodilačkog rata u Hrvatskoj, a oslobođenjem Bihaća povezani su slobodni teritoriji Bosne, Hrvatske i Slovenije. Stvoreni su uvjeti za održavanje Prvog zasjedanja AVNOJ-a u Bihaću 26. i 27. studenog, kojem je prisustvovalo 15 delegata — predstavnika Hrvatske. Prvo zasjedanje AVNOJ-a, koje je bilo izraz političke pobjede NOP-a, stvorilo je uvjete za širu mobilizaciju naroda Hrvatske u borbi za oslobođenje zemlje i pobjedu socijalističke revolucije, jer je dalo jasnu perspektivu nove Jugoslavije kao bratske zajednice ravnopravnih naroda i narodnosti. Uz to, ono je imalo i snažnog odjeka na mobilizaciju novih boraca u oslobodilačke jedinice i formiranje novih sastava pod komandom Glavnog štaba Hrvatske.

Paralelno s razvojem oružane sile i narodnooslobodilačkog pokreta Hrvatske, dalje se dograđivao sistem rukovođenja i komandovanja i unutrašnja organizaciona struktura Glavnog štaba Hrvatske. U kolovozu 1942. uvedena je funkcija zamjenika komandanta Glavnog štaba Hrvatske, na koju je dužnost postavljen Ivan Gošnjak. Počinju se formirati prvi odsjeci i odjeljenja, koja će se naročito razviti u prvoj polovici 1943. U kolovozu 1942. pod komandom Glavnog štaba Hrvatske bili su štabovi 1, 2, 3, 4. i 5. operativne zone i 1. proleterski NOU bataljon Hrvatske,

odnosno 12.283 borca i rukovodioca. Od naoružanja te su jedinice imale 9977 pušaka, 346 puškomitraljeza, 38 mitraljeza, 7 minobacača, 3 topa, 2 tenka i 884 pištolja.

U toku 1942. godine nastavljeno je dalje formiranje partizanskih odreda. Od 1. siječnja do 1. studenog 1942. u Hrvatskoj su formirana 24 partizanska odreda, ali ih je najveći broj rasformiran zbog njihova ulaska u sastav brigada. Naime, sada su partizanski odredi bili mobilniji i pokretljiviji, pojačana je njihova udarna moć jer su u svom sastavu imali jedan ili više udarnih i omladinskih bataljona, čime se kvalitativno izmijenio njihov sastav u odnosu na partizanske odrede iz ustaničkih dana 1941. godine.

Na osnovi uputa Vrhovnog štaba i stanja u Hrvatskoj, kao i zbog problema koje je sve više nametala situacija na bojištu, u rujnu 1942. počinju se formirati prve komande područja. U toku rujna i listopada oformljeno je Banijsko, Ličko, Kordunaško, Splitsko i Primorsko-goransko vojno područje, koja su pod svojom komandom imala komande mjesta, partizanske i seoske straže, a neka područja — Banijsko, Ličko i Kordunaško — imala su jedan do dva partizanska bataljona, od kojih su se osnivali partizanski odredi ili su ulazili u sastav brigada.

S obzirom na razvoj oružane sile NOP-a potkraj 1942. godine bili su sazreli uvjeti da se od brigada i partizanskih odreda formiraju prve divizije i korpusi i osnuje Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije. Vrhovni komandant Josip Broz Tito je 1. studenog 1942. izdao naredbu o osnivanju Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. Tada su formirane 1. i 2. proleterska divizija. Narednih dana osnovane su nove divizije i prvi korpusi Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. Kako je na teritoriju Hrvatske pod komandom štabova operativnih zona bilo 11 narodnooslobodilačkih udarnih brigada, bilo je moguće da se formiraju i prve divizije Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske. Naredbom Vrhovnog štaba od 22. studenog 1942. formirana je 6. lička divizija. Istog dana osnovana je 7. banijska i 8. kordunaška divizija. Potkraj 1942. godine (30. prosinca) formirana je 4. (odnosno 12) slavonska divizija, a na početku 1943. godine (13. veljače) i 9. dalmatinska divizija.

Naredbom Vrhovnog komandanta od 22. studenog 1942. osnovan je 1. hrvatski korpus NOVJ (komandant Ivan Gošnjak, politički komesar Većeslav Holjevac). Pod komandom 1. hrvatskog korpusa bile su 6. lička, 7. banijska i 8. kordunaška divizija, kao i 2. banijski, 1. kordunaški i 1. lički NOP odred. Prvi hrvatski korpus nastao je na osnovama 1. operativne zone i pokrivaio je teritorij Banije, Like i Korduna. Njegovim formiranjem umnogome je olakšano rukovođenje i komandovanje Glavnog štaba Hrvatske, jer se Štab 1. hrvatskog korpusa bavio operativnom i teritorijalnom problematikom. Slavonska 4. (12) divizija bila je pod neposrednom komandom Glavnog štaba Hrvatske.

Naime, od 1. studenog do kraja prosinca 1942. nastavljen je dalje proces formiranja narodnooslobodilačkih udarnih brigada u svim dijelovima Hrvatske, na čemu je bio uvelike angažiran Glavni štab Hrvatske. Neda-leko od Karlovca (Gornji Sjeničak), od 7. do 10. studenog formirana je 13. NOU brigada »Josip Kraš«, koja je u prosincu proglašena 13. pro-

leterskom NOU brigadom »Rade Končar«. U Dalmaciji je 12. studenog formirana 3. dalmatinska NOU brigada, kod Drežnice 26. studenog osnovana je 14. primorsko-goranska brigada, a u prosincu su još osnovane 15. hrvatska (kordunaška), 16. banijska, 17. slavonska i 16. hrvatska, odnosno Omladinska udarna brigada »Joža Vlahović«.

Formiranjem divizija i korpusa NOVJ Glavni štab Hrvatske komandovao je 1. hrvatskim korpusom i 4. slavonskom divizijom, i rukovodio operativnim zonama. Operativne zone bile su potpuno razvijene, jer su pod svojom komandom imale operativne (brigade, samostalne bataljone) partizanske i vojnopozadinske jedinice i ustanove. Praksa u Hrvatskoj pokazala je da su operativne zone za šest mjeseci svog postojanja odigrale značajnu ulogu i uspješno rukovodile oslobodilačkim jedinicama, olakšavajući vojno djelovanje Glavnog štaba.

Glavni štab Hrvatske nastavio je dalje formirati partizanske odrede, jedinice i organe vojnopozadinske vlasti, jer je, bez obzira na formiranje brigada, divizija i korpusa, njihova uloga u razvoju NOB-a i dalje bila značajna. »Ti odredi«, kako je tada pisao Tito, »imaju ogromne i časte zadatke, kao što su ih imali i odredi koji su se pretvorili u današnju narodnu vojsku.« Istodobno se dalje osnivaju komande vojnih područja, tako da je na kraju 1942. godine u Hrvatskoj postojalo Banijsko, Biokovsko, Kordunaško, Ličko, Papučko-krndijsko, Primorsko-goransko, Psunjsko, Splitsko i Žumberačko vojno područje. Operativne jedinice — brigade i divizije u Hrvatskoj u pozadinskom su se osiguranju oslanjale na komande područja i mjesta i time bile operativno sposobnije za izvođenje borbenih dejstava.

Kako su se borbena dejstva na moru sve više razgarala, u drugoj polovici 1942. formirane su prve jedinice partizanske mornarice, najprije u Podgori a zatim i u ostalim dijelovima jadranske obale. Pri Štabu 4. operativne zone, po osobnom naređenju Vrhovnog komandanta, 18. prosinca 1942. osnovana je Sekcija za ratnu mornaricu, koja je neposredno rukovodila borbenim dejstvima na moru. U siječnju 1943. u Podgori je osnovan 1. mornarički odred, čime su postavljene čvrste osnove za stvaranje partizanske mornarice.

Potkraj 1942. godine pod Glavnim štabom NOV i PO Hrvatske nalazio se jedan korpus, odnosno 4 divizije, 18 brigada. Uz to je još bilo devet partizanskih odreda i četiri samostalna partizanska bataljona, devet vojnih područja i partizanska mornarica — ukupno oko 25.000 boraca i rukovodilaca. Od naoružanja te su snage imale 12.111 pušaka, 42 automata, 450 puškomitraljeza, 84 mitraljeza, 25 minobacača, jedan protiv avionski mitraljez, 12 artiljerijskih oruđa i 1005 pištolja.

Sumirajući, na kraju, djelovanje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske u toku 1941. i 1942. godine na vojnom i političkom planu, može se konstatirati da se narodnooslobodilački pokret u Hrvatskoj snažno razvio u svim njenim dijelovima, da su formirane velike oružane snage koje su mogle da vode veće i uspješnije borbe, da je proširen slobodni teritorij koji se prostirao od obala Jadrana u srednjoj Dalmaciji pa sve do nadomak Zagreba i da je postojao velik slobodni teritorij u Slavoniji. Na tom teritoriju funkcionirao je sistem nove, narodne vlasti, na čemu se tako-

der jako angažirao GŠH, a na još neoslobođenom teritoriju djelovali su ilegalni narodnooslobodilački odbori i mnogobrojne masovne političke organizacije narodnooslobodilačkog pokreta — Ujedinjeni savez antifašističke omladine, Antifašistička fronta žena i Savez pionira Hrvatske; razvila se jaka Narodnooslobodilačka fronta koja je u svoje redove okupljala sve rodoljube i antifašiste.

Od posebnog je značenja bilo to što je Glavni štab Hrvatske, ostajući dosljedan opredjeljenju iz ustaničkih dana 1941, posredstvom Štaba 5. operativne zone, neposredno se angažirajući, razvio početne oblike narodnooslobodilačkog pokreta u Istri. U kolovozu 1942. tamo se formiraju i prve veće vojne jedinice, npr. 1. istarska partizanska četa »Vladimir Gortan«, osnivaju se političke organizacije NOP-a i počinju prve borbene akcije.

Snažan razvitak narodnooslobodilačkog pokreta u 1942. godini i uspjesi postignuti u svim krajevima Hrvatske, doveli su u pitanje ne samo opstanak tzv. Nezavisne Države Hrvatske i pozicije talijanskog okupatora već i osnovne interese njemačkog okupatora. To je prisililo njemačku vladu i Vrhovnu komandu da reorganiziraju komandovanje na području NDH, imenuju njemačkoga opunomoćenog generala u Hrvatskoj, koji je trebalo da sredi oružane snage NDH i komandu njemačkih trupa u Hrvatskoj da odustanu od upućivanja na sovjetsko-njemački front legionarskih divizija, dovedu u Hrvatsku nove njemačke divizije i da zajedno s talijanskom Vrhovnom komandom pristupe pripremanju i izvođenju tzv. četvrte neprijateljske ofenzive koja je osim Bosanske krajine obuhvatila središnji dio današnje SR Hrvatske. U tim vrlo žestokim, dugotrajnim i iscrpljujućim borbama pokazala se puna vitalnost i sposobnost rukovođenja Glavnog štaba Hrvatske, koji je napad udruženih njemačko-talijanskih, ustaško-domobranskih i četničkih snaga pretvorio u snažnu protivofenzivu, koja je trajala više mjeseci i dovela do formiranja velikoga slobodnog teritorija u Lici, Gorskom kotaru, Hrvatskom primorju, na Kordunu i Baniji u proljeće 1943. godine, kada su se vodile presudne borbe na Neretvi i Sutjesci.

U vremenu od prvih ustaničkih dana u srpnju 1941. do kraja prosinca 1942. godine Operativno partijsko rukovodstvo CK KPH i Glavni štab narodnooslobodilačkih partizanskih odreda, odnosno Glavni štab narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske oformili su velike vojne jedinice i izgradili potpuni sistem rukovođenja i komandovanja. U tom vremenskom periodu, zahvaljujući u prvom redu Glavnom štabu Hrvatske, na teritoriju Hrvatske formirani su jedan korpus, 4 divizije, 18 brigada, 175 partizanskih odreda i 61 samostalni partizanski bataljon, osnovani su organi i jedinice vojnopozadinske vlasti i prve jedinice partizanske mornarice, kao i prve jedinice rodova i službi. Tim je bilo čvrsto zagarantirano da će se narodnooslobodilački rat u Hrvatskoj u zajedničkoj borbi svih naroda i narodnosti Jugoslavije uspješno nastaviti i pobjedonosno završiti. Na tom putu najteže je pripalo prošlosti. Ali trebalo je još mnogo napora da bi se došlo do pobjede, na čemu je veoma uspješno radio Glavni štab NOV i PO Hrvatske, sve dok nije prestao funkcionirati prvih dana nakon oslobođenja Jugoslavije.

Nikola Anić